

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 18 februari 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.**Justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli.**

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t, under återopande af statsrådsprotokollet öfver justitiedepartementets ärenden den 13 i samma månad, uti punkt 1 under andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att höja arfvodet till expeditionschefen i justitiedepartementet från 7,500 kronor med 2,100 kronor eller således till 9,600 kronor, däraf 3,000 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

*Höjning af
expeditionss-
chefens
arfvode.
[1.]¹⁾*

Under hänvisning till hvad Riksdagen vid regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel beslutat i fråga om ökning af anslaget till arfvode åt expeditionschefen i civildepartementet, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må på det sätt bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning, att arfvodet till ex-

¹⁾ Hänvisar till punkt i Kungl. Maj:ts proposition.

peditionschefen i justitiedepartementet höjes från 7,500 kronor med 1,500 kronor eller således till 9,000 kronor, däraf 3,000 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

*Höjning af
anslaget till
amanuenser
m. m.
[2.]*

2:o) Kungl. Maj:t har under punkt 2 af andra hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att, för beredande af möjlighet till anställande af ytterligare en amanuens i justitiedepartementet m. m., höja det till departementschefens förfogande ställda anslaget till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. från dess nuvarande belopp 7,000 kronor kronor eller således till 9,500 kronor.

Rörande denna framställning har departementschefen till förenämnda med 2,500 statsrådsprotokoll anført följande:

»Antalet till justitiedepartementet inkommande mål och ärenden, som under 1880-talet utgjorde i medeltal ej fullt 900 om året och under 1890-talet steg till omkring 1,040 årligen, uppgick år 1900 till 1,099, år 1901 till 1,164, år 1902 till 1,245, år 1903 till 1,320, år 1904 till 1,400, år 1905 till 1,674, år 1906 till 1,886 och år 1907 till 1,829.

I dessa siffror äro icke inberäknade de ärenden, som röra uppgifter till straffregistret eller utdrag därur. Då antalet ordinarie tjänstemän i departementet samtidigt icke ökats, har göromålens högst betydliga tillväxt helt naturligt medfört ett år efter år alltmera ökad behof af extra biträden. Utom den amanuens, som å departementets statistiska byrå biträder vid de utaf tillämpningen af lagen om straffregister föranledda göromål, och hvilken icke kan påräknas för annat arbete i departementet, finnes där för närvarande allenast en fast aflönad amanuens. Denne amanuens, som åtnjuter ett årligt arvode af 1,000 kronor, biträder hufvudsakligen å departementets registratorskontor och plägar vid ledighet för registratorn uppehålla dennes befattning, hvarjämte han är kommissionär i departementet. För det arbetsbiträde, som härutöfver erfordras, har, fränsedt den i viss mån växlande inkomst, som kan beredas genom vikariatsförordnanden för kanslissekreterarne, hittills icke utgått annan godtgörelse än den, som lämnats i form af gratifikation, hvilkas belopp under de sista åren utgjort högst 500 kronor och lägst 300 kronor. Till följd af ersättningsens ringhet och obeständhet samt då befodringsutsikterna i ett departement med så fåtalig ordinarie personal som justitiedepartementet i allmänhet icke ställa sig gynnsamma, hafva på senare tid svårigheter uppstått att för departementets räkning förvärfva och behålla för ändamålet lämpliga extra

arbetskrafter. Dessa svårigheter hafva af lätt insedda skäl tilltagit, i den mån antalet fasta amanuensarfvoden i de öfriga departementen ökats. Detta antal utgör för närvarande: inom landtförsvarsdepartementet 3, inom sjöförsvarsdepartementet 2, inom civildepartementet 10, inom finansdepartementet 5, inom ecklesiastikdepartementet 11 och inom jordbruksdepartementet 3. För att de två extra ordinarie amanuenser, som för närvarande tjänstgöra i justitiedepartementet, båda antagna under år 1907, skola finna med sin fördel öfverensstämmande att fortfarande ägna sig åt departementets tjänst samt till undvikande af de olägenheter, som äro förenade med allt för talrika ombyten af vikarier för kansli-sekreterarne, torde det sålunda vara oundgängligen nödvändigt att inrätta ytterligare åtminstone ett fast amanuensarfvode. Detta arfvode har jag ansett böra tillsvidare sättas till samma belopp, hvarmed dylika arfvoden i de öfriga departementen under senare tid i allmänhet utgått, eller 1,500 kronor årligen med skyldighet för innehafvaren af detta arfvode att i regel minst tre timmar dagligen tjänstgöra å ämbetsrummet.

Det i departementets stat upptagna anslag till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m., hvilket anslag vid 1905 års Riksdag höjdes från 4,000 kronor till dess nuvarande belopp 7,000 kronor, lämnar emellertid icke tillgång till något ytterligare amanuensarfvode. Af anslaget i fråga äro 4,000 kronor disponerade på enahanda sätt som anslaget i dess helhet under de närmaste åren före höjningen. Frånsedt det belopp af 1,000 kronor, som, på sätt förut nämnts, utgår som amanuensarfvode, äro nämligen 2,000 kronor afsedda för biträden å departementets statistiska byrå och 1,000 kronor uppbäras af ett fast anställt skrifbiträde. Med höjningen till 7,000 kronor åsyftades att ur anslaget bereda tillgång till vikariatsersättningar och gratifikation-er åt extra ordinarie tjänstemän och betjante samt till gäldande af den utöfver aflöningen till ofvannämnda skrifbiträde erforderliga renskrifningskostnad, för hvilka samtliga ändamål tillskott förut måst anvisas från hufvudtitelns allmänna besparingar och dess anslag till extra utgifter. Höjningen grundades å en beräkning, att inom departementet årligen erfordrades till ersättning för semestervikariat ett belopp af ungefär 1,100 kronor samt till gratifikation-er åt extra ordinarie tjänstemän och betjante omkring 1,200 kronor. Utgifterna för renskrifning utöfver aflöningen till det fasta skrifbiträdet hade för år 1904 uppgått till 520 kronor.

Visserligen hafva utgifterna för semestervikariat under de senaste åren ej fullt uppgått till det sålunda beräknade beloppet. Å andra sidan hafva däremot kostnaderna för renskrifning utöfver aflöningen

till skrifbiträdet väsentligen stigit. Samma kostnad utgjorde nämligen år 1905 något öfver 1,000 kronor, år 1906 ej fullt 1,300 kronor och år 1907 ungefär 900 kronor. Härtill kommer, att alltsedan slutet af år 1904 ett belopp af 600 kronor årligen måst afses åt en extra vaktmästare, hvilken inkallats till daglig tjänstgöring, sedan på grund af bristande utrymme i kanslihuset särskild lokal förhyrts för departementets afdelning för lagärenden. Sedan öfriga utgifter af anslaget i fråga bestridts, återstod därför till gratifikationerna år 1906 allenast ett belopp af 135 kronor och år 1907 400 kronor. För beredande af ett ytterligare amanuensarfvode till ofvan angifna belopp erfordras sålunda med nödvändighet motsvarande höjning af ifrågavarande anslag.

En höjning af samma anslag synes dessutom påkallad dels af det ofvan antydda behovet af extra vaktmästarebiträde dels ock af nyssberörda väsentliga stegring af kostnaderna för renskrift, hvilken stegring icke kan anses vara af blott tillfällig natur. Den höjning, som i dessa afseenden erfordras, torde emellertid för närvarande kunna begränsas till 1,000 kronor.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förvarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må, för beredande af möjlighet till anställande af ytterligare en amanuens i justitiedepartementet m. m., höja det till departementschefens förfogande ställda anslaget till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrifning m. m. från dess nuvarande belopp 7,000 kronor med 2,500 kronor eller således till 9,500 kronor.

Vid bifall till hvad utskottet under punkterna 1 och 2 här ofvan hemställt, kommer anslaget till justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli, nu uppgående till 42,300 kronor, att höjas med 4,000 kronor till 46,300 kronor.

Nedre justitierevisionen.

*Höjning af
anslaget till
gratifikationerna
åt e. o. tjän-
stemän och
e. o. vakt-
mästare.*

3:o) Kungl. Maj:t har under punkt 3 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att höja det å nedre justitierevisionens stat uppförda anslag till gratifikationerna åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare från dess nuvarande belopp 700 kronor till 1,400 kronor.

I denna fråga har departementschefen anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 30 november 1907 har nedre justitirevisionen gjort framställning om höjning af det å nedre revisionens stat uppförda auslag till gratifikationer åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare.

Detta anslag, som vid löneregleringen 1876, då revisionssekreterarnes antal utgjorde elfva, bestämdes till 700 kronor, har sedermera bibehållits oförändradt, oaktadt revisionssekreterarnes antal så ökats, att detsamma, med inberäkning af en för närvarande tjänstgörande extra revisionssekreterare, numera uppgår till aderton.

Ifrågavarande anslag har, enligt den af nedre revisionen tillämpade praxis, plägat disponeras sålunda, att 400 kronor fördelats mellan de e. o. tjänstemännen och 300 kronor användts till gratifikationer åt de e. o. vaktmästarne. I anseende till den ökade tjänstgöringen för dessa senare har emellertid under de båda sista åren beloppet 300 kronor befunnits otillräckligt att bereda dem skälig godtgörelse. Då det likväl ej kunnat ifrågasättas att iukräkta på den åt de e. o. tjänstemännen afsedda del af anslaget, har Kungl. Maj:t såväl under år 1906 som år 1907, på därom gjorda underdåniga framställningar, af andra hufvudtitelns besparingar ställt ett belopp af ytterligare 300 kronor till nedre revisionens förfogande för att utdelas som gratifikationer åt de e. o. vaktmästarne.

Dessa åtgärder hafva, enligt hvad nedre revisionen anmält, hittills visat sig till fyllest att tillförsäkra nedre revisionen nödig förstärkning af vaktmästarepersonalen. Då emellertid det behof, som föranledt berörda framställningar, kan antagas blifva af stadigvarande art, har nedre revisionen ansett åtgärder böra vidtagas för att i nedre revisionens stat det anslag, från hvilket gratifikationerna till de e. o. vaktmästarne utgå, måtte i motsvarande grad ökas.

En ökning af ifrågavarande anslag har af nedre revisionen ansetts nödig jämväl med hänsyn till behofvet af e. o. tjänstemän. Tillgången på dylika tjänstemän, hvilka i någon afsevärd mån ägna sig åt tjänstgöring inom ämbetsverket, har nämligen, enligt hvad nedre revisionen framhållit, under de senare åren varit stadd i ständig minskning. Fränsedt att i följd häraf det biträde, som revisionssekreterarne kunnat erhålla i sitt arbete från de e. o. tjänstemännens sida, varit ytterst obetydligt, har bristen på e. o. tjänstemän, som genom tjänstgöring inom nedre revisionen vunnit förtrogenhet med där förefallande göromål, medfört åtskilliga olägenheter, bland hvilka nedre revisionen särskildt framhållit, att vid enstaka tillfällen yppats svårighet, att vid förfall för ordinarie amanuens erhålla vikarie.

Befördringsutsikterna för de i nedre revisionen tjänstgörande e. o. tjänstemännen äro icke heller sådana, att på grund därät kan förväntas, att inom den närmaste framtiden personer skola komma att i större omfattning än för närvarande ägna sig åt sådan tjänstgöring. Däremot anser nedre revisionen det kunna antagas, att en ökning af den ekonomiska godtgörelsen åt de e. o. tjänstemännen utöfver den, som från det för närvarande tillgängliga anslaget till gratifikationer kunnat dem beredas och som för år utgått med belopp växlande mellan 15 och 75 kronor, skulle medföra en gynnsam verkan i afseende å fyllandet af nedre revisionens behof af e. o. tjänstemän.

På grund häraf har nedre revisionen anhållit om vidtagande af åtgärder för att nedre revisionen må från och med 1908 års ingång årligen till sitt förfogande, i och för gratifikationer åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare, hafva ett belopp af 700 kronor utöfver det nuvarande anslaget.

Att en ökning af de medel, som för ifrågavarande ändamål stå till nedre revisionens förfogande, är af omständigheterna påkallad, synes mig med tydlighet framgå och mot det af nedre revisionen i detta afseende föreslagna belopp finner jag icke något att erinra.

Otvifvelaktigt skulle det vara till fördel för nedre revisionen, om det ökade anslaget redan för innevarande år kunde blifva tillgängligt. Då emellertid en rubbning af den för detta år fastställda staten icke bör utom i synnerligen trängande fall ifrågasättas, har jag ej ansett mig böra biträda nedre revisionens härutinnan gjorda framställning.»

På grund af hvad departementschefen sålunda anfört, hemställer utskottet,

att Riksdagen må höja det i staten för nedre justitierevisionen uppförda anslag till gratifikationer åt e. o. tjänstemän och e. o. vaktmästare från dess nuvarande belopp 700 kronor till 1,400 kronor.

Vid bifall till denna framställning kommer anslaget till nedre justitierevisionen i dess helhet, nu utgörande 160,300 kronor, att höjas med 700 kronor eller således till 161,000 kronor.

Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat.

4:o) Under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t vidare uti punkt 4 föreslagit Riksdagen att höja det å anslaget till Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat uppförda belopp till amanuenser och extra ordinarie biträden från dess nuvarande belopp 10,500 kronor till 21,000 kronor.

*Höjning
af anslaget
till amanuenser
och e. o.
biträden i
Svea hofrätt.
[4.]*

Rörande detta anslagsbehof har departementschefen anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 26 november 1907 har Svea hofrätt gjort framställning om höjning af det å hofrättens stat uppförda anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden.

Ifrågavarande anslag, hvilket vid löneregleringen 1876, då hofrätten bestod af allenast fem ordinarie divisioner, bestämdes till 7,500 kronor, har sedermera icke ökats i vidare mån, än som betingats af hofrättens förstärkning med ytterligare två ordinarie divisioner, eller med 1,500 kronor för hvardera divisionen, i följd hvaraf anslaget för närvarande utgör 10,500 kronor. Härjämte äro dock af de medel, som af de senaste Riksdagarna å extra stat anvisats för hofrättens förstärkande med en extra division, 1,200 kronor afsedda till gratifikationier åt extra ordinarie tjänstemän samt 300 kronor till ersättning åt erforderligt vaktmästarebiträde. Slutligen är att märka, att Kungl. Maj:t på särskilda framställningar af hofrätten alltsedan år 1902 för beredande af dyrtidstillägg åt de amanuenser, hvilka äro anställda hos hofrätten, anvisat 600 kronor årligen från det under riksstatens andra hufvudtitel uppförda anslaget till extra utgifter.

Rörande den nuvarande dispositionen af anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden har hofrätten upplyst, att af detta anslag utgå i första rummet arfvoden till de amanuenser, hvilka äro anställda för att biträda vid göromålen hos sekreteraren, advokatfiskalen, aktuarien och arkivarien samt å fiskalsexpeditionen.

Den del af anslaget, som icke tages i anspråk till amanuensarfvoden, användes, jämte ett belopp af omkring 300 kronor, utgörande afkastningen af en i hofrätten förvaltd fond, den så kallade revisions-skillingskassan, till gratifikationier åt tillförordnade fiskaler och andra extra ordinarie tjänstemän äfvensom åt extra ordinarie hofrättsposter.

Amanuensarfvodena fastställas till beloppen af hofrätten, men hafva till följd af anslagets knapphet ej kunnat sättas högre än till 1,200 kronor årligen för hvardera af de amanuenser, som tjänstgöra hos sekreteraren och arkivarien, samt till 1,000 kronor för den hos

advokatfiskalen tjänstgörande amanuensen. Dessa amanuenser hafva omkring fyra timmars daglig arbetstid på tjänsterummet. Hvad beträffar den amanuens, som biträder på aktuarietkontoret och hvilkens tjänstgöring är synnerligen ansträngande, har arfvodet till denne amanuens pläгат utgå efter 1,800 kronor under första tiden af anställningen samt, när amanuensen efter förvärfvad större vana erhållit uppdrag att på eget ansvar handhafva vissa göromål, som finnas omnämnda i 43 § 2 momentet af den för hofrätterna gällande arbetsordning, efter 2,400 kronor för år räknadt. Amanuensen har i senare fallet en arbetstid, som under vissa delar af året till följd af göromålens stora mängd, upptager ända till tre à fyra timmar utöfver den tid af fyra timmar, hvarunder aktuarietkontoret är för allmänheten öppet. Å fiskalsexpeditionen har amanuens intill senaste tiden varit anställd till tjänstgöring endast under den del af sommaren, hvarunder allenast en division och samtidigt endast en fiskal äro inom hofrätten tjänstgörande, eller från och med den 11 juli till och med den 19 augusti, och har arfvode för denna tid utgått efter 100 kronor i månaden. Sammanlagda beloppet af amanuensarfvodena har sålunda utgjort omkring 5,300—5,900 kronor årligen.

Hvad härefter af det ordinarie anslaget återstått att användas till flitpenningar eller gratifikationer åt andra extra ordinarie tjänstemän samt åt extra ordinarie hofrättsposter har följaktligen icke uppgått till anslagets halfva belopp. Vid fördelning af gratifikationsmedlen har följts den regel, att gratifikation icke tilldelats annan än den, som under året fullgjort mera afsevärdt arbete, men med de för ändamålet tillgängliga medlen har ändock det på hvar och en belöpande gratifikationsbeloppet blifvit mycket ringa i förhållande till det utförda arbetet. Endast åt de extra ordinarie tjänstemän, som äro af adlig börd, har något rikligare ersättning kunnat beredas till följd däraf, att hofrätten har till sitt förfogande en enskild donationsfond, den så kallade Fredenstiernska fonden, hvars afkastning är afsedd att användas till förmån för frälsemän, som hos hofrätten tjänstgöra vid protokollet eller såsom tillförordnade fiskaler.

Under framhållande att en behöflig förhöjning af amanuensarfvodena icke kunnat vidtagas, då en sådan förhöjning skulle medföra motsvarande minskning i de redan förut otillräckliga gratifikationsmedlen, har hofrätten erinrat, att i det underdåniga utlåtande, som hofrätten den 29 april 1902 afgaf i fråga om lönereglering för hofrätterna, föreslagits höjning af anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden med ett belopp af 4,500 kronor. En sådan till-

ökning i anslaget är emellertid, enligt hofrättens åsikt, icke tillräcklig under de förhållanden, som numera äro för handen.

Till stöd för nämnda uppfattning har hofrätten anfört följande:

Tillgången på personer, lämpliga att vid hinder för hofrättens ordinarie ledamöter och tjänstemän förvalta deras befattningar, är synbarligen stadd i minskning, och under de sista åren har alltför ofta inträffat, att lofvande och för hofrättstjänstgöringen utbildade unga män öfvergifvit tjänstgöringen i hofrätten för att ägna sig åt annan, mera lönande verksamhet. Uppenbarligen har statstjänsten numera icke samma lockelse som tillföre, och därtill kommer, att mången dugande ung jurist, som kanske eljest velat ägna sig åt hofrättstjänstgöringen, af ekonomiska skäl tvingas att välja annan lefnadsbana, då han under årtal för det arbete, han såsom extra ordinarie tjänsteman utför, erhåller alltför otillräcklig ersättning.

Den årliga afgången från hofrätterna af dels ordinarie dels adjungerade ledamöter är betydlig, och denna afgång föranledes till hufvudsaklig del däraf, att hofrättsledamöter i stort antal förordnas att tjänstgöra såsom revisionssekreterare, expeditionschefer eller i andra maktpåliggande befattningar eller att deltaga i lagstiftningsarbetet och sedermera oftast befordras till ordinarie befattningar utom hofrätterna. Icke allenast för uppehållande af lagskipningen inom hofrätterna utan äfven med hänsyn till andra viktiga statens ändamål är därför angeläget, att de luckor bland ledamöterna, som sålunda ofta uppstå, städse må kunna fyllas med fullt lämpliga personer. För att detta skall kunna ske, måste emellertid hofrätterna hafva möjlighet att alltjämt draga till sig skickliga och i domarevärf utbildade unga jurister i rätt stort antal, och till befordrande häraf, hvad Svea hofrätt beträffar, torde, enligt hofrättens åsikt, vara nödvändigt, att genom väsentlig höjning af anslaget till amanuenser och extra biträden hofrätten sättes i stånd att lämna de extra ordinarie tjänstemännen för deras arbete mera tillfredsställande ersättning, än som hittills kunnat tilldelas dem.

I detta afseende erfordras till en början medel till höjande af amanuensernas arfvoden. Vidare och till följd däraf att numera af vederbörande myndigheter i synnerligen talrika fall, 8,000—9,000 om året, rekvireras diariibevis från hofrätten till upplysning, huruvida bötesbeslut vunnit laga kraft, har behof uppstått af ständig amanuens på fiskalsexpeditionen, för hvilket nya behof medel måste beräknas, förslagsvis omkring 1,200 kronor årligen. Sedan början af 1907 års höst-session är ständig amanuens å fiskalsexpeditionen anställd, men af brist

på tillräckliga medel har för närvarande ej kunnat åt denne anslås högre ersättning än efter 50 kronor för hvarje månad.

De sex fiskalstjänsterna i Svea hofrätt uppehållas sedan lång tid tillbaka ständigt genom extra ordinarie tjänstemän, hvilka för sin ansträngande och ansvarsfulla tjänstgöring, bestående bland annat i föredragning inför hofrätten af de inkommande brottmålen och uppsättande af förslag till utslag i dylika mål, icke komma i åtnjutande af större andel af de till fiskalstjänsterna anslagna aflöningsmedel än de obetydliga tjänstgöringspenningarna, 1,000 kronor för helt år. Gratifikationsmedlen hafva anlitats till beredande af ytterligare någon ersättning, men de belopp, som kunnat från anslaget anvisas, hafva varit mindre än som varit önskligt, och det är, enligt hofrättens åsikt, af vikt, att dessa extra ordinarie tjänstemän, från hvilka ledamotsgraden vanligen rekryteras, må kunna beredas ökad ersättning från ifrågasvarande anslag. Därjämte måste jämväl öfriga extra ordinarie tjänstemän, som nitiskt ägna sig åt hofrättens tjänst, från samma anslag lämnas rikligare ersättning, än tillgångarna hittills medgifvit.

Slutligen har hofrätten i detta sammanhang erinrat, att beträffande vaktbetjäningen det förhållande äger rum att, när vid förfall för ordinarie hofrättspost hans befattning måste uppehållas af därtill förordnad extra ordinarie hofrättspost, godtgörelsen till denne i anseende till tjänstgöringspenningarnas låga belopp icke uppgår ens till fullt en krona för dag. Äfven för afhjälpande af detta missförhållande måste — påpekar hofrätten — gratifikationsmedlen tagas i anspråk.

För ett någorlunda nöjaktigt tillgodoseende af de ändamål, hvilka äro att fylla med anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden, kräfves enligt hofrättens omdöme, att anslaget, efter beräkning af 3,000 kronor för en hvar af hofrättens sju ordinarie divisioner, höjes från nuvarande beloppet 10,500 kronor till 21,000 kronor. Hofrätten har därför hemställt, att, oberoende af frågan om den allmänna löneregleringen för hofrätterna, framställning måtte göras hos Riksdagen om sådan förhöjning af anslaget från och med år 1909 samt att af Riksdagen måtte för år 1908 såsom fyllnad i nuvarande anslaget äskas på extra stat ett belopp af 10,500 kronor.

Hvad hofrätten sålunda anfört synes mig till fullo ådagalägga det oafvisliga behovet af att rikligare medel ställas till hofrättens förfogande för tillgodoseende af det med anslaget i fråga afsedda ändamål. Den ökning af samma anslag, som af hofrätten föreslagits, torde

icke heller med hänsyn till förhandenvarande omständigheter kunna anses för högt tilltagen.

Beträffande hofrättens framställning om fyllnad i anslaget för innevarande år åberopar jag hvad jag i fråga om nedre justitierevisionens likartade framställning i det föregående yttrat. Den beaktansvärda fara, som otvifvelaktigt förefinnes i anledning af den minskade tillgången på extra ordinarie tjänstemän i hofrätten, torde genom den ifrågasatta ökningen af anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden i hufvudsak kunna förebyggas, äfven om ökningen icke skulle inträda förr än under nästkommande år.»

Utskottet har visserligen med hänsyn därtill, att en fullständig lönereglering för hofrätterna inom den närmaste framtiden torde komma att äga rum, hyst vissa betänkligheter mot den föreslagna höjningen af ifrågavarande anslag, men då af hvad i ärendet blifvit anfördt synes framgå, att en höjning af anslaget är af nöden, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja det i staten för Svea hofrätt uppförda anslag till amanuenser och extra ordinarie biträden från dess nuvarande belopp 10,500 kronor med 10,500 kronor till 21,000 kronor.

Vid bifall till denna framställning kommer anslaget till Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat, hvilket anslag nu utgör 688,287 kronor, att höjas till 698,787 kronor.

Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat.

5:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel uti punkt 5 föreslagit Riksdagen att höja det å staten för Göta hofrätt med därunder hörande justitiestat uppförda anslag till amanuenser och e. o. biträden från dess nuvarande belopp 6,000 kronor till 12,000 kronor.

Vid detta ärendes föredragning i statsrådet yttrade departementschefen följande:

»Göta hofrätt har i underdånig skrifvelse den 21 november 1907 gjort likartad framställning rörande ökning af det i hofrättens lönestat upptagna anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden, som, på sätt ofvan omnämnts, inkommit från Svea hofrätt.

Berörda anslag, som vid löneregleringen 1876, då Göta hofrätt bestod af fem divisioner, bestämdes till 7,500 kronor, har från och med

*Höjning af
anslaget till
amanuenser
och e. o. biträ-
den i Göta
hofrätt.*

[5.]

år 1897, då en af hofrättens divisioner öfverflyttades till Svea hofrätt, utgått med allenast 6,000 kronor. Då behovet af amanuenser i Göta hofrätt icke genom den skedda indragningen af en division undergått någon förändring och anslaget i anledning häraf befunnits otillräckligt, har emellertid Kungl. Maj:t på underdåniga framställningar af hofrätten från och med år 1903 af det å andra hufvudtitelns stat uppförda anslaget till extra utgifter årligen ställt ett belopp af 1,000 kronor till hofrättens förfogande att användas till det med ifrågavarande anslag afsedda ändamål.

Till stöd för den nu gjorda framställningen har hofrätten framhållit, att antalet af de i hofrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän under de senast förflutna tolf åren i högst afsevärd mån aftagit. Under förra hälften af 1890-talet uppgick antalet dylika tjänstemän, hvilka ej voro indelade till fiskals- eller amanuens-tjänstgöring, under hvarje session till tjugo eller något därunder, men efter denna tid har nämnda antal varit stadigt i nästan oafbruten minskning, så att detsamma under vårsessionen 1906 uppgick till 2, under höstsessionen samma år till 3 och under vårsessionen 1907 likaledes till 3. Under höstsessionen 1907 hafva i hofrätten tjänstgjort 2 extra ordinarie tjänstemän, hvilka vid sessionens början icke voro indelade till fiskals- eller amanuens-tjänstgöring. Dessa personer erhöilo emellertid sedermera förordnande att intill sessionens slut bestrida hvar sin amanuensbefattning inom hofrätten.

I följd af denna minskning af de extra ordinarie tjänstemännens antal har hofrätten på sista tiden sett sig nödsakad att, vid uppkommet förfall för hofrättens ledamöter och tjänstemän, i allt talrikare fall förordna en och samma person att uppehålla två befattningar inom hofrätten. Stundom har det till och med inträffat, att en person måst af hofrätten förordnas att samtidigt bestrida tre olika befattningar.

Sålunda har under år 1906 i 282 dagar två amanuensbefattningar, i 136 dagar en fiskals- och en amanuensbefattning, i 103 dagar en notarie- och en amanuensbefattning, i 60 dagar två fiskalsbefattningar, i 30 dagar två notariebefattningar, i 27 dagar advokatfiskalsbefattningen och en fiskalsbefattning, i 17 dagar en notarie- och två amanuensbefattningar, i 12 dagar en amanuens- och två fiskalsbefattningar samt i 3 dagar en fiskals- och två amanuensbefattningar måst på grund af brist på extra ordinarie tjänstemän uppehållas af en och samma person.

Att bristen på extra ordinarie tjänstemän medför stora olägenheter med afseende å hofrättsarbetets jämna och obehindrade gång, torde, enligt hvad hofrätten vidare framhållit, vara uppenbart. Men

denna brist, hvilken synes visa tendenser att än ytterligare tilltaga, innebär därjämte en allvarlig fara för möjligheten att i framtiden rekrytera hofrätten med fullt lämpliga och skickliga personer. Hofrätten har därför ansett det vara af synnerlig vikt, att snarast möjligt ändamålsenliga åtgärder vidtagas till omförmälda missförhållandes undanrödjande och medel utfinnas att tillvinna hofrätten personer, lämpliga att utbildas för hofrättsarbetet.

Orsaken till det minskade tilloppet till hofrätten af extra ordinarie tjänstemän är enligt hofrättens mening hufvudsakligen att söka i otillräckligheten af de löneförmåner, som enligt den för hofrätten gällande lönestat består hofrättens personal, och en i omförmälda afseende ändamålsenlig åtgärd har hofrätten därför trott sig finna i en väsentlig förhöjning af anslaget till amanuenser och extra biträden.

De af hofrätten för det med ifrågavarande anslag afsedda ändamål för hvarje år disponerade belopp hafva plägat på det sätt användas, att till en hvar af de i hofrätten tjänstgörande fyra amanuenser utgått arfvoden med 1,000 kronor och återstoden i form af arfvoden eller s. k. gratifikationer fördelats bland de i hofrätten tjänstgörande extra ordinarie tjänstemän med växlande belopp beroende af tiden, under hvilken de tjänstgjort, och vikten af de befattningar, de uppehållit. Så hafva t. ex. under de senare åren till de i hofrätten tjänstgörande tillförordnade fiskaler plägat utdelas gratifikationer å högst 200 à 300 kronor. Dessa af hofrätten utdelade arfvoden och gratifikationer måste emellertid, enligt hofrättens åsikt, under nuvarande förhållanden betecknas såsom alldeles otillräckliga.

Därest anslaget till amanuenser och extra biträden skall kunna fylla det därmed afsedda ändamålet, anser hofrätten samma anslag böra höjas till minst 12,000 kronor. Med detta belopp till sitt förfogande skulle hofrätten sättas i tillfälle ej allenast att väsentligen höja de till hofrättens amanuenser utgående arfvoden utan äfven att i vida rikligare mån, än hittills varit fallet, i öfrigt lämna godtgörelse till dem, som i förhoppning om befordran inom hofrätten nitiskt och förtjänstfullt ägna sig åt hofrättsarbetet.

Hofrätten har därför hemställt, dels att det i hofrättens lönestat upptagna anslag till amanuenser och extra biträden måtte från och med år 1909 höjas till 12,000 kronor, dels ock att för år 1908 måtte å extra stat uppföras ett belopp af 6,000 kronor att af hofrätten disponeras för det med nämnda anslag afsedda ändamål.»

Under hänvisning till hvad utskottet anført här ofvan under punkt 4 i fråga om motsvarande anslag för Svea hofrätt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja det i staten för Göta hofrätt uppförda anslag till amanuenser och e. o. biträden från dess nuvarande belopp 6,000 kronor med 6,000 kronor till 12,000 kronor.

Vid bifall till denna framställning kommer anslaget till Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat, hvilket anslag nu utgör 476,913 kronor, att höjas till 482,913 kronor.

Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat.

*Höjning af
anslaget till
amanuenser
och e. o.
biträden i
hofrätten
öfver Skåne
och Blekinge.
[6.]*

6:o) Uti punkt 6 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att höja det å staten för hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder hörande justitiestat uppförda anslag till amanuenser och e. o. biträden från dess nuvarande belopp 3,500 kronor till 6,000 kronor.

Departementschefen har beträffande denna fråga till åberopade statsrådsprotokollet anført följande:

»I likhet med de båda öfriga hofrätterna har äfven hofrätten öfver Skåne och Blekinge, i underdånig skrifvelse den 14 november 1907, gjort framställning om ökning af det i hofrättens stat upptagna anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden.

Detta anslag har alltsedan löneregleringen 1876 upptagits till oförändradt belopp, 3,500 kronor. Enligt hvad hofrätten tillkännagifvit, har anslaget användts sålunda, att två amanuenser, en hos sekreteraren och en hos advokatfiskalen och aktuarien, erhållit 1,000 kronor hvar-dera, och att vid hvarje års slut 1,500 kronor utdelats såsom gratifikation-er åt de extra ordinarie tjänstemän, som under en större del af året ägnat sig åt arbete inom hofrätten.

Om ifrågavarande anslag vid tiden, då det fastställdes, må hafva varit för afsedda ändamålet till beloppet väl afvägdt, så är detta, enligt hvad hofrätten framhållit, numera icke förhållandet. Vid fördelningen af anslaget faller nämligen så ringa belopp å en hvar af dem, som kunna äga giltigt anspråk på att varda ihågkomna med någon del däraf, att ändamålet med anslaget, som väl må hafva varit att vid hofrätten binda dugande arbetskrafter i erforderlig utsträckning, numera

endast i ringa mån uppnås. Detta bekräftas af erfarenheten. Under år 1897 fanns i hofrätten närmare ett tiotal till tjänstgöring anmälda extra ordinarie tjänstemän utan stadigt förordnande, hvaremot vid början af vårsessionen 1907 icke någon sådan tjänsteman var i hofrätten att tillgå för bestridande af då erforderlig tjänstgöring vid protokollet och vid påföljande höstsessions början måste åt två e. o. tjänstemän uppdragas att sköta hvardera två ordinarie tjänstebefattningar.

Under sådana förhållanden måste, enligt hofrättens åsikt, någon åtgärd vidtagas för att råda bot på detta för hofrättsarbetets jämna gång skadliga missförhållande, och i sådant afseende anser hofrätten annan för närvarande lämplig utväg icke vara att tillgå än att söka åt hofrätten bereda så tillräckliga medel till arfvoden åt e. o. tjänstemän, att dessa kunna finna med sin framtida fördel förenligt att ägna sig åt hofrättstjänstgöring.

Det till två amanuenser i hofrätten utgående arfvodet är enligt hofrättens uppfattning numera otillräckligt och bör höjas med 500 kronor åt hvar, och för att hofrätten må kunna påräkna stadigvarande tillgång till e. o. tjänstemän, lämpliga att vid förefallande behof inträda såsom vikarier för ordinarie tjänstemän, anser hofrätten, att åt sådana extra biträden bör beredas ett med hänsyn till deras föregående fleråriga arbete hos underdomare på landet skäligt arfvode, och att förty det hittills såsom gratifikationer utdelade beloppet bör höjas med 1,500 kronor.

På grund häraf har hofrätten hemställt, att anslaget till amanuenser och extra ordinarie biträden i hofrättens stat måtte för år 1909 upptagas till 6,000 kronor, och att ett extra anslag å 2,500 kronor måtte för samma ändamål ställas till hofrättens förfogande för år 1908.»

Under hänvisning till hvad utskottet under punkt 4 här ofvan beträffande motsvarande anslag för Svea hofrätt anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må höja det i staten för hofrätten öfver Skåne och Blekinge uppförda anslag till amanuenser och e. o. biträden från dess nuvarande belopp 3,500 kronor med 2,500 kronor till 6,000 kronor.

Bifalles denna framställning, kommer anslaget till hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat, hvilket anslag nu utgör 208,713 kronor, att höjas till 211,213 kronor.

Fångvården.

*Höjning af
anslaget till
vikariatsers-
ättning m. m.
i fångvårds-
styrelsen.
[7.]*

7:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att höja det i fångvårdsstyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m. från dess nuvarande belopp 11,800 kronor med 4,000 kronor eller således till 15,800 kronor.

Vid detta ärendes föredragning i statsrådet anförde departementschefen följande:

»Utå underdånig skrifvelse dagtecknad den 27 september 1907 har fångvårdsstyrelsen i fråga om de ordinarie anslagen till fångvården för år 1909 till en början erinrat, hursom styrelsen i flera underdåniga skrivelser, senast den 30 september 1902, framhållit otillräckligheten af det i gällande aflöningsstat för styrelsen upptagna anslag till vikariatsersättning samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m.

Detta anslag hade i det af särskilda kommitterade den 9 november 1876 afgifna underdåniga betänkande angående lönereglering för fångvårdsstyrelsen föreslagits till 12,500 kronor, däraf kommitterade beräknat till en biträdande arkitekt 4,500 kronor, till en biträdande läkare 600 kronor, till vikariatsersättningar 2,200 kronor, till renskrifning 1,000 kronor samt till godtgörande af extra ordinarie tjänstemän 4,200 kronor. Såsom motivering för sistnämnda belopp hade kommitterade framhållit, att, i anseende till de inskränkningar, som enligt förslaget skulle komma att vidtagas i den ordinarie tjänstepersonalens antal, biträde af extra ordinarie tjänstemän måste i betydligt högre grad än dittills anlitas, så att hos styrelsen komme att erfordras åtminstone tre biträden med ständigt arbete, för hvilket de borde godtgöras med vanliga amanuensarfvoden eller 1,200 kronor hvardera för år, samt dessutom ett fjärde biträde med mindre ihållande sysselsättning och hälften så stort arfvode som de förre. Sedan emellertid styrelsen i afgifvet utlåtande öfver regleringsförslaget uttalat den åsikt, att ifrågavarande anslag kunde nedsättas till 11,800 kronor, blef sistnämnda belopp upptaget i den af Kungl. Maj:t för 1877 års Riksdag framlagda samt af Riksdagen godkända, ännu gällande staten. Nedsättningen grundades å en af styrelsen föreslagen afvikelse från kommitterades förslag i afseende å utöfningen af generaldirektörens ämbete under dennes frånvaro, hvarigenom i utgifterna för vikariatsarfvoden en icke obetydlig besparing kunnat vinnas, hvarjämte nödig renskrifning ansetts kunna erhållas för billigare kostnad än af kommitterade beräknade 1,000 kronor för år.

Beträffande den nuvarande dispositionen af ifrågavarande anslag har styrelsen upplyst, att därifrån till en början utgå, enligt ofvannämnda kommittébetänkande, ersättningar med 600 kronor om året till den läkare, som i hälso- och sjukvårdsfrågor biträder styrelsen, samt med 4,500 kronor till den arkitekt, som för behandling af byggnadsärenden och därmed sammanhängande uppgifter är hos styrelsen anställd. Vidare utgå af nämnda anslag arfvoden till två hos styrelsen behöfliga amanuenser med tillhoppa 1,800 kronor, däraf 1,200 kronor till den ene, af hvilken fordras tre timmars tjänstgöring hvarje dag, och 600 kronor till den andre. En renskrifverska hos styrelsen, hvilken i regel är för ämbetsverket upptagen inemot fem timmar hvarje dag, åtnjuter ett årligt arvode af 800 kronor. Vikariatsarfvoden under de ordinarie ämbets- och tjänstemännens semestrar belöpa sig för alla semestrarna till ett belopp af 1,375 kronor. Efter frånräknande af dessa belopp, tillhoppa 9,075 kronor, återstå sålunda till styrelsens disposition 2,725 kronor. Häraf bestridas i första rummet kostnaderna för erforderligt extra vaktmästarebiträde samt för renskrifning, som ej af det hos styrelsen anställda skrifbiträdet medhinnes. Till utdelning som flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän hafva sedermera återstått högst omkring 1,500 kronor.

Rörande behovet af extra vaktmästarebiträde har styrelsen erinrat, att i gällande stat är upptagen aflöning allenast till två vaktmästare. Dessa voro ock på 1870-talet i allmänhet tillräckliga för uppvaktningen hos styrelsen, men genom göromålsens ökning och behovet af större ämbetslokal, hvilken vid nämnda tid rymdes i *en* våning, men nu är delad på två, har behovet af anlitande därjämte för vaktmästaregöromålen af extra biträden betydligt ökats. För närvarande har styrelsen, ehuru därmed, enligt hvad styrelsen framhållit, så otillräckligt betjänad, att under långa stunder uppvaktning saknas i den ena eller andra af våningarna, måst åtnöja sig med allenast en extra vaktmästare, hvilken åtnjuter en godtgörelse af 1 krona 50 öre om dagen.

I fråga om anslagets otillräcklighet har styrelsen, hvad först angår det till biträdande arkitekten utgående arvode, framhållit, att nämnda arvode — beträffande hvilket till det inför styrelsen förda protokoll, som åberopats för Kungl. Maj:ts proposition till 1877 års Riksdag, af föredraganden hos styrelsen yttrades, att det med hänsyn till befattningens omfång, vikt och ansvarsfullhet icke syntes under dåvarande tidsförhållanden för högt, äfven om göromålen skulle komma att inskränkas till vård och tillsyn af fängvårdsanstalternas hus och

byggnader, — numera med hänsyn till de fordringar, som efter de sedan nämnda tid gångna 30 åren af kompetenta arkitekter uppställas, och med hänsyn jämväl till den efterhand icke obetydligt ökade mängden och betydenheten af fångvårdens byggnader icke, enligt styrelsens åsikt, kan anses vara tillräcklig ersättning för det kräfvande arbetet för dessas tillsyn och behandlingen af alltjämt uppkommande frågor angående deras underhåll och anpassande efter ändrade förhållanden.

Hvad vidare angår ersättningen till den hos styrelsen tjänstgörande extra vaktmästaren, har styrelsen framhållit, att i anseende till ersättningens otillräcklighet denne icke kan till fortfarande tjänstgöring påräknas. I sammanhang härmed har styrelsen erinrat, att krafvet å ersättning till extra vaktmästare på senare tid stigit.

Styrelsen, som vidare erinrat, att den nuvarande knappa medelstiltgången nödvändiggjort, att amanuensarfvodena samt arfvodet till det fast anställda skrifbiträdet måst inskränkas till ofvan angifna belopp, har slutligen framhållit, att med den lätthet, som numera finnes för unge män att i praktisk verksamhet bereda sig god utkomst, utsikt måste under angifna förhållanden betagas styrelsen att för sin rekrytering finna dugliga krafter. Detta måste, om det skall fortfara, verka till skada icke blott för ämbetsverket sjelft, utan, då de personer, som skola upptaga arbetet vid fångvårdsanstalterna, i första hand måste erhålla sin utbildning i ämbetsverket, till skada för fångvården i dess helhet.

Det tillskott till anslaget i fråga, som skulle erfordras för beredande af nödiga tillgångar för nu angifna behof, har af styrelsen beräknats till 4,500 kronor.

Enligt från styrelsen meddelad uppgift har styrelsen härvid utgått ifrån, att de till biträdande arkitekten, de båda amanuenserna samt det hos styrelsen anställda skrifbiträdet nu utgående arfvoden skäligen borde höjas för biträdande arkitekten med 1,000 kronor eller sålunda till 5,500 kronor, för amanuenserna med sammanlagdt 1,200 kronor eller sålunda till 3,000 kronor samt för skrifbiträdet med 700 kronor eller sålunda till 1,500 kronor. Vidare har styrelsen såsom ersättning åt extra vaktmästare, utöfver hvad härtill för närvarande finnes tillgängligt, beräknat ett belopp af 400 kronor. Slutligen har styrelsen afsett, att flitpenningarnas belopp skulle höjas med 1,200 kronor, hvarigenom ungefär 2,700 kronor skulle för nämnda ändamål årligen stå till styrelsens förfogande.

Styrelsen har i afvaktan på förestående reglering af ämbetsverkets tjänste- och löneförhållanden ej ansett lämpligt föreslå någon ökning i den nuvarande aflöningsstaten, utan hemställt om det erforderliga beloppets beviljande å extra stat, därvid styrelsen emellertid anhållit, att beloppet i fråga redan för år 1908 måtte ställas till styrelsens förfogande.

Att det belopp, styrelsen för närvarande kan afse till amanuensarfvoden och flitpenningar åt extra ordinarie tjänstemän, uppenbarligen är för ringa såväl med hänsyn till det nuvarande behovet af extra arbetskrafter som äfven särskildt för tillgodoseende af fångvårdsstatens rekrytering för framtiden, torde svårigen kunna förnekas. Detta belopp understiger ju t. o. m. med ungefär 900 kronor, hvad som i nämnda hänseenden ansågs erforderligt redan år 1876. Mot de beräkningar, styrelsen gjort i afseende å amanuensarfvodenas höjning samt ökningen af det belopp, hvilket bör stå till styrelsens förfogande för att utdelas såsom flitpenningar, liksom beträffande kostnaden för erforderligt extra vaktmästarebiträde, synes mig icke något vara att erinra.

Hvad angår arfvodet till styrelsens biträdande arkitekt, må villigt erkännas, att nämnda arfvode numera ej torde kunna anses utgöra tillräcklig ersättning för uppdraget i fråga. Då emellertid en reglering af styrelsens tjänste- och löneförhållanden är under den närmaste framtiden att förvänta, torde en så väsentlig förhöjning af nämnda arfvode som den af styrelsen föreslagna icke för närvarande böra ifrågakomma, utan vid beredande af tillfällig löneförbättring åt biträdande arkitekten tillämpas enahanda grunder, som i detta hänseende må blifva gällande för de i aflöningsstaten för fångvårdsstyrelsen upptagna tjänstebefattningar.

Äfven hvad angår den ifrågasatta höjningen af arfvodet till det fast anställda skrifbiträdet, synes mig styrelsens förslag gå i viss mån längre, än som under för handen varande omständigheter kan anses oundgängligen nödigt.

Det af styrelsen föreslagna tillskottet till anslaget i fråga synes mig därför kunna för närvarande begränsas till 4,000 kronor, hvarigenom anslaget i dess helhet skulle komma att uppgå till 15,800 kronor.

Med återopande af hvad jag ofvan hemställt i afseende å höjning af andra motsvarande anslag, anser jag äfven ökningen i nu ifrågasvarande anslag böra för år 1909 begäras å ordinarie stat, hvaremot jag ej finner skäl biträda fångvårdsstyrelsens framställning, i hvad den afser ökning i anslaget redan för innevarande år.»

*Utskottets
yttrande.*

Då en reglering af fängvårdsstyrelsens tjänste- och löneförhållanden, enligt hvad departementschefen anfört, torde vara att under den närmaste framtiden förvänta, har utskottet ansett pröfningen af behovet af en löneförhöjning åt styrelsens biträdande arkitekt kunna lämpligen tills vidare anstå, detta så mycket mera som det af departementschefen angifna sättet för beräkning af löneförhöjning åt denne tjänsteman efter grunderna för den i statsverkspropositionen föreslagna, af Riksdagen ännu ej pröfvade tillfälliga löneförbättringen för innevarande år åt vissa tjänstemän icke synes böra tillämpas i detta fall.

I öfrigt har utskottet, utan att till alla delar godkänna hvad fängvårdsstyrelsen anfört såsom skäl för en förhöjning af ifrågavarande anslag, dock ansett sig böra tillstyrka detsamma höjning med ett, med hänsyn till hvad ofvan anförts, till 3,500 kronor jämkadt belopp.

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må höja det i fängvårdsstyrelsens stat uppförda anslaget till vikariatsersättning samt arfvoden och flitpenningar åt extra biträden m. m. från dess nuvarande belopp 11,800 kronor med 3,500 kronor eller således till 15,300 kronor.

Vid bifall till denna framställning kommer anslaget till fängvårdsstyrelsen, nu uppgående till 59,500 kronor, att höjas till 63,000 kronor.

*Förslags-
anslaget till
fångars vård
och underhåll.*

8:o) Ut i punkt 8 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll med 150,000 kronor.

[8.]

Beträffande denna framställning har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Hvad härefter angår förslagsanslaget till fångars vård och underhåll, har styrelsen till en början hemställt om ökning af nämnda anslag med ett belopp af 32,850 kronor, utgörande beräknade tillkommande utgifter i händelse af bifall till hvad styrelsen i ofvannämnda utlåtande föreslagit.

I afseende å denna af styrelsen föreslagna ökning gäller sålunda detsamma, som beträffande motsvarande af styrelsen föreslagna ökning af det bestämda anslaget redan anförts.

Styrelsen har vidare framhållit, att i följd af de under senare tid så betydligt ökade prisen å lifsförnödenheter och bränsleartiklar, hvori med hänsyn till penningvärdets sjunkande någon verklig återgång ej

torde vara att vänta, för de ökade utgifterna för dylika förnödenheter borde beräknas höjning i anslaget med belopp af 40,000 kronor.

Enligt från styrelsen införskaffad upplysning har den sålunda föreslagna ökningen grundats å följande beräkning:

»ökning i dagportionskostnaden för 3,000 fångar å 2 öre	21,900: —
ökning i priset för stenkol och koks, enligt stat i rundt tal	
40,000 hektoliter å 20 öre.....	8,000: —
ökning i priset för bok-, björk- och barrved, enligt	
stat i rundt tal 20,000 kubikmeter å 50 öre	10,000: —
	18,000: —
	<hr/>
	kronor 39,900: —»

I sammanhang härmed har styrelsen i omförmälda skrifvelse ytterligare anført följande:

»I underdånig skrifvelse den 25 september 1906 har styrelsen erinrat, hurusom den i nådiga brefvet den 14 oktober 1904 rörande persedeltillverkningen genom fångar för statsförvaltningarnas räkning meddelade föreskrift, att någon betalning för själfva arbetet därvid icke skall utgå, för fångvården måste hafva till följd, att dess förut af arbetsdriften inflytande kontanta inkomst väsentligt nedsättes. Denna nedsättning kan ej med någon bestämdhet angifvas, förrän efter den nya arbetsdriftens fulla utveckling förhållandena stadgats, men i styrelsens berörda underdåniga skrifvelse var minskningen för den närmare framtiden beräknad till 54,000 kronor, hvilken siffra ock vid Riksdagens afvägning af 1908 års förslagsanslag beaktades. Då fortfarande ytterligare erfarenhet fordras för beloppets slutliga bestämmande, anser styrelsen lämpligast, att tillsvidare må vid berörda åtgärd i detta afseende bero.»

Däremot har styrelsen, med anmälan att styrelsen, utöfver de i sistberörda skrifvelse förut anmälda direkta utgifterna för undervisning, tillsyn och ledning åt den nya arbetsdriften, därefter för enahanda ändamål, jämlikt bemyndigande i Kungl. Maj:ts nådiga bref den 22 december 1905, i mån af berörda arbetsdrifts vidare utsträckning, medgifvit ytterligare utgifter till belopp, för år räknadt, af omkring 15,000 kronor, hemställt, att detta belopp måtte medtagas i beräkning för anslagets höjning.

Slutligen skulle härtill komma den af Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 21 december 1906 angående stater för fångvården för år 1907 å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll medgifna förhöjning i arfvodena åt fängelseläkarna, hvilken förhöjning af styrelsen upptagits till 10,000 kronor.

Enligt nyssberörda nådiga bref utgör sammanlagda beloppet af de åt läkarna vid fångvårdsanstalterna från och med år 1907 utgående aflöningar 34,300 kronor. Motsvarande belopp enligt förut gällande stat uppgick till 23,000 kronor.

Med frånräkning af ofvan förstberörda belopp, 32,850 kronor, skulle sålunda den af styrelsen i dess nu ifrågavarande skrifvelse beräknade erforderliga höjning för år 1909 af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll utgöra sammanlagdt 65,000 kronor.

Emellertid har styrelsen i en sedermera ingifven, den 29 oktober 1907 dagtecknad skrifvelse angående förslag till stater för fångvården för år 1908 å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll så till vida ändrat sin i skrifvelsen den 27 september 1907 gjorda hemställan, att den för år 1909 erforderliga ökningen af ifrågavarande anslag numera beräknats till 150,000 kronor.

Innan jag ingår på en närmare redogörelse för styrelsens sistberörda hemställan, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten därå, att styrelsens omförmälda båda skrivelser till Kungl. Maj:t ingifvits betydligt senare, än enligt gällande föreskrifter ske bort. I kungl. kungörelsen den 28 januari 1876 är förordnad, att ämbetsmyndigheters underdåniga framställningar, hvilka äro af beskaffenhet att kunna från Kungl. Maj:ts sida påkalla nådiga meddelanden till Riksdagen, böra, där ej annorlunda för särskilda ärenden finnes föreskrifvet, till Kungl. Maj:t ingifvas före den 1 oktober hvarje år. Och enligt instruktionen för fångvårdsstyrelsen den 22 november 1877 åligger det styrelsen att årligen senast den 1 november till Kungl. Maj:t afgifva förslag till nya eller ändringar i gällande stater för fångvården under nästföljande år. Af ifrågavarande båda skrivelser har emellertid den förra, ehuru, på sätt ofvan angifvits, dagtecknad den 27 september 1907, till justitiedepartementet inkommit först den 25 därpåföljande november och den senare, ehuru dagtecknad den 29 oktober, inkommit först den 19 december. Detta har jämväl beträffande sistberörda skrifvelse, som innefattar förslag till nya fullständiga stater å förslagsanslaget, föranlett, att granskningen af berörda förslag och fastställandet af nya stater för år 1908 icke kunnat före 1907 års utgång eller ens hittills medhinnas. Häraf har åter blifvit en följd, att då den af styrelsen i den senare skrifvelsen begärda ökningen af ifrågavarande anslag delvis grundas å den förutsättningen, att styrelsens förslag till stater för år 1908 af Kungl. Maj:t godkännes, det i ärendets nuvarande skick icke är möjligt att i hvarje punkt angifva fullt exakta grunder för bestämmandet till beloppet af den otvifvelaktigt erforderliga ökning af samma anslag, hvarom framställning bör hos Riksdagen göras.

Summan af de i de af styrelsen för år 1908 uppgjorda nya staterna beräknade utgifter uppgår, med afdrag af beräknade inkomster, till . . . . . kronor 1,323,000.

Då anvisningen å anslaget för år 1908 utgör 1,138,000
öfverstiga alltså staterna nämnda anvisning med . . . kronor 185,000.

I fråga om den siffra, till hvilken ökningen af förslagsanslaget i styrelsens tidigare framställning upptagits, anför styrelsen i den senare skrifvelsen:

Visserligen förelåg till ledning för beräknandet af nämnda siffra den omständighet, att förslagsanslaget enligt styrelsens hufvudbok för år 1906 öfverskridits med 107,760 kronor. Men då af detta belopp 70,100 kronor täckts genom den höjning i anslaget, som af 1907 års Riksdag efter styrelsens därom gjorda framställning, jämte annan ökning å anslaget, anvisats till ersättande af den genom persedeltillverkningen för statsförvaltningarna förlorade kontanta arbetsinkomsten för fångvården samt för aflönande af de till och med september 1906 anställda undervisarna vid den nya arbetsdriften, trodde sig styrelsen, som ärnade till annat år, efter den nya arbetsdriftens fullt stadgade utveckling, på en gång anmäla därigenom föranledd ytterligare minskning i arbetsinkomst, i skrifvelsen den 27 september 1907 kunna inskränka sig till att, förutom den af då föreslagen ny fängelseorganisation föranledda ökning i anslaget, anhålla om höjning däraf med 40,000 kronor för täckande af ökade kostnader för proviant- och bränsleartiklar samt därjämte 25,000 kronor i anledning af ökningen i arfvodena till fängelseläkarna och sedan 1906 ytterligare anordnad arbetsundervisning.

Beträffande skiljaktigheterna mellan de senast, eller för år 1904 upprättade fullständiga staterna och de nu öfverlämnade har styrelsen meddelat följande:

För byggnads- och reparationsarbeten vid de centrala fångvårdsanstalterna har beräknats en utgift för år 1908 af 45,000 kronor. Då motsvarande utgift i 1904 års stat var upptagen till 37,000 kronor, föreligger här en ökning af . . . . . kronor 8,000: —

Under titeln förplägning hafva, ehuru sänkning gjorts i det beräknade fångantalet, i följd af de stegrade prisen å lifsförnödenheter, utgifterna enligt de nya staterna stigit med . . . . . „ 18,551: 02

Under titeln renhållning har genom ökning vid flera fångvårdsanstalter af ersättningen för latrins

Transport kronor 26,551: 02

	Transport kronor	26,551: 02
och sopors bortförande samt genom ökade utgifter för gaturenhållning och för tvätt och genom höjda anslag till såpa med mera kostnaden stigit med	„	4,576: 02
Utgifterna å titeln religionsvård visa genom höjda arfvoden till lärare och organister samt nyuppförda undervisningsersättningar till predikanterna i Härlanda och i Härnösand med mera en ökning af	„	5,019: 65
Kostnaderna för sjukvård hafva hufvudsakligen genom den enligt nådiga brefvet den 21 december 1906 medgifna höjning i läkarearfvodena ökats med	„	10,697: 70
Under titeln bevakning hafva följande ändringar inträdt:		
för bevakningsbefälhafvaren vid kronohäktet i Svane-		
sund samt 13 andra manliga befattningshafvande		
med aflöningen uppdelad i lön och tjänstgörings-		
penningar har denna		
höjts med tillsammans kr.	3,900: —	
hvarjämte åt dem uppförts		
beklädnadsersättningar		
med	„	1,400: —
samt åt två af dem förut		
ej medgifna ålders-		
tillägg	„	200: —
		5,500: —
hvarjämte arfvodena med tillägg		
af beklädnadsersättning ökats åt extra		
vaktbetjante till motsvarighet med för-		
månerna för de ordinarie, nämligen:		
för en extra underofficer		
med	kr.	400: —
för 43 extra vaktkonstap-		
lar med 400 kronor för		
hvar	„	17,200: —
för en extra vaktvinna		
med	„	200: —
äfvensom en extra under-		
officer öfverförts från		
annan titel till titeln		
bevakning	„	1,350: —
		19,150: —
Transport kronor	24,650: —	46,844: 39

Transport kronor 24,650: —   kronor 46,844: 39

Vidare har till följande antal af bestämda anslaget aflönade vaktbetjante uppförts beklådnadsersättning å 100 kronor, nämligen till 4 fanjunkare, 17 vaktmästare, 45 underofficerare eller första vaktkonstaplar samt 374 vaktkonstaplar tillsammans 440 personer ..... 44,000: —

Härtill komma hyresersättningar åt från Nya varfvet förflyttade konstituerade vaktbetjante, hvilka å sina nya tjänstgöringsplatser icke kunnat få bostad i kronans hus, samt ökad antal hyresersättningar och vedanslag i följd af dels fänggevaldigernas öfvergång till fängelse-tjänstgöring, dels ock ingångna giftermål och slutligen ock genom af fängelse-läkare utdömda, förut som bostad använda lägenheter. Vid jämförelse mellan 1904 års stater och de nu afgifna visar sig, att ifrågavarande utgifter, som enligt de förra uppgingo till kronor 43,130: 50 och nu till kronor 63,170: —

ökats med ..... kr. 20,039: 50

Kostnaden för bränsle i öfrigt undertiteln bevakning, berörda vedanslag oberäknade, har enligt de nya staterna ökats

med något öfver ..... kr. 1,150: —   21,189: 50

kronor 89,839: 50

Däremot hafva från titeln afförts de därå

förut upptagna gratifikationerna ..... kr. 42,200: —

samt genom Nya varfs-fängelsets indragning besparade arfvoden till 9 extra vaktkonstaplar,

Transport kr. 42,200: —   89,839: 50   kronor 46,844: 39

Transport kr. 42,200: — 89,839: 50 kronor 46,844: 39
 i 1904 års stat beräk-
 nade till 800 kronor
 för hvar, ... kr. 7,200: — 49,400: —
 kronor 40,439: 50

Med tillägg till sålunda specifikt
 redovisad utgiftsökning af andra smärre
 poster, såsom för förstärkt yttre belys-
 ning med mera, till sammanlagdt 2,918: 01
 uppgår ökningen i dess helhet å ifråga-
 varande titel till ..... ” 43,357: 51

Å titeln allmänna omkostnader hafva de i staten
 specificerade utgifterna ökats från kronor 61,102: 33
 till kronor 128,315: 74 eller således med ..... ” 67,213: 41

Detta har sin förklaring däri, att hyran för
 styrelsens ämbetslokal upptagits med ökad belopp
 af 5,700 kronor; att under titeln upptagits, dels af
 senaste riksdag medgifna 8,400 kronor till aflönande
 af assistenter samt hyresersättningar med vedanslag
 åt sådana till belopp af 2,300 kronor och dels ett
 allmänt förslagsanslag af 8,000 kronor till gratifika-
 tioner enligt särskild af styrelsen därom gjord hem-
 ställan; att utgiften för bränsle, för boställs- och
 expeditionslokaler med mera under titeln måst höjas
 med omkring 1,500 kronor, samt hufvudsakligast
 däri att, då numera, efter medgifvandet vid 1902
 års Riksdag åt vaktbetjante af oafkortad aflöning
 intill viss tid vid ledighet för sjukdom eller svag
 hälsa, dylik ledighet ock vid förekommande anled-
 ning allmänt tages, det blifvit nödvändigt att, i
 olikhet med hvad förut skett, i staten beräkna ut-
 gift till vikariatsarfvoden vid befattningshafvandes
 ledigheter. Ehuru i anledning af vaktbetjantes nu
 höjda aflöning vikariatsarfvodena för dem komma
 att hädaneftre något höjas, har styrelsen dock i
 staten låtit upptaga i afrundadt tal det belopp,
 hvartill vikariatsarfvodena uppgingo enligt 1906 års
 hufvudbok, 37,500 kronor. Summan af nu angifna,

Transport kronor 157,415: 31

Transport kronor 157,415: 31

å titeln allmänna omkostnader fallande utgiftshöjningar eller nya utgifter uppgå till kronor 63,400, hvartill komma ökade resekostnadsutgifter för frigifna samt höjda hyresbelopp för lägenheten Sjötullen och åt 2 kamrerare med mera.

Till i 1904 års stat beräknade utgifter för arbetsens bedrifvande komma nu följande utgifter: för den hos styrelsen anordnade arbetsbyrån kr. 15,000: — för undervisning och ledning af arbetet vid fångvårdsanstalterna:

enligt styrelsens underdåniga anmälan den 25 september 1906 ..... kr. 16,100: —

därefter medgifna nya utgifter, i styrelsens underdåniga skrivelse den 27 september 1907 upptagna till kr. 15,000, men genom sedermera fattade beslut nu ökade till ..... „ 16,500: — „ 32,600: —

Med beräkning utöfver dessa utgifter tillsammans ..... „ 47,600: — af någon ökning i utgifterna för arbetsverktyg och dylikt, visa de nya staterna en höjning å titeln arbetens bedrifvande med ..... „ 49,530: 23

kronor 206,945: 54

Å andra sidan visa de nya staterna minskning i utgift å titeln beklädnad med kr. 1,106: 50 å titeln sängkläder med ..... „ 245: — „ „ inventarier „ ..... „ 180: — „ „ fångtransport,, ... „ 17,672: — samt å titeln eldning och lysning, hvarå de ökade prisen motvägas genom uteslutande ur staten af bränsleanslag för kronohäktet i

Transport kr. 19,203: 50 kronor 206,945: 54

Transport kr. 19,203: 50 kronor 206,945: 54.			
Norrköping och besparing genom indragningen af centralfängelset å Nya Varfvet, med			
	„	1,617: 04	
Då summan häraf	„	20,820: 54	
tillika med ett i 1904 års stater utanför de särskilda titlarna, all- mänt beräknadt utgiftsbelopp	„	14,445: —	„ 35,265: 54,
afdrages från ofvan angifna ökning, visa alltså de nya staterna, i jämförelse med 1904 års, en total ökning af	„	171,680: —	

Under det utgifterna sålunda betydligt ökats, har genom den hastigt tilltagande persedeltillverkningen för statsförvaltningarna fångvården, som därvid icke erhåller någon betalning för själfva arbetet, fått vidkännas betydande nedsättning i sin kontanta arbetsinkomst. Denna minskning är så mycket större, som styrelsen på grund af ordaydelsen i nådiga brevet den 14 oktober 1904 med befallning om nämnda persedeltillverkning icke kunnat tillgodoräkna sig ersättning ens för den direkta utgift i arbetspremier, som till fångarna betalas.

I förevarande afseende har styrelsen i skrifvelsen den 25 september 1906, med omnämmande att i den nya arbetsdriften då sysselsattes något öfver 600 fångar, uttalat, att minskningen härigenom i fångvårdens kontanta inkomst icke kunde beräknas lägre än för detta antal och efter 30 öre per fånge och dag eller således för årets 300 arbetsdagar till 54,000 kronor. Det har nu visat sig, att denna beräkning var något för låg. Efter nämnda tid hafva, enligt nu inkomna uppgifter, ytterligare omkring 280 fångar insatts till den ifrågavarande persedeltillverkningen, så att därmed nu sysselsättas omkring 880 fångar dagligen. Förutom de i sistnämnda underdåniga skrifvelse uppräknade fångvårdsanstalterna, nämligen centralfängelset å Långholmen, tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona, länsfängelserna i Stockholm, Linköping, Jönköping, Växiö, Karlskrona, Vänersborg, Örebro och Östersund samt kronohäktet å Långholmen, har den nya arbetsdriften därefter ytterligare utsträckts till centralfängelserna å Härlanda och i Härnösand samt länsfängelserna i Kalmar, Mariestad, Karlstad, Västerås och Falun. Centralfängelset å Nya Varfvet, där år 1906 idkades skomakeri och snickeri för statsförvaltningarna, har nu ur räkningen utgått.

Följden af nu berörda förhållanden har blifvit att, under det arbetsinkomsten år 1904, således året före den nya arbetsdriftens igångsättande, enligt styrelsens hufvudbok uppgick till i det närmaste 154,000 kronor, denna i de nya staterna icke kunnat beräknas högre än till 43,000 kronor, ett belopp, som med 110,000 kronor understiger det år 1904 influtna. Såsom emellertid redan i underdåniga skrifvelsen den 25 september 1906 erinrats, måste, med hänsyn till de å den fria arbetsmarknaden rådande höga prisen, berörda förlustbelopp för fångvårdsräkenskapen motsvaras af mångdubblad minskning i vederbörande statsadministrationers utgiftsbelopp, något som ock bestyrkes genom de från olika förvaltningar ingående beställningar i sådan ökad omfattning, att för deras expedierande den nya arbetsdriften måste allt ytterligare utvecklas. Såsom ofvan visats, skulle anvisningen å förslagsanslaget för att motsvara dess i stat nu beräknade utgifter böra höjas med ej mindre än 185,000 kronor. Detta bestyrkes ock af jämförelsen med 1904 års förhållanden. Anvisningen å anslaget utgjorde då 1,039,145 kronor, men har därefter höjts till 1,138,000 kronor för år 1908 eller således med 98,855 kronor. Med ofvan angifna beräkning af en förlorad kontant inkomst för fångvården af 30 öre per dag för hvarje i den nya arbetsdriften insatt fänge uppgår totalsiffran däraf för 880 fångar under 300 arbetsdagar om året till . . . . . kronor 79,200: —

De af styrelsen anmälda direkta utgifterna för arbetsundervisningen utgöra:

år 1906 anmälda	kronor 16,100: —		
nu anmälda	„ 16,500: —	„	32,600: —
För styrelsens arbetsbyrå erfordras	„		15,000: —
Summa kronor			126,800: —

öfverstiger med i rundt tal 28,000 kronor berörda sedan 1904 medgifna höjning i anslaget, hvadan genom den icke kan beräknas något öfverskott till den öfriga utgiftsökningens täckande.

Styrelsen framhåller slutligen, att de i staterna beräknade utgifterna äro i möjligaste mån satta i öfverensstämmelse med de verkliga förhållandena. Prisen å proviant och bränsleartiklar äro afvägda efter medelprisen för de senaste tre åren å dylika artiklar men med någon höjning däröfver med hänsyn till nu inträdda exceptionellt höga pris å dessa varor. Då emellertid tilläfsventyrs något allmänare prisfall under tiden till 1909 kan vara att förutsätta, samt därtill kommer att, såsom städse iakttagits i fråga om förslagsstaten, fångantalet beräknats något högre än det under tiden närmast före statens uppgörande antecknade

medeltalet, torde, med hänsyn därjämte till att här är fråga om ett förslagsanslag, anvisningen därå kunna sänkas under de nu uppgjorda staternas slutsiffra. Styrelsen hemställer därför att, med höjningens begränsande till 150,000 kronor, må af Riksdagen å förslagsanslaget till fångars vård och underhåll för år 1909 äskas en anvisning af 1,288,000 kronor.»

Då, såsom förut angifvits, fortsatte departementschefen vidare, styrelsens ofvanberörda framställningar och beräkningar hittills ej kunnat underkastas pröfning, vore han i afseende å bestämmandet af siffran för den anslagsökning, som otvifvelaktigt vore af nöden, för närvarande hänvisad till styrelsens framställning, och tillstyrkte alltså en höjning af ifrågavarande anslag med 150,000 kronor.

Som anslaget är af förslagsanslags natur, och Kungl. Maj:t icke torde underlåta att innan staterna fastställas till efterrättelse underkasta fångvårdsstyrelsens beräkningar en noggrann pröfning, hemställer utskottet,

att Riksdagen må höja förslagsanslaget till fångars vård och underhåll med 150,000 kronor.

Vid bifall härtill komme nämnda anslag, nu uppgående till 1,138,000, att höjas till 1,288,000 kronor.

Medikolegala besiktningar.

*Minskning af
förslags-
anslaget till
medikolegala
besiktningar.*

[9.]

9:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att minska förslagsanslaget till medikolegala besiktningar, nu utgörande 18,500 kronor, med 2,300 kronor eller således till 16,200 kronor.

Departementschefen har rörande denna fråga anfört följande:

»Förslagsanslaget till medikolegala besiktningar är i riksstaten för år 1908 uppfördt till ett belopp af 18,500 kronor.

Med erinran om senaste Riksdags beslut om inrättande af en statsmedicinsk anstalt, bestående af två afdelningar, en medicinskt-bakteriologisk och en rättskemisk, har medicinalstyrelsen i underdånig skrifvelse den 2 december 1907 anmält, att ofvan omförmälda anslag beröres af den statsmedicinska anstaltens tillkomst. Från nämnda anslag utgå nämligen, bland annat, alla ersättningar till rättskemisten för rättskemiska undersökningar. Dessa ersättningar uppgingo år 1905 till 2,415 kronor

och år 1906 till 2,325 kronor. Då nu ifrågavarande anstalt, å hvars rättskemiska afdelning nyssnämnda undersökningar komma att utföras, är afsedd att träda i verksamhet med ingången af år 1909, har medicinalstyrelsen ansett, att från och med samma år förslagsanslaget till medikolegala besiktningar kan nedsättas med 2,300 kronor.»

Med anledning af hvad sålunda blifvit anført, hemställer utskottet,

att Riksdagen må minska förslagsanslaget till medikolegala besiktningar, nu utgörande 18,500 kronor, med 2,300 kronor till 16,200 kronor.

10:o) Uti en inom Andra Kammaren väckt till utskottet hänvisad motion, n:o 61, har herr *K. J. M. Larsson* i Göteborg hemställt, att Riksdagen för sin del behagade besluta om tillsättandet af fem rättegångsbiträden för tillhandagäendet af genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande samt till en hvar af dessa rättegångsbiträden bevilja ett anslag af 6,400 kronor.

*Motion inom
Andra
Kammaren.*

Beträffande de skäl, som motionären anført till stöd för denna framställning, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Vid nästlidet års Riksdag väcktes af enskild motionär förslag om aflåtande af skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t behagade öfverväga och för Riksdagen framlägga förslag om, huru medellösa, genom olycksfall i arbete skadade arbetare lämpligast skulle beredas tillfälle att erhålla rättegångsbiträden, antingen genom riks-försäkringsanstaltens tjänstemän eller genom andra särskildt utsedda personer.

*Utskottets
yttrande.*

Motionen blef af Riksdagen endast så till vida bifallen, att Riksdagen beslöt att i anledning af densamma uti skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t, i sammanhang med omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, taga under öfvervägande, huruvida icke riks-försäkringsanstaltens skyldighet att vid inträffande olycksfall i arbete afgifva utlåtande skulle kunna på visst angifvet sätt utsträckas.

Detta ärende är emellertid, enligt hvad utskottet inhämtat, ännu på Kungl. Maj:ts pröfning beroende.

Under erinran, att herr Larsson i sin omförmälda motion allenast ifrågasatt, att fem utom försäkringsanstalten stående personer skulle utses att vara rättegångsbiträden åt genom olycksfall i arbete skadade

arbetare eller deras efterlevande, får utskottet framhålla, att hvad herr Larsson till stöd för denna sin framställning anfört synes utskottet icke vara af beskaffenhet att böra ändra den uppfattning rörande föreliggande fråga, som Riksdagen nästlidet år uttalat. De fall, då tvist om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete uppstår, synas alldeles icke vara så talrika, att en särskild tjänstemannakår för detta ändamål bör upprättas. I alla händelser torde, innan vidare åtgärder i föreliggande ämne vidtagas, böra afvaktas resultatet af de åtgärder, som i anledning af nyssberörda riksdagsskrifvelse kunna vara eller blifva vidtagna.

På grund af det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att herr Larssons omförmälda motion icke må af Riksdagen bifallas.

Öfriga ordinarie anslag.

11:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas å andra hufvudtiteln uppförda, har Kungl. Maj:t icke föreslagit någon förändring, i anledning hvaraf utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslag under denna hufvudtitel, i afseende å hvilka utskottet icke här ofvan framställt särskilda förslag, må i riksstaten för år 1909 uppföras med oförändrade belopp; dock att anslaget till skrifmaterialier, expenser, ved m. m. må få till beloppet jämkas i den mån, som för jämnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt.

Extra anslag.

Lagbered-
ningen.
[10.]

12:o) I enlighet med hvad Kungl. Maj:t under punkt 10 af denna hufvudtitel föreslagit, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 50,000 kronor.

13:o) Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts uti punkt 11 af denna hufvudtitel gjorda framställning hemställer utskottet,

*Siraff-
registret.*
[11.]

att Riksdagen må för bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 5,000 kronor.

14:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att för anställande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 7,500 kronor, däraf 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, samt tillika förklara, att i fråga om åtnjutande af denna aflöning skall gälla hvad för byråchefen för lagärenden är i enahanda afseende stadgad.

*Anställande
af en andre
ledamot å
justitiedepar-
tementets af-
delning för
lagärenden.*
[12.]

Till stöd för denna framställning har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»I statsverkspropositionen till 1907 års riksdag hade jag, i samband med då föreliggande fråga om höjning af arfvodet till byråchefen för lagärenden, anledning framhålla, att de göromål, som skola utföras i justitiedepartementets lagafdelning, tagit sådan omfattning, att det visat sig omöjligt för en person att tillfredsställande medhinna desamma. Jag erinrade vidare, att, särskildt hvad angår det internationella lagstiftningsarbetet, det för närvarande, i brist af tillräckliga arbetskrafter, ej finnes möjlighet att däråt ägna all den uppmärksamhet, som rätteligen bör tillkomma denna så viktiga gren af lagarbetet, samt att, enligt hvad jag inhämtat, det icke lär kunna förväntas, att den nyligen inrättade afdelning af utrikesdepartementet, som har att handlägga, bland annat, internationella lagstiftningsfrågor, härvid skall vara till fyllest, enär mängden af där förekommande löpande göromål visat sig lämna föga eller ingen tid öfrig för beredande af större frågor på förevarande område. Jag tillade slutligen, att ännu någon tids erfarenhet härutinnan dock syntes böra afvaktas, innan från justitiedepartementets sida vidtoges åtgärd i syfte att erhålla en ny byråchefsbefattning med hufvudsaklig uppgift att följa det internationella lagstiftningsarbetets utveckling och bereda de frågor, som tillhöra detta område.

Enligt hvad till min kännedom kommit, har nämnda erfarenhet under det år, som sedermera förflutit, ytterligare bekräftats. Vid sådant

förhållande synes mig frågan om inrättande i justitiedepartementet af en ny befattning med i främsta rummet den uppgift, som ofvan angifvits, icke vidare böra undanskjutas.

Äfven ur en annan synpunkt är denna ökning af lagafdelningens arbetskrafter nödig. Till följd af den lifliga lagstiftningsverksamheten har under de senare åren det icke blott visat sig behöfligt att, såsom jämväl förut varit vanligt, förordna personer att inom justitiedepartementet biträda vid behandlingen af vissa större lagstiftningsfrågor, som byråchefen ej kunnat medhinna, utan äfven den utvägen måst anlitas, att förordnanden meddelats vissa personer att biträda i departementet vid beredningen af lagärenden i allmänhet. Denna sistnämnda anordning har varit nära nog permanent sedan slutet af år 1903. Tidsals hafva till och med två personer samtidigt innehaft dylikt förordnande. Genom anställande af en andre ledamot å departementets afdelning för lagärenden skulle behovet af dylikt extra biträde, om också ej alldeles upphöra, så åtminstone tillsvidare väsentligen minskas. Härigenom skulle äfven den fördelen vinnas, att de täta personombyten, som med anordningen i fråga helt naturligt ej kunnat undvikas och som ingalunda äro till fromma för arbetets fortgång, icke vidare skulle behöfva förekomma.

Ännu en omständighet torde härvidlag böra beaktas. De personer, som, på sätt förut nämnts, förordnats att biträda i justitiedepartementet, hafva med bibehållande af den lön, som tillhört af dem innehafvande statstjänst, af andra hufvudtitelns allmänna besparingar undfått godtgörelse för mistade tjänstgöringspenningar jämte särskildt tilläggsarfvode, som i regel utgått efter 100 kronor i månaden. Frånsedt det missförhållande att för beredande af erforderligt arbetsbiträde å departementets lagafdelning sålunda under ett flertal år åtgått viss del af de till annan statstjänst anslagna löne-medel, har det ökade behovet af dylikt arbetsbiträde i sin mån bidragit till den hastigt fortgående minskning af departementets besparingar, som under de senare åren ägt rum. Medan nämligen behållningen af dessa besparingar vid slutet af år 1903 uppgingo till ej fullt 80,000 kronor, utgjorde samma behållning vid 1904 års slut 54,070 kronor, vid 1905 års slut 35,522 kronor och vid 1906 års slut 27,035 kronor. De utgifter, som under år 1907 af besparingarna bestridts, hafva öfverskridit sistberörda siffra med ungefär 3,000 kronor. Samma skäl, som vid senaste Riksdag föranledde höjning af det för byråchefen för lagärenden å departementets stat upptagna arfvode, tala för att jämväl för den nu ifrågasatta befattningen anvisas arfvode till sådant belopp, att aflöningstillägg af andra medel icke må erfordras.

Hvad slutligen angår beloppet af ifrågavarande arfvode, synes mig detta för närvarande lämpligen böra bestämmas till 7,500 kronor eller sålunda samma belopp, hvarmed arfvodet till byråchefen för lagärenden numera utgår.

Härmed skulle dock icke afses, att äfven vid en blifvande allmän lönereglering för ämbets- och tjänstemännen i Kungl. Maj:ts kansli den nye ledamoten å lagafdelningen ovillkorligen borde i aflöningshänseende likställas med byråchefen, hvilken ju ansetts böra jämnställas med expeditionschef. Snarare synes han böra jämföras med ordinarie revisionssekreterare. Då jag för närvarande föreslagit hans aflöning till 7,500 kronor, har detta också närmast skett med hänsyn till det förslag om provisorisk höjning af revisionssekreterarnes aflöning till nämnda belopp, hvarom nedan närmare förmåles.

I öfverensstämmelse med hvad för byråchefen för lagärenden numera är stadgadt, torde äfven för den nye ledamoten af departementets lagafdelning böra gälla, att den därtill förordnade skall, så länge förordnandet fortfar, frånträda den lön, han må innehafva å annat ämbetsverks stat, samt att denna lön efter omständigheterna må antingen tillgodokomma ämbetsverket eller ock besparas till statsverket. Likaledes torde, jämväl i öfverensstämmelse med hvad som gäller för byråchefen för lagärenden, af arfvodesbeloppet 2,500 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Visserligen torde behovet af en andre ledamot af lagafdelningen vara af fortvarande natur. I afvaktan på en allmän lönereglering för departementen och den delvisa omorganisation af desamma, som därvid kan komma att ifrågasättas, synes emellertid anslag till ifrågavarande befattning tillsvidare endast böra äskas å extra stat.»

Statsutskottet, som ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer alltså,

att Riksdagen må för anställande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdelning för lagärenden, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 7,500 kronor, däraf 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar, samt tillika förklara, att i fråga om åtnjutande af denna aflöning skall gälla hvad för byråchefen för lagärenden är i enahanda afseende stadgadt.

Ökad arbets-
biträde åt
justitiekans-
lersämbetet.

15:o) På grund af Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning föreslår utskottet,

[13.]

att Riksdagen må, till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslersämbetet på extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 3,500 kronor.

Aflönings-
tillägg åt
ordinarie och
konstituerade
revisions-
sekreterare.

[14.]

16:o) Uti punkt 14 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, för beredande för åren 1908 och 1909 af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare med åt en hvar af 8 ordinarie revisionssekreterare 1,100 kronor, för år räknadt, och åt en hvar af 6 konstituerade revisionssekreterare 1,700 kronor, likaledes för år räknadt, af hvilka belopp 500 kronor skola anses såsom tjänstgöringspenningar, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 38,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utbetala hvad häraf belöper för år 1908.

Rörande denna fråga har departementschefen till statsrådsprotokollet yttrat följande:

»Frågan om reglering af löneförhållandena för nedre justitierevisionens ämbets- och tjänstemän har ännu icke kunnat af löneregleringskommittén upptagas till behandling. Detta beror, bland annat, därpå, att denna fråga på det närmaste sammanhänger med frågan om inrättande af den tilltänkta regeringsrätten och de förändringar i afseende å högsta domstolens sammansättning och arbetsmaterial, som därpå till äfventyrs kunna föränledas. Innan sistnämnda frågor vunnit sin lösning, kan därför någon slutlig reglering af löneförhållandena i nedre revisionen icke lämpligen ifrågasättas. På grund af särskilda skäl anser jag emellertid, hvad revisionssekreterarne angår, oundgängligen nödvändigt, att, i afvaktan på den blifvande slutliga löneregleringen, en tillfällig sådan af väsentlig art ofördröjligen vidtages.

Innan jag går att framlägga de skäl, hvarpå nämnda min uppfattning grundas, vill jag i korthet redogöra för nedre revisionens utveckling och nuvarande sammansättning samt de aflöningsförmåner, revisionssekreterarne för närvarande åtnjuta.

Nedre revisionen består för närvarande af sjutton ledamöter, af hvilka en hvar förestår en rotel i detta ämbetsverk. Nedre revisionen stat, som i hufvudsaklig del fastställdes 1876, upptager åtta ordinarie och sex konstituerade revisionssekreterare. De ordinarie revisionssekreterarne uppbära i lön 4,400 kronor och i tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, hvarjämte de efter fem år kunna erhålla ett ålderstillägg å 600

kronor. De sex öfriga i lönestaten upptagna ledamöterna, hvilka äro konstituerade, en hvar att tills vidare med egen rotel förestå ett revisionssekreterareämbete, uppbära såsom arfvode 3,800 kronor och såsom tjänstgöringspenningar 2,000 kronor, men åtnjuta ej ålderstillägg. Nedre revisionens tre återstående ledamöter äro förordnade, en hvar att tills vidare med egen rotel förestå ett revisionssekreterareämbete. Deras aflöning, hvartill medel äro anvisade å extra stat, utgår med samma belopp och med enahanda fördelning emellan arfvode och tjänstgöringspenningar som de konstituerade revisionssekreterarnas aflöning.

Det nuvarande antalet ordinarie revisionssekreterare bestämdes år 1840, då revisionssekreterarnas antal höjdes från sex till åtta.

Revisionssekreterarebefattningar, hvilkas innehafvare förordnas på obestämd tid, tillkommo första gången genom beslut vid Riksdagen 1859—1860. Kungl. Maj:t aflät då, i ändamål att bereda högsta domstolen tillfälle att arbeta på två afdelningar, proposition till ständerna med förslag till ökning af justitierådens antal från tolf till sexton samt föreslog i sammanhang därmed en ökning af nedre revisionens arbetskrafter med fyra tillförordnade revisionssekreterare. Vid föredragning af detta ärende i statsrådet anförde justitiestatsministern, att med afseende å möjligheten af en blifvande reduktion den behöfliga förstärkningen af nedre revisionen syntes lämpligast böra tillvägabringas genom förordnanden på obestämd tid. Kungl. Maj:ts proposition blef af ständerna bifallen och de fyra revisionssekreterare, med hvilka nedre revisionen i anledning häraf förstärktes, tillsattes medelst konstitutorial. En af dessa befattningar var på 1870-talet, i följd af minskning i balansen af målen i högsta domstolen, under några år ej tillsatt; och blef på grund häraf arvodet för en konstituerad revisionssekreterare indraget från och med år 1875.

Då förslag till den år 1876 bestämda staten för nedre revisionen uppgjordes, togs i öfvervägande, huruvida ej de tre rotlar, som innehades af konstituerade revisionssekreterare, borde tillsättas på ordinarie stat. Härom anförde justitiestatsministern till statsrådsprotokollet den 17 december 1875, att han ansåge det vara lämpligast att i detta afseende vidblifva det bestående. Såsom skäl härför åberopades, att revisionssekreterareämbetet kräfde egenskaper, som svårigen kunde med säkerhet bedömas utan profvet af ämbetets utöfning under någon tid, och att det därför vore önskvärdt, att tillfälle till en sådan pröfvotid bereddades genom konstitutorial, innan fullmakt å ämbetet meddelades. Härtill komme, att de, som konstituerades till revisionssekreterare, vanligen vore så mycket yngre än de, som befordrades till hof-

rättsråd, att de kunde åtnöjas med en något lägre aflöning, och då en ordinarie revisionssekreterares lön ej skäligen borde sättas lägre än ett hofrättsråds, vore det ej heller från denna synpunkt olämpligt att bibehålla en grad af konstituerade revisionssekreterare med något lägre arfvoden än de ordinaries löner. Kungl. Maj:ts förslag till lönestat upptog för åtta revisionssekreterare och tre konstituerade revisionssekreterare samma aflöningsbelopp, som ännu utgå, dock att tjänstgöringspenningarne föreslogos till allenast 1,800 kronor. 1876 års Riksdag godkände nämnda förslag med endast den afvikelse, att Riksdagen höjde tjänstgöringspenningarne till 2,000 kronor samt i motsvarande förhållande minskade lönerna eller arfvodena.

Af de revisionssekreterarebefattningar, hvilkas innehafvare tillsättas medelst konstitutorial, tillkommo ytterligare två efter Kungl. Maj:ts förslag vid 1897 års Riksdag i sammanhang med då beslutad ökning af antalet ledamöter i högsta domstolen från sexton till aderton. Vid föredragning af ärendet angående förstärkningen af nedre revisionen yttrade departementschefen, att fråga uppstått, huruvida de två nya revisionssekreterarne borde tillsättas på ordinarie stat eller medelst konstitutorial. Äfven om hvad som anförts till statsrådsprotokollet den 17 december 1875 ej ägde sin fulla tillämplighet, då fråga vore att, med bibehållande af förutvarande tre konstituerade revisionssekreterare, öka antalet föredragande i högsta domstolen, syntes dock, åtminstone för det dåvarande, anledning ej förefinnas att medelst fullmakt tillsätta de nya revisionssekreterareämbetena. Däremot ansåg departementschefen giltig grund saknas att bestämma aflöningen för dessa nya ämbeten till allenast det belopp, som konstituerad revisionssekreterare ägde uppbära. De, som erhöilo uppdrag att tjänstgöra såsom revisionssekreterare, vore i allmänhet assessorer i hofrätt. Då, i händelse antalet konstituerade revisionssekreterare ökades och därigenom äfven tiden för tjänstgöringen såsom konstituerad i allmänhet förlängdes, det lätteligen kunde inträffa, att innehafvare af dylik befattning i sin egenskap af assessor skulle äga uppbära aflöning med ålderstillägg, eller 5,800 kronor, syntes billigheten fordra, att han för den mera betungande tjänstgöringen såsom revisionssekreterare inom en ej allt för lång tid komme i åtnjutande af en något högre godtgörelse. Aflöningen för de föreslagna nya revisionssekreterareämbetena föreslogs därför till 6,400 kronor, motsvarande ordinarie revisionssekreterares löneförmåner, hvilken högre aflöning skulle komma dem tillgodo, som längsta tiden innehaft konstitutorial, och på detta sätt för dessa motsvara ett ålderstillägg. Mellan sådan revisionssekreterare och ordinarie innehafvare af dylikt ämbete

förefunnes i allt fall den olikhet, att den senare efter fem års tjänstetid ägde att komma i åtnjutande af ett ålderstillägg af 600 kronor, hvarigenom hans aflöning blefve höjd till 7,000 kronor. Kungl. Maj:ts proposition affattades i öfverensstämmelse med denna hemställan. Riksdagen ansåg emellertid ej tillräckligt skäl föreligga att åt vissa konstituerade revisionssekreterare bereda högre löneförmåner, än som för det dåvarande åtnjöttes, samt på sådant sätt skapa två olika lönegrader inom de konstituerade revisionssekreterarnas klass. Den tid, hvarunder en revisionssekreterare framdeles komme att tjänstgöra såsom konstituerad, ansåg Riksdagen i verkligheten icke skola blifva så mycket utsträckt, som departementschefen syntes hafva antagit. Under alla förhållanden skulle, enligt Riksdagens mening, det fortfarande komma att innebära en eftersträfvansvärd fördel, äfven i ekonomiskt afseende, att blifva från ett assessorsämbete förflyttad till en revisionssekreterarebefattning. Af dessa skäl bestämde Riksdagen aflöningen för de två nya revisionssekreterarne till samma belopp, som utgick till de öfriga konstituerade revisionssekreterarne.

Vid 1905 års Riksdag framställde Kungl. Maj:t proposition om ökning af antalet justitieråd från aderton till tjuguet, hvilken förstärkning af högsta domstolens arbetskrafter skulle fortvara till utgången af 1908, hvarefter antalet justitieråd, i den mån sådant i följd af inträffande ledigheter kunde ske, skulle nedbringas till aderton. Samtidigt begärde Kungl. Maj:t såsom en följd af den föreslagna tillfälliga ökningen af antalet justitieråd en förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter. Då detta behof skulle blifva af öfvergående beskaffenhet, föreslogs, att de härför erforderliga medlen borde uppföras å extra stat. Departementschefen yttrade vid detta ärendes föredragning: Då det för de å nedre revisionens stat uppförda 13 revisionssekreterarne visat sig omöjligt att uppehålla all föredragningen i högsta domstolen, hade sedan flera år tillbaka en extra revisionssekreterare varit förordnad. Antalet föredragningsveckor i högsta domstolen utgjorde enligt dåvarande ordning 82 om året och komme således på en hvar af de 14 revisionssekreterarne i det allra närmaste 6 veckors föredragning. Jämlikt det nya förslaget till lag om högsta domstolens tjänstgöring skulle under den tid, justitieråden utgjorde 21, antalet föredragningsveckor ökas med 19 om året, och komme således att erfordras minst 3 nya revisionssekreterare. Möjligen komme detta antal att visa sig icke vara fullt tillräckligt, men i sådan händelse torde ej erfordras annan åtgärd, än att ytterligare en extra revisionssekreterare förordnades för vissa tider om året, då sådant kunde finnas nödigt. Att nu begära

anslag till aflöning åt mera än tre tillförordnade revisionssekreterare syntes därför icke böra ifrågakomma. Dessa revisionssekreterare borde åtnjuta enahanda löneförmåner som konstituerade revisionssekreterare. Att sätta aflöningen lägre torde icke vara tillrådligt. De, som finge uppdrag att tjänstgöra såsom revisionssekreterare, vore i regel assessorer. Vanligen erfordrades en ganska långvarig tjänstgöring såsom revisionssekreterare, innan konstitutorial å sådan befattning erhöles. För den närmaste framtiden syntes denna tjänstgöringstid komma att uppgå till omkring tre år. Under denna tid uppbure den såsom revisionssekreterare tjänstgörande för sin betungande tjänst icke högre aflöningsförmåner, än han ägt åtnjuta såsom assessor. Därtill komme, att för dem, som ej tillhörde Svea hofrätt, ett förordnande att tjänstgöra såsom revisionssekreterare medförde icke obetydliga direkta utgifter, för hvilka statsverket ej lämnade någon ersättning. Vid sådant förhållande vore klart, att ett revisionssekreterareförordnande för mången tedde sig föga lockande och stundom af ekonomiska skäl ej kunde mottagas. Också hade det under de senaste åren ganska ofta inträffat, att hofrättsledamöter vägrat mottaga erbjudna revisionssekreterareförordnanden. Därest ytterligare komme att finnas tre tillförordnade revisionssekreterare med samma aflöning som assessorer i lägsta lönegraden, skulle däraf blifva följden, att den redan oskäligt långa tid, hvarunder den, som erhållit förordnande såsom revisionssekreterare, nödgades tjänstgöra i sådan egenskap utan att erhålla någon ökning i sina löneinkomster, komme att än vidare utsträckas. I sådan händelse kunde det lätt inträffa, att det komme att möta allvarliga svårigheter att erhålla dugliga och tillräckligt förfarna personer för den viktiga och kräfvande revisionssekreteraretjänstgöringen. Kungl. Maj:ts förslag i enlighet med departementschefens hemställan blef af Riksdagen godkändt.

Beträffande slutligen den sjätte af de revisionssekreterarebefattningar, hvilkas innehafvare tillsätts medelst konstitutorial, hade, på sätt ofvan nämnts, sedan flera år tillbaka en extra revisionssekreterare varit förordnad. Tillvaron af denna så kallade extra rotel kan räknas från år 1894, ehuru äfven därförut förekommit, att under vissa tider extra revisionssekreterare förordnats. År 1893 anmälde nämligen såväl högsta domstolen som nedre revisionen, att det visat sig vara med svårighet förenadt att med det stadgade antalet revisionssekreterare utan afbrott uppehålla föredragningen och att denna svårighet ökats genom beslutadt upphörande af högsta domstolens pingstferier. Med anledning häraf medgaf Kungl. Maj:t, att under år 1894 skulle få förordnas en extra revisionssekreterare. Sedan dess förordnades en extra revisionssekreterare hvarje

år. Vid behandling af de frågor, som rörde reglering af andra hufvudtitelns stat för år 1907, anförde departementschefen till statsrådsprotokollet, bland annat, hurusom möjligheten för nedre revisionen att kunna i den fastställda ordningen uppehålla föredragningen helt och hållet vore beroende på tillvaron af en extra revisionssekreterare. Behovvet af den förstärkning i arbetskraft, som genom förordnande af en extra revisionssekreterare allt sedan år 1894 måst tillföras nedre revisionen, torde således få anses vara konstant, och frågan om åtgärders vidtagande i syfte att ytterligare en revisionssekreterare blefve uppförd på nedre revisionens stat, syntes ej längre kunna undanskjutas. Ehuru icke direkt inverkan på förevarande fråga, ansåg sig departementschefen äfven böra anmärka, att, enligt den år 1905 af dåvarande departementschefen gjorda beräkning, förändringen samma år i afseende å föredragningen i högsta domstolen medfört, oakadt förstärkningen af revisionens arbetskrafter, en ökning i revisionssekreterarnas arbetsbörda, och denna ökning hade i verkligheten blifvit ej oväsentligt högre, än departementschefens beräkning gifvit vid handen. Af nedre revisionen hade emellertid uti en till chefen för justitiedepartementet i november 1905 aflåten skrifvelse hemställts om åtgärd i syfte att anslaget för nedre revisionen måtte höjas med lön till en ordinarie revisionssekreterare. Utan att inlåta sig på frågan om lämpligheten däraf, att revisionssekreterarne voro försedda med fullmakt, ville departementschefen erinra, att, så länge den pågående undersökningen rörande statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden ej hunnit omfatta löneförhållandena med mera vid nedre revisionen, det icke vore lämpligt att beträffande det ifrågasatta ämbetet frångå den princip, som i senare tider följts vid ökning af revisionssekreterarnes antal, eller ämbetets tillsättande medelst konstitutorial. Kungl. Maj:t föreslog i enlighet med departementschefens hemställan 1906 års Riksdag att höja anslaget till nedre revisionen med aflöning till en konstituerad revisionssekreterare, hvilket förslag af Riksdagen bifölls.

Såsom jag ofvan framhållit, uttalades i statsverkspropositionen till 1905 års Riksdag af dåvarande departementschefen den farhågan, att den då föreslagna ökningen af revisionssekreterarnes antal möjligen skulle komma att visa sig icke vara fullt tillräcklig. Denna farhåga har jämväl af erfarenheten bekräftats. Med hänsyn särskildt till svårigheten för innehafvare af vederbörande rotlar att, jämnsides med fullgörandet af den dem i öfrigt åliggande föredragningsskyldighet, medhinna att inom behörig tid till föredragning bereda å respektive rotlar lottade

mål af vidlyftigare beskaffenhet, hafva därför fortfarande extra revisionssekreterare måst tidsvis förordnas för föredragning af dylika mål. För sådan extra föredragning äro i den af Kungl. Maj:t för det nu löpande arbetsåret fastställda föredragningsordning beräknade sammanlagt 20 föredragningsdagar.

En framställning af nedre revisionens sammansättning skulle emellertid blifva ofullständig, om ej hänsyn toges jämväl därtill, att ett större eller mindre antal ordinarie revisionssekreterare i regel äro anställda i annan statstjänst, hvarjämte dessutom flere revisionssekreterare pläga vara upptagna af kommittéuppdrag eller andra därmed likartade uppdrag. Följden häraf är, att ett flertal revisionssekreterarebefattningar permanent eller åtminstone för längre tider regelmässigt uppehållas af vikarier.

Af de nuvarande ordinarie revisionssekreterarne är en Riksdagens justitieombudsman, en fullmäktig i riksbanken, en ledamot af lagberedningen och en expeditionschef. Af de öfriga fyra ordinarie revisionssekreterarne hafva två beviljats ledighet tillsvidare under år 1908, den ene för fullgörande af honom lämnadt kommittéuppdrag och den andre för honom meddeladt uppdrag att i civildepartementet biträda vid behandlingen af vissa ärenden. Af de båda återstående har den ene under större delen af år 1907 varit förordnad att uppehålla justiekanslersämbetet och den andre tidsvis innehåft förordnande att biträda vid behandlingen af vissa lagfrågor i justitie- och jordbruksdepartementen. En af de konstituerade revisionssekreterarne innehåller för närvarande tillfälligt förordnande att uppehålla en expeditionschefsbefattning. En annan var under senare delen af nästlidet år tjänstledig för biträde i jordbruksdepartementet. Slutligen äro af de tre tillförordnade revisionssekreterarne, hvilka innehålla egen rotel, en tjänstledig till den 1 instundande maj för att i utrikesdepartementet biträda vid utarbetandet af förslag till lag om konsularjurisdiktion och därmed sammanhängande frågor samt en annan tjänstledig till den 1 instundande mars för fullgörande af kommittéuppdrag. Af nedre revisionens 17 rotlar förestodos sålunda under senare delen af nästlidet år icke mindre än 11 af vikarier. För närvarande uppgå de senares antal till 9, hvar till kommer en extra revisionssekreterare. För vikariernas aflöningsförmåner skall jag i annat sammanhang redogöra.

Omsättningen bland ledamöterna torde i nedre revisionen vara ojämförligt större än i något annat därmed jämförligt ämbetsverk. Detta beror delvis därpå, att revisionssekreteraretjänsterna numera äro öfvergångsplatser, hvilket finner sin naturliga förklaring dels i den om-

ständigheten, att revisionssekreterarnas göromål, såsom påkallande ett mer än vanligt träget och själsansträngande arbete, i allmänhet mindre väl lämpar sig för ämbetsmän af mera framskriden ålder, dels ock däri, att den utbildning, som de erhålla genom sin tjänstgöring i nedre revisionen, gör dem särskildt lämpliga att användas i annan statstjänst. Också har sedan början af 1860-talet icke förekommit, att någon revisionssekreterare afgått från tjänsten med pension. Under de senaste femton åren hafva icke heller flere än sju revisionssekreterare efter utnämning till ordinarie kvarstått så länge, att de blifvit berättigade till ålderstillägg. Den tid, som åtgått från fullmaktens erhållande, till dess vederbörande utnämnts till annan befattning i statens tjänst, har naturligtvis varit växlande. Denna tid har för revisionssekreterare, utnämnda under de senaste femton åren, varierat mellan några månader och sex å sju år. Såsom medeltal torde man kunna beräkna en tid af tre till fyra år. I sammanhang härmed torde böra anmärkas, att den tid, som under nämnda 15-årsperiod förflutit mellan, å ena sidan, första förordnandet såsom revisionssekreterare och, å andra sidan, dels erhållande af konstitutorial och dels utnämningen till ordinarie revisionssekreterare i allmänhet utgjort omkring respektive två år fem månader samt fyra år fyra månader. I åtskilliga fall har jämväl inträffat, att revisionssekreterare, innan han hunnit utnämnas till ordinarie, vunnit befordran till annat ämbete och i anledning häraf afgått från nedre revisionen. Detta har i de fall, då så skett, under de senaste femton åren inträffat efter i medeltal omkring fyra års tjänstgöring som revisionssekreterare.

Omsättningen bland nedre revisionens ledamöter är emellertid, såsom af det föregående framgår, icke endast beroende af ledamöternas afgang, utan jämväl därpå, att de, med bibehållande af revisionssekreterarebefattningen, förordnas att förestå annan tjänst eller erhålla annat offentligt uppdrag af längre eller kortare varaktighet.

Af det sålunda anförda framgår, att det tid efter annan uppstår behof att meddela revisionssekreterareförordnande åt person, som förut icke innehaft dylikt förordnande. Exempelvis må nämnas, att under senare halfåret 1907 detta inträffat icke mindre än sex särskilda gånger.

Nedre revisionen rekryteras, såsom bekant, från hofrätterna, och näppeligen torde andra lämpligen kunna förordnas till revisionssekreterare — jag bortser härvid naturligtvis från förordnande såsom lagföredragande — än de, som genom tjänstgöring i hofrätt vunnit förtrogenhet med öfverrättsproceduren och vana vid föredragning af mål.

Afsevärda svårigheter hafva emellertid på senare tid yppats att i erforderligt antal erhålla tillräckligt förfarna personer för revisions-

sekreteraretjänstgöringen. Fordringarna i afseende å tidslängden af föregående hofrättstjänstgöring hafva ock måst allt mer och mer sänkas. Medan sålunda förut de, som förordnats till revisionssekreterare, i allmänhet varit assessorer, har sedan november månad 1906 ingen assessor kunnat erhållas till dylikt förordnande. Icke heller inom fiskalsgraden fanns vid slutet af föregående år inom vare sig Svea eller Göta hofrätt någon att för detta ändamål tillgå, utan måste lediga revisionssekreterareförordnanden erbjudas personer, som voro adjungerade i hofrätt utan att därstädes ännu hafva befordrats till fiskaler.

De svårigheter, som i angifna hänseende sålunda yppats, må visserligen i någon mån vara beroende på den ökning af antalet revisionssekreterare, som på senare tid ägt rum. Den hufvudsakliga anledningen torde dock otvifvelaktigt vara att söka däri, att det under de senaste åren i allt talrikare fall inträffat, att erbjudet revisionssekreterareförordnande af vederbörande afböjts eller att, efter någon tids tjänstgöring som revisionssekreterare, vederbörande afsagt sig vidare förordnande.

I detta afseende må anföras, att af de sju nuvarande ledamöter i hofrätten öfver Skåne och Blekinge, hvilka under de senaste fem åren vunnit befordran därstädes, icke mindre än tre afböjt erbjudet revisionssekreterareförordnande samt en efter en kortare tids tjänstgöring som revisionssekreterare på egen begäran återgått till hofrätten. Härjämte har en ledamot i samma hofrätt, hvilken, sedan han under loppet af år 1907 konstituerats till revisionssekreterare, i slutet af samma år befordrats till hofrättsråd, i sammanhang härmed afsagt sig konstitutorialet och återgått till hofrätten.

Af de under samma tid till assessorer i Göta hofrätt befordrade hafva två icke velat emottaga erbjudet revisionssekreterareförordnande. Detsamma gäller om en af hofrättens fiskaler, hvarjämte en annan fiskal, efter något öfver ett och ett halft års tjänstgöring som revisionssekreterare, afsagt sig vidare förordnande samt öfvergått till landt-domarebanan.

Äfven i Svea hofrätt hafva under samma tid fall förekommit, då erbjudet revisionssekreterareförordnande afböjts, ehuru, af naturliga skäl, jämförelsevis mindre ofta än i de båda öfriga hofrätterna. Likaså har i ett fall inträffat, att en ledamot af hofrätten efter ett par års revisionssekreteraretjänstgöring undanbedt sig förlängning af det meddelade förordnandet.

Naturligtvis hafva i dessa fall motiv af olika slag gjort sig gällande. Revisionssekreteraretjänstgöringen bereder visserligen väsent-

ligen ökade befordringsmöjligheter, däraf särskildt utsikten att på denna väg erhålla domsaga ofta torde spela en afgörande roll. Å andra sidan är det däremot obestriddigt, att revisionssekreteraretjänstgöringen är i allmänhet af vida mer ansträngande beskaffenhet än tjänstgöringen i hofrätterna. I detta afseende må särskildt framhållas frånvaron af bestämd semesterledighet. Visserligen är under sommar-månaderna, då högsta domstolen tjänstgör allenast å en afdelning, revisionssekreterarnes föredragningsskyldighet i motsvarande grad inskränkt, men den ledighet, som revisionssekreterarne härigenom kunna bereda sig, understiger dock väsentligen den tid af två månader, hvarunder hofrättsledamot i motsvarande fall äger åtnjuta semester. Enligt meddelad uppgift lära under senare tid ej sällan hafva inträffat, att revisionssekreterarens arbete för fullgörande af den honom af åliggande föredragningsskyldighet varit så betungande, att detsamma under ett helt år ej medgifvit mera än en eller annan dags ledighet. Under sådana förhållanden är uppenbart, att, därest hofrättsledamoten icke af ekonomiska eller andra skäl särskildt eftersträfvat att vinna befordran från hofrätten, ett förordnande som revisionssekreterare i allmänhet icke kan för honom erbjuda någon väsentlig lockelse, så framt icke genom detta förordnande i och för sig beredes honom sådan ekonomisk fördel, vare sig omedelbart eller åtminstone inom den närmaste framtiden, att den kan anses motväga den ökade arbetsbörda, som genom förordnandets mottagande ålägges honom.

I detta sammanhang torde jag böra redogöra för, huru aflöningsförhållandena för dem, som på förordnande uppehålla revisionssekreterareämbeten, för närvarande äro ordnade.

En till revisionssekreterare förordnad assessor bibehåller lönen för denna tjänst, 3,300 kronor, samt får uppbära de för revisionssekreterareämbeten i stat anslagna tjänstgöringspenningar 2,000 kronor. Sistnämnda belopp är detsamma som beloppet af assessors tjänstgöringspenningar.

Är den, som till revisionssekreterare förordnas, fiskal, har han i regel dessförinnan såsom adjungerad ledamot i hofrätt uppburit en af hofrätten disponerad ledig assessorslön. Denna assessorslön mister han i och med förordnandet till revisionssekreterare, hvarvid han i stället återtager sin fiskalslön, utgörande allenast 1,500 kronor. I sådant fall tilldelas honom emellertid af andra hufvudtitelns besparingar lönefyllnad till sådant belopp, att han, med inberäkning af tjänstgöringspenningarna, kommer i åtnjutande af enahanda löneförmåner som förut. Sådan lönefyllnad tilldelas numera alltid, i motsats mot hvad förut varit fallet, från och med förordnandets början.

Hvad som nu yttrats angående fiskal, gäller äfven för de hittills dock jämförelsevis fåtaliga fall, då den till revisionssekreterare förordnade ännu icke befordrats till fiskal, allenast med den skillnad, att den till tjänstgöringspenningarna erforderliga lönefyllnaden i sådant fall ökas med så stort belopp, som motsvarar en fiskalslön.

Utöfver de aflöningsförmåner, som sålunda utgå till tillförordnade revisionssekreterare, hvilka icke åtnjuta arfvode på nedre revisionens stat, tilldelas numera sedan början af år 1906 de af dem, som erhållit mera stadigvarande förordnande, ett från besparingarna utgående lönetillägg af 500 kronor för år räknadt, hvarigenom deras aflöning uppbibras till sammanlagdt 5,800 kronor eller samma belopp, som är i stat anslaget för konstituerad revisionssekreterare och tillförordnad revisionssekreterare med egen rotel. Den tid efter första förordnandet, då dylikt lönetillägg ansetts böra ifrågakomma, har i allmänhet utgjort minst sex månader och högst ett år. Någon höjning af löneförmånerna vinnes härefter ej förr än i sammanhang med fullmakt såsom ordinarie revisionssekreterare.

Till dem, som förordnas såsom extra revisionssekreterare, utgår aflöningen efter enahanda grunder som till vikarier för tjänstlediga revisionssekreterare. Då emellertid i dylikt fall inga tjänstgöringspenningar finnas att tillgå, måste af besparingarna anvisas jämväl ett häremot svarande belopp.

För bestridande af de aflöningstillägg åt tillförordnade eller extra revisionssekreterare, som sålunda funnits nödiga, hafva i främsta rummet användts sådana ordinarie revisionssekreterarelöner, hvilka, på grund af att ämbetenas innehafvare förordnats till annan statstjänst med särskild aflöning, varit till statsverket besparade. Sammanlagda beloppet af dylika besparade löner utgör för närvarande 17,600 kronor för år räknadt. Härjämte har på senaste tid i vissa fall måst anlitas den utvägen, att revisionssekreterare, som beviljats ledighet för fullgörande af offentligt uppdrag, förklarats skyldig afstå, förutom tjänstgöringspenningarna, jämväl så stor del af lönen eller arfvodet, som för tjänstens uppehållande under ledigheten ytterligare erfordrats. Det belopp, som på detta sätt blifvit tillgängligt, uppgick vid slutet af förra året till 6,900 kronor, likaledes för år räknadt, hvadan alltså af de för nedre revisionen anslagna lönedel ett belopp motsvarande 24,500 kronor för helt år fanns för ändamålet att tillgå. Då emellertid det vid nämnda tidpunkt i detta afseende erforderliga belopp utgjorde icke mindre än 27,000 kronor för helt år, förefanns alltså en brist af 2,500 kronor, hvilken måste täckas af hufvudtitelns besparingar i öfrigt. Det i stat för aflöning af revisionssekreterare

anslagna belopp är sålunda under nuvarande förhållanden icke tillräckligt för uppehållande af denna tjänstgöring.

Af den redogörelse, jag nu lämnat rörande aflöningsförhållandena för nedre revisionens ledamöter, framgår vidare, att ett revisionssekreterareförordnande under den första tiden regelmässigt icke medför någon ekonomisk fördel för den förordnade. Efter någon tids tjänstgöring ökas visserligen aflöningen, men denna ökning är obetydlig och först efter en så pass lång tjänstgöringstid, som åtgår för befordran till ordinarie revisionssekreterare, vinnes någon mera afsevärd ökning.

Med hänsyn till de af mig nu angifna förhållanden är det min bestämda öfvertygelse, att om icke revisionssekreterarnes aflöningsförmåner med det snaraste väsentligen förbättras, så stora svårigheter inom en icke aflägsen framtid skola uppstå att till bestridande af revisionssekreterareförordnanden erhålla tillräckligt kvalificerade personer liksom äfven att förmå tjänstgörande revisionssekreterare att så länge, som det vore önskvärdt, kvarstå i tjänst, att det icke i längden skall blifva möjligt att i nuvarande omfattning uppehålla föredragningen inför högsta domstolen.

Med afseende å beloppet af den tillfälliga löneförbättring, som jag till förebyggande af nyssberörda eventualitet anser oundgängligen erforderlig, vill jag framhålla, att om också det torde kunna antagas, att vid en blifvande lönereglering begynnelseaflöningen för ordinarie revisionssekreterare kommer att bestämmas till minst 8,100 kronor, jag likväl, med hänsyn till den nu föreslagna åtgärdens provisoriska karaktär, ansett mig för närvarande böra stanna vid ett belopp af 7,500 kronor. Emellertid anser jag icke tillräckligt, om allenast de ordinarie revisionssekreterarnes aflöning höjes till nämnda belopp, utan bör, enligt min åsikt, samma belopp äfven bestämmas för konstituerade revisionssekreterare. Olikheten i aflöningsförmåner mellan dessa båda grupper af revisionssekreterare skulle sålunda försvinna. Detta anser jag desto mera berättigadt, som tjänstgöringen såsom konstituerad för länge sedan förlorat den karaktär af profjtjänstgöring, densamma tidigare ägt. Nedanför de konstituerade revisionssekreterarne finnes ju numera en ny grupp, »tillförordnade revisionssekreterare med egen rotel», och icke ens dylikt förordnande har i regel erhållits förr än efter ungefär två års föregående tjänstgöring som revisionssekreterare. För de tillförordnade revisionssekreterarne med egen rotel synes mig, i proportion till den nu föreslagna ökningen af de ordinarie och de konstituerade revisionssekreterarnes aflöning, beloppet af dem tillkommande löneförmåner skäligen böra höjas till 7,000 kronor.

Ökningen i aflöning skulle sålunda för en hvar af åtta ordinarie revisionssekreterare utgöra 1,100 kronor eller tillhoppa 8,800 kronor, för en hvar af sex konstituerade revisionssekreterare 1,700 kronor eller tillhoppa 10,200 kronor samt för en hvar af tre tillförordnade revisionssekreterare med egen rotel 1,200 kronor eller tillhoppa 3,600 kronor. Sammanlagda kostnaden skulle sålunda uppgå till 22,600 kronor.

Med hänsyn till den föreslagna ökningens provisoriska natur torde densamma, äfven i hvad den afser de å nedre revisionens ordinarie lönestat uppförda revisionssekreterareämbeten, endast böra begäras å extra stat.

Då emellertid den fara, som med hänsyn till nuvarande otillräckliga löneförmåner uti angifna hänseende förefinnes, enligt min uppfattning är så öfverhängande, att ett skyndsamt ingripande mot densamma af omständigheterna påfordras, anser jag mig böra tillstyrka, att motsvarande belopp äskas jämväl för innevarande år, hvarigenom totalbeloppet af det anslag, som nu erfordras, skulle uppgå till 45,200 kronor.

Med afseende å de föreslagna aflöningstilläggens fördelning å lön eller arfvode, å ena, samt tjänstgöringspenningar, å andra sidan, synes mig af aflöningstilläggen till ordinarie och konstituerade revisionssekreterare ett belopp af 500 kronor böra anses såsom tjänstgöringspenningar, hvarigenom dessa sålunda skulle uppgå till 2,500 kronor. Jag erinrar, att samma fördelning för närvarande är tillämpad i fråga om expeditiionschefernas arfvode, hvilket, såsom bekant, enligt gällande lönestater uppgår till 7,500 kronor. För de tillförordnade revisionssekreterarne med egen rotel torde af det föreslagna aflöningstillägget ett belopp af 300 kronor böra anses som tjänstgöringspenningar.

Slutligen tillåter jag mig framhålla, att de nu föreslagna löneförhöjningarna skulle blifva till fördel äfven för de tillförordnade revisionssekreterare, hvilka såsom vikarier förvalta andras revisionssekreterareämbeten. Oafsedt de högre tjänstgöringspenningar, hvaraf dessa vikarier alltid komme i åtnjutande, skulle nämligen möjlighet kunna beredas att än ytterligare något höja de aflöningstillägg, som redan hittills af dem uppburits. Att härvidlag redan från början fixera något visst belopp låter sig emellertid af lätt insedda skäl icke göra, men om den utvägen fortfarande anlitas att låta revisionssekreterare, som för fullgörande af annat offentligt uppdrag beviljas ledighet från revisionssekreterareämbetet, afstå viss del af lönen, synes dock möjlighet kunna föreligga att i allmänhet bereda vikarierande revisionssekreterare ett aflöningstillägg af den storlek, att deras sammanlagda löneförmåner skulle komma att uppgå till 6,400 kronor.»

Departementschefen anförde vidare, att den del af det nu föreslagna aflöningsstillägget, som belöpte å de tillförordnade revisionssekreterarne med egen rotel, torde böra äskas i sammanhang med det anslag, som erfordrades för beredande af den af 1905 års Riksdags beslut om ökning af justitierådens antal nödvändiggjorda förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter.

På grund af hvad departementschefen i ärendet anfört har utskottet ansett sig böra biträda Kungl. Maj:ts uti denna punkt gjorda framställning i hvad den afser löneförhöjning för år 1909. Vidkommande däremot den begärda anslagsökningen för innevarande år har utskottet ansett ifrågavarande tjänstemän icke böra för detta år komma i åtnjutande af annan löneförbättring än den, som Riksdagen kan komma att besluta i anledning af Kungl. Maj:ts under punkt 26 af denna hufvudtitel gjorda framställning om extra lönetillägg för år 1908 åt vissa tjänstemän och betjante.

*Utskottets
yttrande.*

På grund af hvad utskottet sålunda anfört, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må

a) för beredande för år 1909 af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare med åt en hvar af 8 ordinarie revisionssekreterare 1,100 kronor för år räknadt och åt en hvar af 6 konstituerade revisionssekreterare 1,700 kronor likaledes för år räknadt, af hvilka belopp 500 kronor, skola anses såsom tjänstgöringspenningar, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 19,000 kronor; samt

b) afslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning i hvad den afser löneförbättring åt berörda tjänstemän för år 1908.

17:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att för beredande af tillfällig förhöjning af de i aflöningsstaten för nedre justitierevisionen till en hvar af tre amanuenser upptagna tjänstgöringspenningar, 1,500 kronor, till 2,100 kronor å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 1,800 kronor.

*Aflöningsstill-
lägg åt tre
amanuenser i
nedre justitie-
revisionen.*

[15.]

Vid detta ärendes föredragning inför Kungl. Maj:t anförde departementschefen följande:

»I nådig proposition den 14 januari 1897 föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att bevilja, jämte löner till två nya justitieråd och två nya konstituerade revisionssekreterare, jämväl aflöning till två i följd af berörda ökning af revisionssekreterarnes antal erforderliga tillförordnade protokollssekreterare, nämligen till hvardera arfvode 2,500 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor samt renskrifningspenningar 300 kronor, således tillhopa 4,000 kronor eller samma aflöning, som, ålderstillägg oberäknade, utgår till ordinarie protokollssekreterare. Riksdagen biföll emellertid endast i så måtto Kungl. Maj:ts framställning i sistnämnda afseende, att till hvardera af två amanuenser i nedre justitierevisionen, hvilka skulle uppehålla protokollssekreterarnes tjänstgöring, beviljades 1,200 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 200 kronor såsom renskrifningspenningar.

Otillräckligheten af den sålunda beviljade aflöningen visade sig genast och klagomål häröfver förspordes såväl från de två amanuenser, hvilka erhållit förordnande att tjänstgöra såsom protokollssekreterare, som ock från nedre revisionens sida. Sålunda anfördes af de båda amanuenserna i underdånig skrifvelse den 17 oktober 1899, bland annat, att deras utgifter för utskrift af expeditioner m. m. visat sig öfverstiga de anslagna renskrifningspenningarna med omkring 100 kronor årligen, hvadan den aflöning, de åtnjöte som tillförordnade protokollssekreterare, i verkligheten uppginge till allenast omkring 1,100 kronor, ett belopp, som uppenbarligen vore för knappt tillmätt och icke kunde anses stå i skäligt förhållande till det arbete, som af dem kräfdes. Därjämte erinrade de, att någon utsikt till befordran till ordinarie protokollssekreterare på grund af uppnådd pensionsålder hos förutvarande protokollssekreterare icke förefunnes förr än efter lång tid. Nedre revisionen anförde vid öfverlämnande till Kungl. Maj:t af omförmälda skrifvelse, att då den anslagna aflöningen vore otillräcklig för tillgodoseende af äfven de anspråkslösaste lefnadsbehof och det vid sådant förhållande icke billigtvis kunde förvägras innehafvarne af ifrågavarande förordnanden att för sin utkomst ägna sig åt tjänstgöring äfven inom andra verk, följden häraf blifvit, att de revisionssekreterare, å hvilkas rotlar protokollssekreteraretjänstgöringen uppehöles af de båda tillförordnade protokollssekreterarne, icke kunde af dem utkräva samma arbetsmängd, som af ordinarie protokollssekreterare presterades.

Berörda framställning fann Kungl. Maj:t ej föranleda annan åtgärd än den, som kunde varda till beredande af dyrtidstillägg åt vissa statens tjänstemän vidtagen.

Emellertid förspordes alltjämt nya klagomål öfver otillräckligheten af den aflöning, som anslagits åt de två tillförordnade protokollssekreterarne, och öfver de för arbetet menliga följderna däraf. I anledning häraf föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1902 års Riksdag, att aflöningen för ifrågavarande, såsom protokollssekreterare tjänstgörande amanuenser måtte höjas till 3,000 kronor för dem hvar, däraf arfvode 1,500, tjänstgöringspenningar 1,200 och renskrifningspenningar 300 kronor. Denna framställning blef emellertid icke af Riksdagen bifallen.

Äfven efter 1902 framkommo klagomål i ofvan angifna hänseenden och i statsverkspropositionen till 1905 års Riksdag väcktes frågan om löneförbättring för de omförmälda amanuenserna åter på tal. Dåvarande departementschefen framhöll i detta afseende, bland annat, att om också protokollssekreterarebefattningarna icke äro att hänföra till de mera ansträngande tjänsterna, ingen, som har någon kunskap om förhållandena, dock torde kunna påstå, att det arbete, som bör utkrävas af en protokollssekreterare, skäligen kan anses vara ersatt med en aflöning, ej uppgående till 1,200 kronor. Departementschefen, som således fann en höjning i aflöningen till ifrågavarande tjänstemän oundgängligen nödig, ansåg emellertid med hänsyn till den ställning, Riksdagen två gånger intagit i frågan, det särskildt angeläget, att denna höjning begränsades till det minsta, som rimligen kunde ifrågakomma. I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att tillerkänna dessa tjänstemän ett arfvode af 1,200 kronor utöfver tjänstgöringspenningarna samt en ökning af renskrifningspenningarna till 300 kronor. Riksdagen, som ansåg den protokollssekreteraretjänstgöring, som åligger dessa amanuenser, ej för närvarande vara af den ansträngande och trägna art, att densamma borde betinga den af Kungl. Maj:t föreslagna aflöningen, biföll endast på det sätt den gjorda framställningen, att tjänstgöringspenningarna till ifrågavarande amanuenser höjdes till 1,500 kronor och renskrifningspenningarna till 300 kronor.

Vid samma Riksdag beviljades å extra stat, med anledning af den då beslutade ökningen af antalet justitieråd, medel för förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter med, jämte tre tillförordnade revisionssekreterare, sex amanuenser, däraf tre med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare. Aflöningen till sistnämnda amanuenser bestämdes af Riksdagen till enahanda belopp som till de båda förut befintliga amanuenserna med dylik tjänstgöringsskyldighet. Samma anslag, som för berörda ändamål af 1905 års Riksdag beviljades, har anvisats jämväl af därefter följande Riksdagar.

Slutligen har, enligt beslut af 1906 års Riksdag, i samband med tillsättandet af ytterligare en konstituerad revisionssekreterare, å nedre revisionens ordinarie lönestat tillkommit ännu en amanuens med skyldighet att tjänstgöra såsom protokollssekreterare och med samma aflöningsförmåner som de öfriga amanuenserna med sådan skyldighet.

Uti underdånig skrifvelse den 7 december 1907 hafva innehafvare af dylika amanuensförordnanden gjort framställning om vidtagande af åtgärd för förbättring i deras aflöningsvillkor. De åberopa, att det arbete, de på grund af förordnandena i fråga utföra, icke i något afseende skiljer sig från det, som åligger en ordinarie protokollssekreterare. De anse därför uppenbart, att deras arbete icke är skäligen ersatt med det till dem utgående arfvode af 1,500 kronor för år. För jämförelse erinra de därom, att de båda tillförordnade notarierna å den nu mera permanenta extra divisionen i Svea hofrätt åtnjuta ett årligt arfvode af 1,800 kronor, hvilket belopp emellertid af hofrätten föreslagits att höjas med 600 kronor. På grund häraf hafva ifrågavarande amanuenser hemställt, att det till dem utgående arfvode måtte för tiden från och med den 1 januari 1908 tillsvidare utgå med åtminstone lika högt belopp som det, hvilket kan blifva bestämdt för de tillförordnade notarierna å omförmälda division i Svea hofrätt, eller med det högre belopp, som Kungl. Maj:t eljest kan finna skäligt.

Att den till dessa amanuenser nu utgående aflöning, särskildt med hänsyn till de på senare tid så väsentligen stegrade lefnadsomkostnaderna i hufvudstaden, understiger hvad dem för deras arbete skäligen bör tillkomma, anser jag obestridligt. Jag erinrar i detta afseende, att redan år 1905 ett aflöningsbelopp af 2,400 kronor utöfver renskrifningspenningarna af dåvarande departementschefen angafs såsom det minsta, som rimligen kunde ifrågakomma.

På sätt i skrifvelsen uppgifvits, åtnjuta de med ifrågavarande amanuenser jämförliga tillförordnade notarierna å den extra divisionen i Svea hofrätt för närvarande ett arfvode af 1,800 kronor jämte renskrifningspenningar. Detta arfvodesbelopp har emellertid af hofrätten i särskild framställning, till hvilken jag i det följande skall närmare återkomma, föreslagits skola ökas till 2,400 kronor, och är jag sinnad biträda denna hofrättens framställning. Det synes mig vid sådant förhållande vara med billighet öfverensstämmande, att för de sex amanuenserna i fråga beredes åtminstone en motsvarande ökning af deras aflöningsförmåner eller att sålunda de till dem utgående tjänstgöringspenningarna höjas till 2,100 kronor för år.

Ännu en omständighet torde härvidlag böra beaktas. Medan vissa ordinarie protokollssekreterare äfvensom vissa amanuenser utan skyldighet att tjänstgöra som protokollssekreterare kommit i åtnjutande af dyrtidstillägg, hafva ifrågavarande sex amanuenser med anledning af löneförbättringen år 1905 måst på grund af de för åtnjutande af dyrtidstillägg uppställda villkor därifrån uteslutas. Af samma skäl skulle de icke heller, äfven om de eljest vore därtill berättigade, komma i åtnjutande af det extra lönetillägg, som är afsedt att till instundande Riksdag föreslås.

Slutligen anhåller jag få fästa uppmärksamheten därá, att alltsedan år 1898 ingen afgång bland de ordinarie protokollssekreterarne förekommit, hvadan sedan dess ingen amanuens kunnat befordras till protokollssekreterare.

En allmän reglering af löneförhållandena i nedre revisionen kan, såsom jag redan i det föregående påpekat, icke lämpligen ifrågakomma under den närmaste tiden. Vid sådant förhållande torde, med hänsyn till de särskilda omständigheter, som i detta fall föreligga, hinder icke böra möta att nu bereda dessa amanuenser en erforderlig löneförbättring af provisorisk karaktär.

I anledning af den förestående allmänna löneregleringen och den nu föreslagna åtgärdens provisoriska natur torde emellertid äfven för de i den ordinarie lönestaten uppförda amanuensbefattningarna det ifrågasatta aflöningstillägget för närvarande böra begäras å extra stat.

Hur önskvärd den föreslagna löneförbättringen än må vara, anser jag dock icke, att för densammas omedelbara genomförande något tillägg till den för år 1908 fastställda lönestaten bör ifrågasättas.»

Departementschefen ansåg emellertid, att erforderligt belopp till aflöningstillägg för innehafvarne af de tre amanuensbefattningar, hvilka tillkommit på grund af 1905 års riksdagsbeslut angående ökning af justitierådens antal, borde äskas i sammanhang med det anslag, som i öfrigt erfordrades för beredande af den af samma beslut nödvändiggjorda förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter.

Enligt hvad utskottet inhämtat, torde ifrågavarande tre amanuensers tjänstgöringsskyldighet icke vara af den art, att densamma synes böra föranleda den af Kungl. Maj:t föreslagna aflöningsförhöjningen, detta så mycket mindre, som flera af de såsom tillförordnad protokollssekreterare tjänstgörande amanuenserna samtidigt innehafva annan ordinarie statstjänst. Emellertid synes någon förhöjning med hänsyn till

*Utskottets
yttrande.*

den å alla områden inträffade allmänna prisstegringen böra ske, och har utskottet ansett densamma lämpligen böra bestämmas till 300 kronor för hvarje här ifrågavarande amanuens.

På grund af det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för beredande af tillfällig förhöjning af de i aflöningsstaten för nedre justitierevisionen till en hvar af tre amanuenser upptagna tjänstgöringspenningar, 1,500 kronor, till 1,800 kronor å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 900 kronor.

Förstärkning af
nedre justitie-
revisionens
arbetskrafter
m. m.
[16.]

18:o) Uti punkt 16 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att, *dels* till aflönande af tre tillförordnade revisionssekreterare och sex amanuenser i nedre justitierevisionen, däraf tre med tjänstgöringsskyldighet såsom protokollssekreterare, *dels ock* för beredande af aflöningsstillägg för innevarande år åt tre tillförordnade revisionssekreterare, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 34,800 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis af tillgängliga medel utbetala, hvad, enligt ofvan angifna grunder, häraf belöper för år 1908.

Enligt åberopade statsrådsprotokollet har departementschefen rörande detta ärende anført följande:

»För beredande af den förstärkning af nedre justitierevisionens arbetskrafter, som nödvändiggjordes af 1905 års Riksdags ofvan omförmälda beslut angående ökning af antalet justitieråd till 21, har sedan dess årligen å extra stat anvisats ett belopp af 25,800 kronor. Detta belopp har på det sätt fördelats, att däraf utgått till en hvar af tre tillförordnade revisionssekreterare arfvode 3,800 och tjänstgöringspenningar 2,000, tillhopa 5,800 kronor, till en hvar af tre amanuenser med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare tjänstgöringspenningar 1,500 och renskrifningspenningar 300, tillhopa 1,800 kronor, samt till en hvar af tre andra amanuenser tjänstgöringspenningar 1,000 kronor.

Nyssberörda ökning af justitierådens antal var visserligen afsedd att vara allenast tillfällig, i det att i 1 § lagen angående högsta domstolens tjänstgöring på afdelningar den 20 juni 1905 stadgas, att efter 1908 års utgång antalet justitieråd skall, i den mån sådant i följd af inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till 18. På sätt i annat sammanhang kommer att närmare utredas, hafva emellertid förhållandena utvecklat sig så, att den beräknade reduktionen af antalet ledamöter i högsta domstolen icke torde kunna, åtminstone å beräknad tid, genomföras. I detta sammanhang vill jag här allenast påpeka, att, enligt med-

delad uppgift, balansen af i högsta domstolen oafgjorda mål och ärenden vid 1907 års utgång uppgått till 1,924, hvarigenom, då motsvarande siffra vid 1906 års utgång utgjorde 1,825, balansen sålunda ökats med nära 100 mål och ärenden. Vid sådant förhållande torde jämväl för år 1909 böra å extra stat äskas anslag till enahanda förstärkning som hittills, eller till aflönande af tre tillförordnade revisionssekreterare och sex amanuenser, däraf tre med skyldighet att tjänstgöra såsom protokollssekreterare.

Med åberopande af hvad jag ofvan i annat sammanhang anfört, anser jag mig böra hemställa om ökning af ifrågavarande anslag *dels* för beredande från och med år 1908 af aflöning åt tre tillförordnade revisionssekreterare efter 7,000 kronor om året, däraf 2,300 kronor skola utgöra tjänstgöringspenningar och *dels* för beredande af tjänstgöringspenningar åt tre amanuenser med tjänstgöringsskyldighet såsom protokollssekreterare efter 2,100 kronor om året.

För den nödiga förstärkningen af nedre revisionens arbetskrafter skulle alltså erfordras följande belopp:

	Arfvoden	Tjänstgöringspenningar	Ren-skrifningspenningar	Summa
1 tillförordnad revisionssekreterare.....	4,700	2,300	—	7,000
2 tillförordnade „	9,400	4,600	—	14,000
1 amanuens med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare	—	2,100	300	2,400
2 amanuenser med enahanda tjänstgöringsskyldighet.....	—	4,200	600	4,800
3 amanuenser, 1,000 kronor hvardera.....	—	1,000	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	31,200

hvertill kommer erforderlig fyllnad i motsvarande anslag för innevarande år för enhvar af 3 tillförordnade revisionssekreterare med 1,200 kronor, däraf 300 kronor skola anses som tjänstgöringspenningar, eller tillhopa 3,600

Summa kronor 34,800.»

På grund af hvad i ärendet blifvit anfördt har utskottet ansett sig böra tillstyrka den föreslagna höjningen för år 1909 af de tillförordnade

*Utskottets
yttrande.*

revisionssekreterarnas aflöning till 7,000 kronor. För innevarande år har utskottet däremot ansett berörda tjänstemän icke böra komma i åtnjutande af annan löneförbättring än den, som Riksdagen kan komma att besluta i anledning af Kungl. Maj:ts under punkt 26 af denna hufvudtitel gjorda framställning om extra lönetillägg för år 1908 åt vissa tjänstemän och betjante, hvilken löneförbättring, därest densamma varder beslutad, synes böra tillgodokomma äfven ifrågavarande revisionssekreterare. Beträffande de tre amanuenserna med tjänstgöringsskyldighet såsom protokollssekreterare får utskottet, under hänvisning till sitt under punkt 17 här ofvan gjorda uttalande, föreslå, att dessa för år 1909 erhålla tjänstgöringspenningar med ett till 1,800 kronor förhöjdt belopp. Öfriga poster torde böra utgå med samma belopp som hittills.

För förstärkning af nedre revisionens arbetskrafter skulle alltså enligt utskottets förslag erfordras följande belopp:

	Arfvoden	Tjänstgöringspenningar	Renskrifningspenningar	Summa
1 tillförordnad revisionssekreterare	4,700	2,300	—	7,000
2 tillförordnade „	9,400	4,600	—	14,000
1 amanuens med tjänstgöringsskyldighet som protokollssekreterare	—	1,800	300	2,100
2 amanuensermedenahandatjänstgöringsskyldighet	—	3,600	600	4,200
3 amanuenser, 1,000 kronor hvardera ...	—	1,000	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	30,300

Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen må i anledning af Kungl. Maj:ts under denna punkt gjorda framställning till aflönande af tre tillförordnade revisionssekreterare och sex amanuenser i nedre justitierevisionen, däraf tre med tjänstgöringsskyldighet såsom protokollssekreterare, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 30,300 kronor.

19:o) Med tillstyrkande af bifall till hvad Kungl. Maj:t under punkten 17 af denna hufvudtitel föreslagit, får utskottet hemställa,

Biträde af
nedre
revisionens
registrators-
kontor.
[17.]

att Riksdagen må till aflönande af ett biträde å nedre justitierevisionens registratorskontor å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 2,700 kronor.

20:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att, för fortsatt uppehållande från den 1 september 1908 af en extra division i Svea hofrätt för behandling af instämnda och vädjade mål, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 33,300 kronor äfvensom medgifva, att Kungl. Maj:t må under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad af nämnda belopp belöper på tiden från den 1 september till årets slut.

En extra di-
vision i Svea
hofrätt.
[18.]

Vid föredragning af detta ärende i statsrådet yttrade departementschefen följande:

»Efter det den nya fullföljdslagen den 1 januari 1902 trädte i kraft, har, såsom bekant, tillströmningen af instämnda och vädjade mål i Svea hofrätt väsentligen ökats. Denna ökning i förening med målens ofta tidsödande beskaffenhet medförde, såsom jag redan i statsverkspropositionen till 1907 års Riksdag hade anledning påpeka, att balansen af oafgjorda dylika mål, som vid 1901 års slut utgjorde 643 mål, under åren 1902 och 1903 steg till 1,148 mål och under år 1904 ytterligare höjde sig till 1,292 mål.

Med tillhjälp af den extra division, som för behandling af ifrågasvarande slag af mål varit i verksamhet sedan den 1 september 1904, förebyggdes visserligen under år 1905 vidare ökning af balansen af sådana mål, men denna balans hade dock icke kunnat minskas med mer än 64 mål, hvadan vid 1905 års slut återstod en balans af 1,228 instämnda och vädjade mål.

Antalet under år 1906 till hofrätten inkomna dylika mål uppgick till 1,547, hvaremot afgjordes 1,498, däraf 258 å den extra divisionen. Den utgående balansen vid 1906 års slut utgjorde följaktligen 1,277 mål, hvadan sålunda, trots att den extra divisionen varit i verksamhet, balansen ökats med 49 mål. Då antalet afgjorda mål under år 1906 nära nog på siffran öfverensstämmer med motsvarande antal under år 1905, måste det ogynnsamma resultatet antagas hafva berott därpå, att under år 1906 till hofrätten inkommit något öfver 100 flera dylika mål än under föregående år.

Under år 1907 hafva enligt meddelad upplysning till hofrätten inkommit 1,435 instämnda och vädjade mål.

Hvad sålunda förekommit är tydligen ägnadt att än ytterligare bekräfta riktigheten af min tidigare uttalade uppfattning, att behovet af den extra divisionen fortfarande kvarstår och att detta behof är så stadigvarande, att, såsom hofrätten uti skrifvelse den 1 oktober 1906 föreslagit, den extra divisionens verksamhet bör tills vidare fortfa-
ra.

Till bestridande af kostnaderna för den extra divisionen anvisades ursprungligen dels åt en hvar af fem adjungerade ledamöter 2,000 kronor, dels åt två personer, hvilka kunde blifva af hofrätten förordnade att å den extra divisionen tjänstgöra i egenskap af notarier, arfvode 1,800 kronor och renskrifningspenningar 400 kronor, tillhoppa 2,200 kronor för hvardera, och dels till gratifikationen åt extra ordinarie tjänstemän 1,200 kronor jämte ersättning till erforderligt vaktmästarebiträde 300 kronor, eller tillhoppa för år räknadt 15,900 kronor. Senaste Riksdag har för samma ändamål anvisat 30,900 kronor och åsyftades med denna höjning att åt en hvar af de fem adjungerade ledamöterna bereda ett till 5,000 kronor förhöjdt arfvode. I öfrigt utgår däremot det anvisade beloppet fortfarande efter enahanda grunder som förut.

Uti en den 19 oktober 1907 till Kungl. Maj:t ingifven skrift hafva extra ordinarie notarierna friherre Fr. Bennet och greve G. A. Sparre, hvilka af hofrätten förordnats att tjänstgöra såsom notarier å den extra divisionen, i underdånighet anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes, i sammanhang med frågan om tillfällig löneförbättring åt en del ämbets- och tjänstemän, taga under ompröfning, huruvida icke det åt notarierna å den extra divisionen anslagna arfvode af 1,800 kronor skäligen bör höjas till enahanda belopp, som enligt stat tillkommer hofrättens ordinarie notarier i lägsta lönegraden, eller till 3,200 kronor eller ock till det belopp, Kungl. Maj:t kan finna skäligt i nåder bestämma.

Till stöd för ansökningen hafva sökandena ytterligare anført, att 1,800 kronor äro för sökandena, hvilka under flera år tjänstgjort i hofrätten, ett ringa arfvode för en tjänst, som, ehuru ej uppförd å ordinarie stat, likväl måste anses i allt väsentligt likartad med ordinarie notarietjänst; att vid senaste årens löneregleringar den uppfattning gjorts sig gällande, att jämväl första gradens tjänstemän och sålunda äfven de, som på ett stadigvarande sätt förrätta med sådan tjänst förenade tjänsteåligganden, böra åtnjuta sådana löneförmåner, att de skäligen kunna äfven under sådan dyr tid som den nuvarande uppehålla sig på desamma; att ett förordnande sådant som ifrågavarande vanligen erhålles

först efter närmare tio års tjänstgöring i och under hofrätten, därunder lönen för arbetet oftast endast bestått i mindre gratifikationer; att starka skäl finnas att antaga, att anordningen med den extra divisionen måste under ganska lång tid framåt blifva bestående; samt att, då betalningen för renskrifning väsentligen ökats, någon besparing på de anslagna renskrifningspenningarna icke kan påräknas, utan tvärtom brist å anslaget kommer att uppstå.

Genom nådig remiss den 21 november 1907 anbefalldes hofrätten att i ärendet afgifva utlåtande, och har i anledning häraf hofrätten anfört följande:

Då ifrågavarande befattningar äro med afseende å arbetets art och omfattning i det närmaste likställda med ordinarie notarietjänster, samt härtill kommer, att förordnande att tjänstgöra såsom notarie å den extra divisionen i verkligheten erhålles först efter jämförelsevis långvarig tjänstgöring inom hofrätten, torde, enligt hofrättens åsikt, svårligen kunna förnekas, att det för befattningarnas uppehållande bestämda arfvode blifver väl knappt, helst som, på sätt hofrätten i ofvannämnda skrifvelse den 1 oktober 1906 framhållit, behovet af den extra divisionen antagligen under ganska lång tid framåt kommer att fortfaara.

Hofrätten, som därför och med hänsyn jämväl till de i hufvudstaden oafbrutet stegrade lefnadskostnaderna ansett förhöjning af ifrågavarande arfvoden vara af omständigheterna påkallad, har i sådant afseende förordat, att, därest tiden för den extra divisionens tjänstgöring vidare utsträcker, åt dem, som erhålla förordnande att å divisionen bestrida notarietjänst, måtte beredas arfvoden till belopp af 2,400 kronor för år räknadt, så att, med tillägg af ersättningen för renskrifningskostnader, till hvardera notarien skulle komma att utgå 2,800 kronor.

I detta sammanhang har hofrätten, under åberopande af sin framställning om förhöjning af det på hofrättens ordinarie stat uppförda anslaget till amanuenser och extra biträden, för hvilken framställning jag i det föregående redogjort, ansett sig tillika böra hemställa om förhöjning jämväl af de i anslaget till den extra divisionen ingående gratifikationsmedel från 1,200 kronor till 2,400 kronor.

Kostnaden för den extra divisionen skulle, under förutsättning af den höjning i anslaget, hvarom hofrätten sålunda hemställt, komma att öfverstiga den nuvarande kostnaden med 2,400 kronor för år, hvadan följaktligen årsanslaget till den extra divisionen skulle behöfva höjas från nu utgående 30,900 kronor till 33,300 kronor.

Hvad hofrätten sålunda anfört och hemställt, anser jag mig böra i alla afseenden biträda, och tillåter jag mig härvid särskildt påpeka,

att enligt de för åtnjutande af extra lönetillägg nu föreslagna grunder de, som förordnas att å den extra divisionen tjänstgöra som notarier, lika litet som de fem adjungerade ledamöter i hofrätten, hvilka åtnjuta aflöning af ifrågavarande anslag, skulle vara till sådant lönetillägg berättigade.»

Utskottet, som ansett den begärda löneförhöjningen för de å den extra divisionen tjänstgörande notarierna skäligen kunna begränsas till 300 kronor för dem hvar, men i öfrigt icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning, hemställer,

att Riksdagen må, i anledning af Kungl. Maj:ts förevarande framställning, för fortsatt uppehållande från den 1 september 1908 af en extra division i Svea hofrätt för behandling af instämnda och vädjade mål, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 32,700 kronor äfvensom medgifva, att Kungl. Maj:t må under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utauordna, hvad af nämnda belopp belöper på tiden från den 1 september till årets slut.

Krigs-
hofrätten.
[19.]

21:o) Under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t vidare föreslagit Riksdagen att för år 1909 till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter å extra stat anvisa enahanda belopp, som för innevarande och flera föregående år därtill anslagits, eller 3,250 kronor.

Rörande denna framställning har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anført följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 8 juni 1907 har krigshofrätten anført, att sedan lång tid tillbaka, ej minst sedan 1901 års härordning börjat träda i kraft, behovet af förändrad reglering af löneförhållandena för krigshofrättens civila ämbetsmän och vaktmästare gjort sig starkt gällande, men då frågan om ämbetsverkets omorganisation alltjämt stått på dagordningen, har krigshofrätten hittills icke ansett sig böra göra andra framställningar än sådana, som stått i samband med denna fråga och föranledts af särskilda nådiga remisser eller som betingats af cirkuläret till ämbetsverken den 25 oktober 1901. Då emellertid det år efter år ökade arbetet i krigshofrätten i förening med de stegrade lefnadskostnaderna i hufvudstaden bragt lönefrågan i ett så förändradt läge, att en lösning af denna fråga, åtminstone såvidt den rör krigshofrättsrådsämbetet och krigsfiskalstjänsten samt vaktmästaresysslan,

icke längre, enligt krigshofrättens åsikt, kan utan betänkliga olägenheter fördröjas eller ställas i beroende af frågan om en eventuell ombildning af krigshofrätten, har krigshofrätten ansett sig böra anmäla detta förhållande samt framställa de förslag i ämnet, hvartill omständigheterna gifva anledning.

Krigshofrätten har härvid till en början erinrat, att enligt den år 1876 fastställda lönestaten krigshofrättsrådet åtnjuter lön 3,300 och tjänstgöringspenningar 1,200, tillhopa 4,500 kronor, krigsfiskalen lön 2,000 och tjänstgöringspenningar 700, tillhopa 2,700 kronor, och vaktmästaren lön 600 kronor samt att, i anseende till den ifrågasatta omregleringen af ämbetsverket, för närvarande de civila befattningshafvande med undantag af vaktmästaren äro tillsatta allenast på förordnande tills vidare.

Krigshofrätten har vidare erinrat, att aflöningsbeloppen i nu gällande lönestat fastställts med hänsyn, bland annat, därtill, att hvarken krigshofrättsrådet eller krigsfiskalen kunde anses af sina befattningar hafva full sysselsättning, i följd hvaraf de jämväl vore berättigade att därmed förena annan tjänst.

Med framhållande att nyssberörda förutsättning ej vidare kan anses föreligga, har krigshofrätten efter närmare utveckling af de skäl, hvarpå ifrågavarande framställning grundas, i främsta rummet hemställt, att innehafvarne af krigshofrättsrådsämbetet och krigsfiskalstjänsten måtte beredas en själfständigare ställning med fullmakt å sina befattningar och med enahanda löneförmåner, som i den nya aflöningsstaten för statskontoret fastställts för respektive statskommissarie och andra gradens tjänstemän. Därest Kungl. Maj:t skulle finna ifrågavarande befattningar fortfarande såsom hittills böra uppehållas allenast på förordnande, har krigshofrätten hemställt, att för sådant fall innehafvaren af krigshofrättsrådsämbetet, hvilken sedan 1886 förenat ämbetet i krigshofrätten med tjänst i Svea hofrätt och som under de senast förflutna fem åren å de statstjänster, han innehar, uppburit ett belopp, som i medeltal per år icke understigit 8,100 kronor, måtte beredas ett extra lönetillägg af 3,600 kronor att utgå från och med år 1908, så att hans sammanlagda löneförmån å krigshofrättsrådsämbetet komme att från och med nämnda år uppgå till enahanda belopp, som för statskommissarie i den nya lönestaten för statskontoret blifvit bestämdt, eller 8,100 kronor, med skyldighet för innehafvaren af krigshofrättsrådsämbetet att under den tid, samma lönetillägg åtnjutes, frånträda sina löneförmåner i Svea hofrätt och i öfrigt underkasta sig de villkor för lönetilläggets åtnjutande, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreskrifva. Beträffande krigsfiskalstjänsten

har krigshofrätten för motsvarande fall hemställt, att åt innehafvaren af denna befattning måtte beredas ett extra lönetillägg af 3,100 kronor att utgå från och med år 1908 med skyldighet för honom att likaledes vara underkastad de villkor för åtnjutande af detta lönetillägg, som Kungl. Maj:t kunde uppställa.

Slutligen och då numera, enligt krigshofrättens åsikt, saknas giltigt skäl, hvarför krigshofrättens vaktmästare skall vara sämre ställd i aflöningsafseende än vaktmästare i allmänhet, har krigshofrätten hemställt, att äfven vaktmästaren, som åtnjuter fri bostad och bränsle, måtte beredas samma aflöning, som för sådant fall för statskontorets vaktmästare blifvit bestämdt, eller kontant tillhopa 950 kronor att utgå från och med år 1908.

Visserligen torde icke kunna förnekas att, med hänsyn till de på senare tid väsentligt ökade göromålen i krigshofrätten, ett behof af förändrad reglering af löneförhållandena därstädes, i synnerhet hvad angår krigshofrättsrådsämbetet och krigsfiskalstjänsten, gjort sig i flera afseenden starkt gällande. Att utan samband med frågan om krigshofrättens omorganisation företaga en lönereglering för krigshofrätten, äfven om densamma endast skulle ske i den riktning, som angifves af krigshofrättens senare alternativa förslag, synes mig dock svårigen kunna äga rum.

Då omförmälda fråga icke heller vid detta riksmöte kan framläggas till afgörande, finner jag därför krigshofrättens berörda framställning för närvarande icke kunna föranleda annan åtgärd än den, som föranledts af öfriga till Kungl. Maj:t gjorda framställningar om tillfällig lönereglering i enlighet med den för statskontoret fastställda nya lönestat.

Vid sådant förhållande och då jag, lika litet som jag funnit mig böra föreslå någon ändring i den för krigshofrättens civila befattningshafvande gällande ordinarie lönestat, ansett mig böra å extra stat begära något särskildt aflöningsstillägg för samma befattningshafvande, skulle således för krigshofrättens räkning å extra stat nu icke behöfva äskas högre anslag, än hittills utgått.»

Utskottet, som icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, hemställer alltså,

att Riksdagen må för år 1909 till arfvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter å

extra stat anvisa enahanda belopp, som för innevarande och flera föregående år därtill anslagits, eller 3,250 kronor.

22:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 20 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för vidtagande af åtgärder för aflägsnande af eldfara vid vissa läns- och kronocellfängelser å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 48,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af detta anslag under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

*Åtgärder för
aflägsnande af
eldfara vid
vissa läns- och
kronocell-
fängelser.
[20.]*

Departementschefen har rörande detta ärende till åberopade statsrådsprotokollet anført följande:

»Fångvårdsstyrelsen har i sin ofvanberörda underdåniga skrifvelse af den 27 september 1907 vidare anført följande:

I underdånig skrifvelse den 24 oktober 1902 anmälde styrelsen, hurusom länsfängelset i Mariestad härjats af eldsvåda, som tydligen uppkommit genom gnistor, hvilka från rök- eller luftrör uppträngt å vinden, och hvilken eldsvåda så gripit omkring sig, att fängelset i hast måst utrymmas. Kostnaden för fängelsets restaurering efter nämnda eldsvåda uppgick till inalles 29,203 kronor. Sedermera har af enahanda orsak i december 1906 ett eldsvådetillbud förekommit jämväl vid länsfängelset i Gäfle, i det gnistor från varmapparatus skorsten inträngde i den å fängelsevinden befintliga, i skorstensstocken utlöpande ventilationstrumman och antände dess trävirke.

I anledning af sålunda upprepade händelser lät styrelsen ofördröjligen undersöka ventilationsanordningarna vid rikets samtliga cellfängelser för utrönande, huruvida jämväl annorstädes föreläge eldfara af samma orsak, som senast konstaterats vid fängelset i Gäfle. Af de till styrelsen inkomna instrumenten öfver de med anledning häraf hållna besiktningarna och de kompletterande upplysningar, som genom styrelsens biträdande arkitekt införskaffats, har ock visat sig, att så är förhållandet med nästan samtliga de större cellfängelserna, i det vid dem alla ventilationsrör äro samlade å vinden i horisontala kanaler, som förenats med varmapparatus skorstenar och som, äfven där de äro klädda med tegel, befunnits inuti bestå af plank och vara fyllda med damm och sot af ytterst brännbar beskaffenhet. Härtill kommer, att å alla större länsfängelser, som icke blifvit uppförda eller ändrade under de senaste 20 åren, saknas brandbottnar af tegel eller cement å vindarna, ett förhållande, som äger rum äfven i några mindre länsfängelser och kronohäkten.

Däremot hafva i allmänhet berörda mindre fängelser och häkten befunnits bättre skyddade och jämväl mera verksamt ventilerade. Till följd af i dem tillämpadt uppvärmningssystem med cellugnar för parvis liggande celler hafva nämligen de mindre fängelsernas ventilationspipor blifvit kombinerade med cellugnarnas skorstensrör och uppdragna genom yttertaket, hvarigenom åstadkommits vida raskare luftomsättning och större säkerhet mot förorening af kanalerna samt bättre skydd mot eldfara å vindarna.

För aflägsnande af berörda genom ventilationstrummorna förefintliga fara vid de andra fängelserna hafva i de besiktningsinstrumenten åtföljande yttrandena föreslagits att inkläda dessa trummor med eldfast ämne eller afkoppla dem från varmapparaternas skorstenar och förse dem med särskilda sådana. Härmed skulle emellertid, enligt af styrelsens biträdande arkitekt i ärendet afgifvet yttrande, endast vinnas en del af önskemålet, nämligen ökad trygghet mot eldfara. Men däremot skulle draget väsentligt minskas och därigenom ventilationsmöjligheterna försämrats i de horisontala trummorna genom deras skiljande från den uppvärmda skorstenen. Och i följd däraf skulle äfven afsättningen af damm och smuts ökas till skada för luftomsättningen i cellerna. Det syntes därför arkitekten vara mera rationellt att, i likhet med hvad som skett vid de nybyggda cellfängelserna i Stockholm, å Härlanda och i Hernösand, sammanföra närliggande cellers ventilationsrör till skorstenar, som dragas direkt upp genom yttertaket, helst kostnaden härför blefve obetydligt större än för de i yttrandena från orterna tillstyrkta åtgärderna.

Men därjämte anser arkitekten det vara nödvändigt skydda fängelserna äfven från de lätt brännbara upplag och förråd, som samlas å vindarna, genom att anordna brandbottnar, där sådana icke förut finnas.

Med framhållande af nödvändigheten i berörda afseenden af genomgripande åtgärder har arkitekten för de fängelser, för hvilka på grund af de inkomna besiktningsinstrumenten och upplysningarna dylika åtgärder funnits nödiga, med ledning af erfarenheten från fängelserna i Mariestad och Gäfle beräknat kostnaden härför till följande belopp, därvid, med hänsyn till redan villkorligt afslutadt aftal om försäljning af länsfängelset i Malmö, för detta endast tillstyrkts mindre omfattande provisorisk anordning.

Länsfängelset eller kronohäktet	Kostnad för				Summa	
	brandbotten		skorstenar			
i Norrtälje	650	—	—	—	650	—
„ Uppsala	1,220	—	1,100	—	2,320	—
„ Nyköping	750	—	—	—	750	—
„ Linköping	1,580	—	2,500	—	4,080	—
„ Jönköping	1,580	—	2,500	—	4,080	—
„ Wäxiö	1,500	—	—	—	1,500	—
„ Kalmar	1,580	—	2,000	—	3,580	—
„ Karlskrona	1,200	—	1,600	—	2,800	—
„ Kristianstad	1,510	—	2,250	—	3,760	—
„ Malmö (provisoriska åtgärder) ..	—	—	200	—	200	—
„ Ystad (plåtbeklädnad af en skor-						
sten)	—	—	50	—	50	—
„ Vänersborg	—	—	2,100	—	2,100	—
„ Karlstad	1,580	—	1,730	—	3,310	—
„ Örebro	1,580	—	2,580	—	4,160	—
„ Västerås	1,200	—	1,600	—	2,800	—
„ Falun	1,200	—	1,600	—	2,800	—
„ Härnösand, gamla fängelset	1,200	—	1,600	—	2,800	—
„ Östersund	600	—	—	—	600	—
„ Umeå	692	—	—	—	692	—
Kronor	—	—	—	—	43,032	—
hvertill för oförutsedda utgifter ..	—	—	—	—	—	—
skulle komma	—	—	—	—	4,968	—
Summa kronor					48,000	—

Med påpekande af angelägenheten däraf, att berörda åtgärder snarast möjligt vidtagas, har styrelsen anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att, för vidtagande af åtgärder för aflägsnande af eldfara genom nuvarande ventilationsanordningar m. m. vid omförmälda länsfängelser och kronohäkten, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 48,000 kronor; och har styrelsen tillika hemställt, att för åtgärdernas påbörjande redan under år 1908 medel må för detta år få förskjutas af förslagsanslaget till fångars vård och underhåll.»

På grund af hvad fångvårdsstyrelsen sålunda anfört och då den fara, som uti berörda hänseende syntes föreligga beträffande en stor del af rikets läns- och kronocellfängelser, snarast möjligt syntes böra undan-

röjas, hemställde departementschefen om ifrågavarande framställnings aflåtande till Riksdagen.

I anslutning till hvad departementschefen i föreliggande ämne anfört, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för vidtagande af åtgärder för aflägsnande af eldfara vid vissa läns- och kronocellfångelser å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 48,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af detta anslag under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

*Inlösen för
fångvårdens
räkning af
läkarebostaden
vid tvångs-
arbetsanstalten
å Svartsjö.
[21.]*

23:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att för inlösen af det af nuvarande läkaren vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö å anstaltens område uppförda boningshus jämte tillhörande uthusbyggnad, att användas såsom bostadslägenhet åt läkaren vid anstalten, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 15,000 kronor.

I detta ämne har departementschefen anfört följande:

»Uti underdånig skrifvelse den 7 april 1891 anförde fångvårdsstyrelsen rörande sjukvården vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, att aftal visserligen kunde träffas med den närmast anstalten, vid Drottningholm, på ett afstånd af 1,9 mil boende läkaren att en å två gånger i veckan besöka anstalten och att dessutom, när helst hans närvaro i följd af sjukdomsfall erfordrades, på kallelse där infinna sig, men styrelsen erinrade därjämte, hurusom erfarenheten vid dåvarande kronoarbetsstationen å Tjurkö visat, att en anstalt af ifrågavarande slag icke kunde vara betjänt med dylik anordning. Med åberopande af hvad vid Tjurkö i nämnda hänseende förekommit och under framhållande, att i allt fall den utgift, som anstalten å Svartsjö skulle hafva att vidkännas för sjukvårdens bestridande genom en på längre afstånd därifrån boende läkare, säkerligen skulle komma att, med inräkning af resekostnaderna, öfverstiga 1,500 kronor om året, uttalade sig styrelsen för önskvärdheten däraf, att vid anstalten å Svartsjö läkare måtte finnas att på platsen dagligen tillgå. För vinnande af detta mål föreslog styrelsen arfvode åt läkaren vid anstalten samt, enär bostad icke kunde åt honom anordnas, ett årligt hyresbidrag af 300 kronor. Detta förslag blef af Kungl. Maj:t bifallet enligt nådigt bref den 15 maj 1891.

Sedermera anförde styrelsen i underdånig skrifvelse den 28 september 1894, att någon egentlig svårighet för läkaren vid Svartsjö att erhålla boningsrum dittills icke mött, enär såväl de personer, hvilka

varit förordnade å denna befattning, som jämväl bevakningsbefälhafvaren, åt hvilken tjänstebostad anvisats, varit ogifta, och i följd häraf en del af nämnda bostad kunnat upplåtas åt läkaren. Men då i allt fall ett sådant förhållande vore tillfälligt och någon säkerhet icke funnes därför, att i anstaltens närhet passande bostad vid behof stode att hyra ens för en ogift läkare, samt ännu mindre någon passande bostad kunde där påräknas för läkare med familj, vore det påtagligt, att saknaden af tjänstebostad för läkaren skulle medföra svårighet att för denna befattning förvärfva och bibehålla duglig person, liksom äfven att anstalten kunde blifva lidande genom att få sin läkare boende på större afstånd från anstalten, än som med dennas intresse vore förenligt. I detta afseende meddelade styrelsen, att, såvida icke ändring i nu påvisade förhållande kunde vinnas, anstalten icke kunde påräkna att få behålla sin dåvarande läkare, enär han, såsom då nyligen gift, vore i behof af ökad bostadsutrymme. I likhet med hvad styrelsens biträdande arkitekt föreslagit, ansåg styrelsen, att den föreliggande frågan bäst kunde lösas på det sätt, att den redan befintliga bevakningsbefälhafvarebyggnaden användes till bostäder åt vaktkonstaplar och en ny byggnad uppfördes åt läkaren och bevakningsbefälhafvaren. Kostnaden för en dylik byggnad af trä i två våningar och inredd med kök, sal och därjämte ett rum för hvardera tjänstemannen i nedra våningen och sofrum i den öfra våningen skulle enligt uppgjord förslagsberäkning uppgå till 30,000 kronor. På grund af hvad sålunda anförts, hemställde styrelsen, att till Riksdagen måtte göras framställning om anslag till uppförande af en boställsbyggnad åt läkaren och bevakningsbefälhafvaren vid Svartsjö.

I enlighet med fängvårdsstyrelsens hemställan afläts proposition härom till 1895 års Riksdag.

Denna proposition vann emellertid icke Riksdagens bifall. Såsom skäl för afslaget åberopades, bland annat, att det ej syntes nödvändigt att anställa särskild vid anstalten bosatt läkare, helst inom ett afstånd af 1,9 mil från anstalten läkare fanns att tillgå, samt att, om särskild läkare för anstalten framdeles visade sig nödvändig, hinder ej syntes böra möta att besätta läkarebefattningen, som ej torde kunna anses vara annat än en öfvergångsplats, med en yngre läkare, för hvilken bostad syntes kunna utan särskildt anslag anordnas inom de vid anstalten befintliga byggnader.

Med föranledande af en utaf fängvårdsstyrelsen tillstyrkt framställning af läkaren vid anstalten Frans Berglund, medgaf sedermera Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 25 juli 1895, att åt Berglund finge afgiftsfritt upplåtas passande tomtplats inom anstaltens område, hvarå

han ägde på egen bekostnad uppföra en bostadsbyggnad jämte nödiga uthus, med skyldighet för Berglund eller hans rättsinnehafvare att, då läkarebefattningen vid anstalten af Berglund lämnades, låta, om så skulle af fängvårdsstyrelsen påfordras, åter borttaga byggnaderna.

På grund af detta tillstånd lät Berglund under vintern 1895—1896 å anvisad plats inom parken vid Svartsjö uppföra ett boningshus af trä, innehållande fyra rum och kök jämte förstuga och vindsrum, samt en uthusbyggnad.

Genom Kungl. Maj:ts nådiga bref den 21 december 1906 höjdes på fängvårdsstyrelsens hemställan aflöningarna till de vid fängvårdsanstalterna anställda läkare. Arfvodet till läkaren vid Svartsjö bestämdes härvid till 2,000 kronor samt den till honom utgående hyresersättning till 600 kronor, hvarjämte han åtnjuter vedbrand. Öfriga vid fängvårdsanstalterna anställda läkare hafva endast kontant arvode, växlande mellan 2,000 och 100 kronor.

Berglund, som fortfarande är läkare vid Svartsjö, har nu hos fängvårdsstyrelsen hembjudit ifrågavarande byggnader till inlösen för ett pris af 15,000 kronor. I sin framställning härom erinrar Berglund, att anledningen till att han uppfört omförmälda byggnader varit omöjligheten för honom att inom anstaltens område eller i trakten däromkring få hyra lämplig bostad, samt att han, som för byggnadernas uppförande nödgats skuldsätta sig, i anledning häraf, särskildt med de senare årens stegrade räntesatser, finge vidkännas i förhållande till hans inkomster afsevärda ränteutgifter, hvartill komme kostnaden för byggnadernas underhåll m. m.

Direktören vid anstalten har tillstyrkt bifall till det gjorda erbjudandet. Någon olägenhet af att enskild person varit ägare till läkarebostaden har under nuvarande innehafvarens tid ej förekommit, men vid Berglunds afgang skulle svåra förvecklingar för anstalten kunna uppstå, då det väl knappast torde kunna antagas, att en efterträdare i tjänsten skall befinnas villig inlåta sig på en så pass vidlyftig affär som inlösandet af ifrågavarande bostadshus. Det skulle gifvetvis vara staten värdigare att inlösa den för anstalten oundgängligt nödvändiga läkarebostaden.

Direktören framhåller vidare, att den erbjudna byggnaden är synnerligen solid i alla afseenden och icke tarfvar någon som helst vidlyftig reparation. Den är till sin storlek väl afpassad efter läkarens behof och innehar ett särdeles lämpligt läge. Allt tyder på, att fängvården härvidlag skulle göra en god affär, samtidigt med att en ej ringa börda aflyftades en i fängvårdens tjänst redan gammal och väl meriterad tjänsteman.

Fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt har i afgifvet intyg vitsordat, att med hänsyn till sättet för byggnadens uppförande och dess underhåll det af Berglund begärda priset, 15,000 kronor, kan anses mycket billigt.

Uti underdånig skrifvelse den 8 november 1907 har fångvårdsstyrelsen, med öfverlämnande af Berglunds ofvanberörda framställning samt beskrifning öfver de till inlösen erbjudna byggnaderna och ritningar öfver bostadshuset jämte öfriga ärendet rörande handlingar, för egen del anført, att det, enligt styrelsens åsikt, knappast torde behöfva framhållas, att vid en fångvårdsanstalt med tvångsarbetsanstaltens å Svarisjö afskilda läge och med dess talrika fångpersonal, bland hvilken så godt som dagligen förekomma sjukdomsfall, låtsade eller verkliga, lätt tillgång till läkare är af nöden, hvadan för anstaltens skötsel, liksom ock för möjligheten att kunna förvärfva och bibehålla för läkarebefattningen fullt kompetent person, är af största betydelse, att tjänlig läkarebostad finnes att tillgå vid anstalten.

Styrelsen erinrar, att det ock var med fästadt afseende härå, som Kungl. Maj:t, på därom af styrelsen gjord framställning, och då det visat sig omöjligt för Berglund att i anstaltens närhet kunna få hyra lämplig bostad, medgaf kostnadsfri upplåtelse åt Berglund af en tomtplats inom anstaltens område. Den såsom bidrag till byggnadskostnadernas förräntande Berglund tillerkända hyresersättning, som efter 1906 års slut höjts till 600 kronor för år, motsvarar, efter för staten skäligen beräknad räntefot af 4 procent, just det belopp, 15,000 kronor, hvarför byggnaderna nu af Berglund hembjudits till inlösen. Berörda hyresersättning skulle naturligtvis, om köp kommer till stånd, upphöra att utgå. Då nämnda byggnader äro Berglunds privata egendom, som kan fritt försälgas till bortflyttning från platsen, skulle fångvården vid Berglunds afgång återigen kunna blifva försatt i det vanskliga läget att ej för läkaren kunna finna passande bostad. Den för ett tiotal år sedan rådande svårigheten, för att ej säga omöjligheten, att vid anstalten eller på rimligt afstånd därifrån få förhyra tjänlig läkarebostad fortfar nämligen ännu alltjämt.

Styrelsen framhåller jämväl, att det icke synes vara staten värdigt att låta Berglund, som måst för anskaffande af de nödiga byggnadsmedlen upptaga banklån, fortfarande för en i allt fall för anstalten nödvändig byggnad betungas med den risk, som under nuvarande penningstrama tider är förenad med dylika lån.

På sålunda anförda grunder samt med åberopande af det af styrelsens biträdande arkitekt i ärendet afgifna intyg har styrelsen hemställt om aflåtande af proposition till Riksdagen, att ifrågavarande Berg-

lund tillhöriga bostadsbyggnad med uthus må för fångvården inlösas för 15,000 kronor för att därefter användas till bostad åt den vid anstalten anställda läkare.

Uti infordradt yttrande i ärendet har öfverintendentsämbetet, med afseende å hvad rörande byggnaderna i fråga blifvit upplyst och då uppförandet för statsverkets räkning af nya boställslägenheter, liknande de förevarande, efter ämbetets mening, skulle ställa sig dyrare än inlösen af de redan färdiga husen, förklarar sig för sin del icke hafva något att erinra emot bifall till ifrågavarande hemställan.

Att det för tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, där fångantalet på senare tid plägat uppgå till omkring 270, icke blott är till synnerlig fördel att hafva omedelbar tillgång till läkare, utan att detta, med hänsyn såväl till anstaltens afskilda läge som till önskvärdheten af att dagligen kunna, där så erfordras, kontrollera de å anstalten intagna fångarnas arbetsduglighet, utgör ett verkligt behof, synes mig knappast kunna med fog ifrågasättas. Den omständigheten, att särskild läkare sedan omkring sexton år finnes vid anstalten förordnad, torde ock i sin mån vara ägnad att vitsorda detta behof. Enligt hvad jag inhämtat, gäller fortfarande såsom förut, att annan läkare icke finnes på närmare afstånd än vid Drottningholm.

Om sålunda behofvet af särskild läkare vid anstalten måste anses ådagalagdt, lär, å andra sidan, af hvad fångvårdsstyrelsen anført få anses framgå, att någon annan lämplig läkarebostad än den af Berglund uppförda icke finnes vid anstalten eller i dess närhet att tillgå. Och äfven om läkarebeställningen vid anstalten framdeles skulle besättas med yngre ogift läkare, som kan åtnöjas med mindre bostadslägenhet än den ifrågavarande, lär byggnaden i fråga väl behöfvas för att tillgodose det ännu alltjämt förefintliga behofvet af ytterligare bostäder för befattningshafvande vid tvångsarbetsanstalten. Vid sådant förhållande och med hänsyn till hvad som blifvit upplyst rörande beskaffenheten af ifrågavarande byggnader och det erbjudna priset för desamma, samt då genom inlösen af byggnaderna den nu till läkaren utgående hyresersättningen skulle besparas, har jag ansett mig böra biträda fångvårdsstyrelsens framställning.»

Som af hvad i ärendet blifvit anfördt framgår, att byggnaderna i fråga äro för staten behöfliga hemställer utskottet,

att Riksdagen må för inlösen af det af nuvarande läkaren vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö å anstaltens område uppförda boningshus jämte till-

hörande uthusbyggnad, att användas såsom bostadslägenhet åt läkaren vid anstalten, å extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 15,000 kronor.

24:o) Uti punkt 22 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1909 bevilja:

Statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.
[22.]

till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 26,250 kronor,

till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 45,400 kronor, samt

till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

Rörande detta ämne har departementschefen till åberopade statsrådsprotokollet anfört följande:

»Senaste Riksdag har på extra stat för år 1908 beviljat:

dels till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid tvångsuppfostlingsanstalten å Bona ett förslagsanslag högst 24,550 kronor,

dels ock till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 29,400 kronor.

Löneanslaget har utgått enligt följande lönestat:

Befattningshafvande	Lön	Tjänstgöringspennningar	Arfvode	Summa	Ålderstillägg	
					efter 5 år	efter 10 år
direktören	2,500 —	1,500 —	— —	4,000 —	500 —	500 —
predikanten och förste läraren	— —	— —	2,400 —	2,400 —	— —	— —
andre läraren	1,200 —	— —	— —	1,200 —	200 —	200 —
1 afdelningsbefälhafvare	1,000 —	600 —	— —	1,600 —	200 —	200 —
1 dito	1,000 —	600 —	— —	1,600 —	200 —	200 —
bokhållaren	— —	— —	1,200 —	1,200 —	— —	— —
1 förman	450 —	400 —	— —	850 —	75 —	75 —
7 förmän	3,150 —	2,800 —	— —	5,950 —	525 —	525 —
husmodern jämte fri kost	300 —	200 —	— —	500 —	50 —	50 —
maskinisten	650 —	500 —	— —	1,150 —	75 —	75 —
läkaren	— —	— —	500 —	500 —	— —	— —
landtbruksinspektoren	1,200 —	600 —	— —	1,800 —	200 —	200 —

Härtill kommer för samtliga befattningshafvande med undantag af läkaren fri bostad och vedbrand.

Denna lönestat, till hvilken förslag år 1903 uppgjordes af delegerade för anstaltens anordnande, framlades ursprungligen för 1904 års Riksdag, endast med den olikhet att aflöningen till maskinisten då upptagits till 950 kronor. Sedan vid 1905 års Riksdag sistnämnda aflöning höjts till 1,150 kronor, har icke någon förändring uti lönestaten ägt rum. Enär under år 1905, det första året af anstaltens tillvaro, då endast 50 elever kunde emottagas, andre läraren, den ena afdelningsbefälhafvaren och fyra af förmännen icke ansågos behöfliga, var det ej erforderligt att för detta år begära anslag till dessa befattningshafvande. Ej heller under hela år 1906 voro alla befattningar vid anstalten tillsatta, i det en afdelningsbefälhafvarettjänst och andre lärarebefattningen först den 1 juli 1906 erhöilo innehafvare, hvarjämte under årets första månader blott fyra förmansaflöningar togos i anspråk.

I detta sammanhang må erinras, att 1907 års Riksdag, med anledning af styrelsens vid anstalten förslag att genom bestämmande af ett visst arvode för bestridande af orgelspelningen vid gudstjänsterna å anstalten samt för elevernas undervisning i sång bereda andre läraren en inkomstökning, för berörda ändamål beviljade ett belopp af 400 kronor att utgå af förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m.

Uti underdånig skrifvelse den 19 oktober 1907 rörande anstaltens anslagsbehof för år 1909 har styrelsen ansett en förbättring af löneförmånerna för samtliga befattningshafvande vid anstalten med undantag endast af läkaren vara af största behof påkallad. På grund däraf har styrelsen, som tillika erinrat, att 1907 års Riksdag för större delen af de vid rikets fångvård anställda befattningshafvande beslutat afsevärda löneförhöjningar, hvilka få åtnjutas från och med år 1908, samt med åberopande af de grunder, som i allmänhet iakttagits vid senare regleringar af lönestaterna äfven vid andra statens verk, upprättat följande förslag till ny lönestat vid anstalten:

Befattningshafvande	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arfvode	Summa	Ålderstillägg		Slutaflöning
					efter 5 år	efter 10 år	
direktören.....	3,500 —	1,500 —	500 —	5,500 —	500 —	500 —	6,500 —
predikanten och förste läraren	1,500 —	1,000 —	— —	2,500 —	500 —	500 —	3,500 —
andre läraren	1,000 —	600 —	— —	1,600 —	200 —	200 —	2,000 —
1 afdelningsbefälhafvare	1,200 —	900 —	— —	2,100 —	200 —	200 —	2,500 —
1 d:o	1,200 —	900 —	— —	2,100 —	200 —	200 —	2,500 —
bokhållaren	1,000 —	600 —	— —	1,600 —	200 —	200 —	2,000 —
1 förman	600 —	500 —	— —	1,100 —	100 —	100 —	1,300 —
9 förmän	5,400 —	4,500 —	— —	9,900 —	900 —	900 —	11,700 —
husmodern jämte fri kost	400 —	200 —	— —	600 —	75 —	75 —	750 —
maskinisten	800 —	600 —	— —	1,400 —	100 —	100 —	1,600 —
läkaren	— —	— —	500 —	500 —	— —	— —	500 —
landbruksinspektoren ...	1,400 —	800 —	— —	2,200 —	400 —	400 —	3,000 —
summa kronor	18,000 —	12,100 —	1,000 —	31,100 —	3,375 —	3,375 —	37,850 —

Beträffande de sålunda föreslagna löneökningarna har styrelsen, hvad först angår löneökningarna för direktören samt predikanten och förste läraren, erinrat om hvad af fängvårdsstyrelsen i dess underdåniga skrifvelse den 25 september 1906 angående anslagen till fängvården år 1908 anförts rörande behovet af lönerreglering för motsvarande tjänstemän vid fängvården, hvarjämte styrelsen tillika åberopat den utförliga underdåniga framställning, som i samma syfte nyligen blifvit till Kungl. Maj:t öfverlämnad af svenska fängvårdssällskapet.

Vidare yttrar styrelsen: Vid föredragning inför Kungl. Maj:t af ärendet rörande det anslagsbelopp för anstalten å Bona, hvarom nådig proposition afgafs till 1904 års Riksdag, anfördes af dåvarande chefen för justitiedepartementet, bland annat, följande: »Hvad särskildt angår aflöningen för direktören, synes denna upptagen till det lägsta belopp, som förhållandena medgifva. Direktörsbefattningen vid en anstalt sådan som den ifrågavarande ställer tydligen mycket stora kraf på sin innehafvare, och vill man verkligen med anstalten vinna det gagn, som därmed åsyftas, är första villkoret, att man för denna befattning lyckas förvärfva en därför lämplig person. Vid sådant förhållande ligger det stor vikt på, att aflöningen är tillräcklig, och under alla omständigheter

synes den, såsom delegerade och framhållit, icke böra sättas lägre än de löneförmåner, som tjänstemännen vid fångvårdsanstalterna kunna uppnå». Direktören, som jämlikt § 16 af nådiga stadgan för anstalten af Kungl. Maj:t förordnas tillsvidare, har såväl genom berörda stadga som genom bestämmelser, intagna i allmänna lagen, fått ett mycket ansvarsfullt kall åt sig uppdraget. Jämte ombesörjandet af mångskiftande och omfattande förvaltningsbestyr, icke minst af ekonomisk art, hvilka icke kunna på hans medarbetare öfverskjutas, kräfves af honom en personlig ledning af hela uppfostringsverksamheten, som tager all hans tid och arbetsförmåga i anspråk. Hans aflöning bör därför, såsom redan blifvit framhållet, bereda honom bekymmersfrihet i ekonomiskt afseende. Det för direktören föreslagna arfvodet af 500 kronor afser att utgöra ersättning för hans arbete såsom föredragande och sekreterare i anstaltens styrelse. Berörda funktion, som blifvit en nödvändig följd af den ställning — särskildt såsom verkställare af styrelsens beslut — som direktören intager, ökar hans arbete i sådan grad, att det ifrågavarande arfvodet måste anses mycket måttligt. Exempelvis har direktören att utom vidlyftig brefväxling i eget namn uppsätta förslag till och kontrasignera styrelsens skrivelser, dess underdåniga redogörelser för anstaltens verksamhet och andra dylika arbeten, hvilka annars pläga inom centralstyrelser och förvaltande verk utföras. Med hänsyn därtill att den öfverledning, som anstaltens styrelse har att utöfva i fråga om dess förvaltning, ej föranleder någon annan kostnad för staten än de författningsenliga resekostnads- och traktamentsersättningarna för ledamöterna i ifrågavarande styrelse, får det väl ock anses svara mot billighetens fordringar, att föredraganden erhåller särskild godtgörelse.

Då predikant- och förste lärarebefattningen gifvetvis ställer stora anspråk på innehafvaren, som därtill bör äga särskilda förutsättningar för sitt kall, och då den erfarenhet, han i sitt arbete vid anstalten förvärfvar, bör tillgodogöras anstalten under en ej alltför kort tid, har styrelsen vid jämförelse med motsvarande platser inom fångvården ansett de i föreslagna lönestaten upptagna löneförmånerna af 2,500 kronor med två ålderstillägg å 500 kronor hvardera ingalunda för höga. Dessa förmåner anser styrelsen böra utgå i form af lön och tjänstgöringspenningar och ej såsom arfvode.

Enligt bestämmelser, intagna i nådiga stadgan för anstalten, skall den därstädes anställda landtbruksinspektoren vara en kunnig och skicklig jordbrukare, och har han att samverka med direktören för att uppfostringsanstaltens ändamål må i möjligaste måtto vinnas. För att kunna för anstalten förvärfva och där kvarhålla en person, så kvalificerad, att han,

med öppen blick för sin pedagogiska uppgift beträffande anstaltens elever, förstår att utnyttja egendomens resurser och drifva ett rationellt och efter nutidens fordringar anordnad jordbruk, anser styrelsen den föreslagna aflöningen för landtbruksinspektoren icke kunna sättas lägre.

Aflöningen för andre läraren har styrelsen velat afväga så, att densamma skulle komma att blifva någorlunda jämförlig med de löneförmåner, som numera beredas folkskolans lärarekrafter i städer och större samhällen.

Afdelningsbefälhafvarna torde, framhåller styrelsen, med hänsyn till deras tjänsteställning och de viktiga uppgifter, som ålagts dem i fråga om ordningen och disciplinens upprätthållande, rättvisligen böra i aflöningshänseende jämsställas med assistenter vid fångvården, för hvilka af 1907 års Riksdag bestämts en slutlön af 2,500 kronor.

Styrelsen anser, att, med hänsyn till det trägna arbete, som uttages af anstaltens bokhållare, det till denne för närvarande utgående arfvodet är alltför knappt tilltaget samt att för att sätta honom i tillfälle att med blygsamma lefnadsanspråk kunna stifta familj en förhöjning af hans inkomster till föreslaget belopp lär vara nödvändig. Ifrågavarande belopp har uppdelats i lön och tjänstgöringspenningar, och har till begynnelse aflöningen lagts ålderstillägg af samma storlek som för afdelningsbefälhafvarne i ändamål att möjliggöra en med de särskilda bokhållaregöromålen å anstalten invand persons kvarstannande på platsen.

Den för husmodern upptagna förhöjda aflöningen har af styrelsen föreslagits med hänsyn till det af 1907 års Riksdag för vaktfru vid fångvården beviljade belopp. Slutaflöningen för sistnämnda befattningshafvande utgör 1,050 kronor (500 kronor lön, 400 kronor tjänstgöringspenningar och två ålderstillägg å 75 kronor). Då emellertid husmodern vid Bona lämpligen bör fortfarande åtnjuta fri kost, har slutaflöningen för henne satts till 750 kronor.

Skötseln af anstaltens centralvärmeledning och dess elektriska belysningsanläggning fordrar en erfaren och duglig maskinist. Den för honom afsedda aflöningen måste därför, framhåller styrelsen, sättas så, att hans ekonomiska villkor blifva någorlunda jämförliga med dem, som stå till buds för kompetent folk inom den enskilda industrien. Reparations- och underhållsarbeten hafva visat sig kunna utföras på platsen utan anlitande af utomstående och till billig kostnad, därest maskinisten varit kunnig i metallarbete. Honom åligger ock att förestå den vid anstalten anordnade mekaniska verkstaden och att där handleda elever, då hans öfriga göromål sådant medgifva.

Beträffande slutligen förmännen har, säger styrelsen, behovet af inkomstökning gjort sig mest gällande med afseende å dessa, hvilka äro de lägst aflönade befattningshafvande vid anstalten. 1907 års Riksdag har för vaktkonstapel vid fångvården bestämt en slutlön af 1,300 kronor (lön 600 kronor, tjänstgöringspenningar 500 kronor samt ålderstillägg 100 kronor efter resp. 5 och 10 år) jämte beklädnadsersättning efter 100 kronor för år samt fri bostad och vedbrand eller ersättning därför. Den till förman å Bona nu utgående slutaflöningen af 1,000 kronor, bestående af 450 kronor lön, 400 kronor tjänstgöringspenningar samt 75 kronor ålderstillägg efter resp. 5 och 10 år, är visserligen 50 kronor högre än den för fångvårdsvaktkonstapel hittills bestämda, men därvid är att märka, att sistberörda funktionär uppburit årlig gratifikation med vanligen högre belopp än 50 kronor; och har någon förmån af dylik art icke varit medgifven för förman. Vid jämförelse mellan fångvårdsvaktkonstapels och vid Bona anställd förmans åligganden och tjänsteansvar torde det vara ställt utom all fråga, att den, som har att i första hand fostra och utbilda en minderårig förbrytare till en dugande medborgare, samtidigt med att han öfver honom utöfvar tillsyn, måste anses hafva en svårare och mera kräfvande uppgift än den, som hufvudsakligen är fångbevakare. Härtill kommer, att det af både ekonomiska och pedagogiska skäl stadgats för förman, att han skall personligen deltaga i det arbete, hvori han undervisar och handleder anstaltens elever, hvadan alltså förmännen åstadkommer en ren arbetsprodukt af stort värde för såväl jordbruks- som yrkesarbetsdriften vid anstalten. Förglömmas bör ej heller, att denna anstalts organisation såsom en öppen institution utan alla de tekniska hjälpmedel, som i en fångvårdsanstalt underlätta bevakning och utgöra svåra och understundom öfverstigliga hinder för otillåtna företag från de bevakades sida, ställer betydande kraf på förmännens påpasslighet, ihärdighet och omdöme. Det anförda, framhåller styrelsen, torde vara nog för att ådagalägga, att de skäl, som i statsverkspropositionen till 1907 års Riksdag blifvit förebragta för behovet af löneförbättring för vaktkonstapel vid fångvården, i lika, om icke i högre grad gälla beträffande förman vid Bona. För lyckosamma resultat af anstaltens verksamhet är det af yttersta vikt att kunna för densamma förvärfva dugliga och såsom fostrare lämpliga arbetsledare. Att de nu vid anstalten tjänstgörande förmännen kunnat därstädes kvarhållas, har till en stor del berott på den förhoppning, de trott sig kunna hysa om att snart nog erhålla behöffig ökning i sina löneförmåner. Det kan ju ej heller anses mer än billigt, att yrkesskickliga eller eljest dugliga personer med de kvalifikationer i öfrigt, som krävas för det tunga och tålamodspröfvande

arbetet vid anstalten, erhålla sådan aflöning, att de blifva åtminstone jämnställda med deras vederlikar på andra förvaltningsområden.

Vidkommande den i nya lönestaten föreslagna ökning af förmännens antal anför styrelsen, att styrelsen i sin till Kungl. Maj:t ingifna underdåniga redogörelse för anstaltens verksamhet under år 1906, bland annat, anmält, att behofvet af tillsyningspersonal vid anstalten icke är tillgodosedt med endast de åtta förmän, som blifvit i anstaltens lönestat hittills uppförda. Styrelsen har därför under loppet af år 1907 sett sig nödsakad att såsom extra förmän anställa fyra personer, hvilkas aflöning utgått å de titlar i anstaltens räkenskaper, å hvilka de af dem utförda arbeten blifvit bokförda. I stället för att utbetala daglöner åt extra personer för utförande af exempelvis reparationsarbete å ekonomihusen, beredning af brännstoff, skogsarbete och dylikt har det visat sig fördelaktigare att tillsvidare mot månadsarfvoden, beräknade i allmänhet efter medgifven aflöning till ordinarie förmän, antaga extra dylika, hvilka efter erhållet förordnande af styrelsen under tjänsteansvar kunnat handhafva elever i arbete. Gifvet är ju emellertid, att det icke i längden går för sig att låta det för uppfostringsarbetet så viktiga förmansuppdraget utföras af personer med så pass lös anställning vid anstalten. Bristen på familjebostäder har ock vållat, att till extra förmän endast kunnat antagas yngre, ogifta personer. Den förut antydda och på grund af dess pedagogiska syfte nödvändiga frånvaron å anstalten af sådana tekniska hjälpmedel, hvilka underlätta öfvervakning, förutsätter en så mycket mer effektiv tillsyn af de å anstalten intagna. De olika behandlingsmetoder, som i jämförelse med de å straff- och tvångsarbetsanstalter gängse å denna anstalt tillämpas, och det med normala sociala förhållanden mera likartade lifvet därstädes med dess mångskiftande arbeten ute på åker och i skog samt i stall, ladugård och verkstäder hvilat på den grundsatsen, att eleverna i regel skola kvarhållas med moraliska band och att de skola påverkas af det personliga inflytande, som utgår från deras öfverordnade. För sådant ändamål måste de åt resp. arbetsledare anförtrödda elevgrupperna begränsas. Med endast åtta förmän (däraf en sjukvårdare) och det nuvarande elevantalet, 89, komma elevgrupperna att bestå af 11 på hvar. Emellertid kunna icke alla åtta förmännen tjänstgöra på en gång under dagens alla timmar, då ju ledigheter för måltider och hvila måste lämnas. Därunder hafva ännu större elevgrupper måst sammanföras under en förmän. Att det under sådana förhållanden icke alltid varit möjligt att iakttaga lagens fordran, att »allmän uppfostringsanstalt skall vara så anordnad, att en hvar af dess elever må komma i åtnjutande af den

särskilda handledning och vård, som erfordras för hans uppfostran till gudsfruktan och arbetsduglighet», torde vara tämligen tydligt. Ej heller lär det kunna förvåna, att svårigheterna varit stora att förekomma rymningar af elever. De 15 till 18 år gamla minderåriga förbrytare, hvilka till anstalten öfverlämnas och där kunna få kvarstanna till uppnådda 20 års ålder, hafva understundom varit af rätt svarhandterlig art, såsom äfven blifvit i redogörelsen för år 1906 utförligt skildradt. Slutligen torde ock vid bedömandet af frågan om behöfligt antal förmän tagas i betraktande, att elevernas arbetskraft icke kan på ett rationellt sätt tillvaratagas, om för stora elevgrupper sammanföras. Nästan allt vid jordbruket förekommande arbete har kunnat utföras af elever, om de blott haft tillsyn och ledning. Lagstadda tjänare hafva därför icke behöft antagas till större antal än 4 på hufvudgården Bona med cirka 50 hektar spridd åkerjord (1 kusk, 1 ladugårdsförmän, 1 mjölnare, tillika maskinistens biträde vid elektriska kraftstationen, och 1 stensprängare), 2 på egendomen Bockfall och 1 på egendomen Tryfall. De sistnämnda gårdarne, hvilkas åkerareal utgör resp. omkring 50 och 20 hektar, äro belägna på ett afstånd från hufvudgården af, den ena, omkring 4 och, den andra, omkring 3 kilometer. Vid jämförelse mellan personalen å Bona och den, som vid en tvångsarbetsanstalt användes för bevakning af lösdrifvare, sysselsatta till största delen på ett inhägnadt och mycket begränsadt område, visar det sig, att exempelvis vid Svartsjö under femårsperioden 1901—1905 erfordrats omkring 47 underbefäl och vaktkonstaplar för ett medeltal tvångsarbetare per dag af 203.

Då organisationsarbetet å anstalten icke ännu kan anses afslutadt och det alltså ej kan blifva fråga om att genom de till befattningshafvande därstädes utgående lönernas öfverförande till ordinarie stat slutligt fixera dessas antal, har styrelsen för närvarande icke ansett sig böra hemställa om upptagande i lönestaten af mer än två förmänslöner utöfver de redan medgifna. De personer, som ytterligare kunna erfordras för tillsyn och arbetsledning, torde under ännu någon tid kunna anställas såsom extra förmän. För en sådan anordning tillsvidare talar ock det, att något konstant elevantal icke kan med ledning af hittills vunnit erfarenhet beräknas. Styrelsen har därför till bestridande af kostnaderna för extra tillsyningspersonal upptagit ett belopp af 3,000 kronor bland beräknade utgifter å förslagsanslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever med mera.

Slutligen framhåller styrelsen, att direktören och afdelningsbefälhafvarna redan medgifvits rätt att tillgodoräkna sig tjänsteår i likartad

annan befattning i statens tjänst och att därför liksom under föregående år ett belopp af 1,800 kronor bör finnas disponibelt för ålderstillägg.

För år 1909 skulle alltså till aflöningar åt befattningshafvande vid anstalten med tillämpning af den ofvan anförda förhöjda lönestaten erfordras ett belopp af ..... kronor 31,100: —
och till ålderstillägg ..... „ 1,800: —
eller sammanlagdt ..... kronor 32,900: —

Då det för år 1908 anvisade löneanslaget utgör högst ..... kronor 24,550: —
skulle löneregleringen åt nu anställd personal samt antagandet af ytterligare 2 förmän föranleda en ökad statsutgift af ..... kronor 8,350: —
oberäknadt förhöjningarne i de ålderstillägg, hvilka icke intjänats.

Det af 1907 års Riksdag till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. för år 1908 beviljade förslagsanslaget å 29,400 kronor har, i enlighet med styrelsens förslag, beräknats på följande sätt:

till anskaffande och underhåll af beklädnad åt 100 elever, 80 kronor för hvarje elev	kronor	8,000: —
„ utrustning åt afgående elever.....	„	5,000: —
„ förplägning samt till aflönande af tjänstefolk till biträde åt husmodern i hushållet	„	10,000: —
„ bränsle och lyse	„	3,000: —
„ bestridande af diverse omkostnader såsom utskyl- der, medicin, telefon, frakter, ersättning för återförande af förrymda elever m. m.	„	3,000: —
„ arfvode för orgelspelning och sångundervisning....	„	400: —
	kronor	29,400: —

För år 1905, anstaltens första verksamhetsår, begärdes af 1904 års Riksdag till anskaffande och underhåll af beklädnad åt eleverna, hvilkas antal under år 1905 beräknades uppgå till endast 50, till förplägning samt aflönande af tjänstefolk till biträde åt husmodern i hushållet, till bränsle och lyse samt till bestridande af diverse omkostnader ett anslag på tillhoppa 13,000 kronor, hvilket äfven beviljades.

Till bestridande af motsvarande utgiftsposter beviljade 1905 års Riksdag 24,000 kronor för år 1906 och 1906 års Riksdag likaledes 24,000 kronor för år 1907. Antalet elever för dessa år beräknades emellertid

komma att uppgå till 100 eller så många, som anstalten är afsedd att upptaga. Dessa anslag beräknades på samma sätt som, enligt hvad ofvan angifvits, ägt rum för år 1908, om man för detta år bortser från anslagen till utrustning åt afgående elever samt arfvode för orgelspelning vid gudstjänsterna och elevernas undervisning i sång. Då före år 1908 endast ett fåtal elever kunde komma att utskrifvas från anstalten, hade styrelsen ej ansett nödigt att förr än vid 1907 års Riksdag äska särskildt anslag till dessa elevers utrustning. Vidkommande berörda arfvode beviljades detta, såsom ofvan angifvits, af 1907 års Riksdag för att bereda bättre löneförmåner åt andre läraren.

Uti sin ofvannämnda skrifvelse den 19 oktober 1907 har styrelsen med afseende å omförmälda, af 1907 års Riksdag beviljade förslagsanslag förklarat, att styrelsens förhoppning, att det af styrelsen beräknade beloppet skulle visa sig tillräckligt för bestridande af de för anstaltens verksamhet oundgängliga utgifterna, icke syntes efter den erfarenhet, som hittills vunnits, komma att förverkligas. Jordbrukets afkastning har måst tagas i anspråk för täckande af de dryga husunderhållskostnaderna vid egendomen. Vid denna måste ock dikningar och grundförbättringar vidtagas samt nötkreatursbesättningen ökas för att jorden skall komma i ordentlig växtkraft. Under de närmaste åren torde därför någon nämnvärd minskning i utgifterna för anstalten icke kunna vara att förvänta genom direkta inkomster från dess jordbruk. Från anstaltens skogsmark synes emellertid kunna påräknas den för befattningshafvandes bostäder erforderliga veden samt en del af det bränsle, som åtgår till centraluppvärmningen. En icke ringa post af den virkesmassa, som kan för år 1909 erhållas, torde dock åtgå till byggnads- och reparationsändamål.

Med ledning af de utgifter, som hittills förekommit och som måste anses blifva konstanta, anser styrelsen det för anstalten under år 1909 erforderliga förslagsanslag böra beräknas sålunda:

till anskaffning och underhåll af beklädnad åt 100		
elever, 80 kronor för hvarje elev	kronor	8,000: —
„ utrustning åt afgående elever	„	5,000: —
„ resor för anskaffande af anställningar åt afgående		
elever, deras inställelse vid dessa, utgifter för		
tillsyn å villkorligt utskrifna elever samt styrelsens		
resekostnader	„	2,000: —
„ bränsle och lyse	„	6,000: —
„ elevers förplägning	„	13,500: —
	transport kronor	34,500: —

	Transport kronor	34,500: —
till husmoderns vivre samt aflöning och kosthåll åt		
tjänstefolk till biträde åt husmodern	„	1,500: —
„ orgelspelnings- och sångundervisningsarfvode . .	„	400: —
„ underhåll af anstaltens byggnader och inventarier	„	3,000: —
„ beklädnadsersättningar åt 10 förmän och 1 maski-		
nist, 100 kronor för en hvar	„	1,100: —
„ extra tillsyningspersonal och arbetsledare	„	3,000: —
„ allmänna omkostnader såsom yttre nattvakt, ut-		
skylder, medicin, telefon, frakter, renhållning,		
tvätt, rymda elevers efterspanande och ersättningar		
för deras gripande och återförande, annonser,		
tryckning med mera	„	3,000: —
„ ammunition m. m. för elevers målskjutningsöfningar	„	500: —
	summa kronor	47,000: —

Beträffande detta förslag yttrar styrelsen: Vid jämförelse med den för år 1908 gjorda beräkningen af nu ifrågavarande anslag framgår, att vissa nya utgiftsposter tillkommit för år 1909 såsom exempelvis beklädnadsersättningar för vissa befattningshafvande, kostnader för elevers placering i tjänster och arbetsanställningar samt för tillsyn af villkorligt utskrifna, styrelsens resekostnader, hvilka under anstaltens första verksamhetsår betalades af medel anvisade i samband med utgifterna för anstaltens anordnande, samt underhåll af anstaltens byggnader och inventarier, hvilken kostnad hittills icke behöft tagas i betraktande, då såväl byggnader som inventarier varit alldeles nya. I underdånig skrifvelse den 6 augusti 1907 har styrelsen, under framhållande af att rätt anordnade och väl ledda skjutöfningar kunde blifva goda hjälpmedel i uppfostringsarbetet såsom befordrande disciplin, ambition och själfaktning, gjort framställning om anvisande för åren 1907 och 1908 af 500 kronor till bestridande af kostnaderna för berörda skjutöfningar. Vid upplåtande af mark till skjutbana, anlagd af en bland befattningshafvande vid anstalten och inom dess omnäjd bosatta personer bildad skytteförening, har styrelsen förbehållit anstalten rätt att utan särskild ersättning begagna ifrågavarande skjutbana. Med påpekande af fördelarna ur försvarssynpunkt, att ynglingar, hvilka stå värnpliktsåldern nära, bringas skjutskicklighet, och under åberopande af de uti ofvanberörda underdåniga skrifvelse i öfrigt anförda skäl, har styrelsen bland utgifterna för år 1909 å det till anstaltens verksamhet erforderliga förslagsanslag upptagit ett belopp af 500 kronor till nu ifrågavarande ändamål.

Därjämte har det, framhåller styrelsen vidare, visat sig nödigt att höja vissa förut upptagna poster. Äfven med beräkning att kontanta utlägg ej behöfva göras för ved till befattningshafvandes bostäder, har det visat sig omöjligt att få det till bränsle och lyse beräknade beloppet af 3,000 kronor att förslå till de under den ifrågavarande utgiftsposten hörande kostnaderna, till hvilka bland annat hör anskaffning af stenkol till anstaltens centraluppvärmning. Berörda kostnader torde att döma af de hittills nödighbefuuna utgifterna icke kunna beräknas lägre än 6,000 kronor.

Då elevantalet under senare delen af år 1907 uppgått till 89 och således kan antagas att under år 1908 stiga till det beräknade antalet, 100, och då räkenenskaperna för den tid, som anstalten varit i verksamhet, visa en dagportionskostnad af 37 öre per elev, anser styrelsen, att till elevers förplägning bör beräknas ett belopp af 13,500 kronor.

Utöfver hvad styrelsen, efter hvad ofvan anförts, begärt för uppehållande under år 1909 af anstaltens verksamhet, har styrelsen uti sin ifrågavarande skrifvelse den 19 oktober 1907 ansett, att anstaltens utveckling kräfver, att medel varda anvisade för beredande af bostäder åt de två nya förmän, hvilkas anställande föreslagits.

Med afseende härå har styrelsen erinrat, hurusom vid anstaltens anläggning uppfördes två mindre byggnader, hvardera innehållande lägenheter för en förman. Öfriga sex förmän erhöilo bostäder, två i elevbyggnaderna och fyra i äldre förut befintliga hus.

Utrymmet blef härigenom redan från början så anlitat, att det visat sig svårt att bereda husrum för handtverkare, kontrollassistent, musiklärare och andra tillfälligt vid anstalten vistande personer. Styrelsen anser fördenskull, att för de två nya förmännen måste beredas bostäder genom nybyggnad. Då det är önskvärdt, att tillsyningspersonalen vid anstalten i regel består af gifta personer, böra nybyggnaderna afse familjebostäder. Med den ansträngande och tålamodspröfvande tjänstgöring, som en förman har, torde han ock böra beredas den trefnad, som ett så kalladt enfamiljshus gifver.

Kostnaderna för de nybyggnader af dylik art, som uppfördes vid anstaltens anläggning, uppgingo till 4,200 kronor för hvardera, därvid likväl en del virke tillsläpptes af anstalten. Då en afsevärd del af det till de nu föreslagna nybyggnaderna åtgående virket kan erhållas från anstaltens skogsmark och i dess ångsäg förarbetas samt då körslor och en del andra arbeten kunna utföras af elever, anser styrelsen det kontanta utlägget för hvardera byggnaden med kallare och nödiga uthus enligt gjorda beräkningar kunna begränsas till 3,500 kronor.

Vidare har styrelsen framhållit, att, alltsedan den till anstalten hörande egendomen öfvertogs af staten, de till jordbruket hörande byggnaderna, hvilka alla vid köpet voro gamla och delvis i förfallet skick, icke kunnat undergå de grundliga reparationer, af hvilka de äro i behof, enär jordbruksdriften, som påbörjats med ringa uppsättning och otillräckligt rörelsekapital, icke förmått åstadkomma medel till annat än nödtorftiga lappningar. Det har därför synts styrelsen vara mest fördelaktigt för institutionens ekonomi, om ett anslag kunde utverkas för om- och nybyggnad af de hus, som mest äro däraf i behof.

För närmare utveckling af krafven härutinnan anför styrelsen, att, för att erforderliga körslor skola kunna verkställas af elever och aflönandet af särskilda körkarlar på utgårdarne skall undslippas, dragarna under de tider, då betesgång ej förekommer på utgårdarnes hagmarker, äro placerade vid Bona, dit eller hvarifrån ock flertalet foror äro ställda. På Bona finnas två stall för hästar, båda — och särskildt det ena — i sådant skick och så belägna, att en ombyggnad, därvid stallen böra förenas till *ett* stall, är synnerligen af behovet påkallad. Med begagnande af det i stallen befintliga användbara virket skulle ett nytt stall med foderskulle samt ett vagnslider och redskapsskjul med vidliggande kvarn- och färdstall enligt uppgjorda ritningar och kostnadsförslag kunna åstadkommas för en kostnad af 5,000 kronor för den förra och 1,200 kronor för den senare byggnaden. Då vid Bona endast finnes ett mindre magasin, därtill gammalt och bristfälligt och hufvudsakligast afsedt för mindre förråd af olika slag af säd, mjöl och foderämnen m. m. i och för den dagliga utlämningen, men otillräckligt för grödan i sin helhet, som måste efter tröskningen magasineras för att under årets lopp vid anstalten användas, anser styrelsen äfven nödvändigt att vid anstalten uppföres ett nytt magasin, hvilket enligt uppgjord ritning och kostnadsförslag skulle draga en kostnad af 3,900 kronor. Med dessa om- och nybyggnader vinnes ock, förutom ett billigare årsunderhåll, den fördelen att byggnaderna kunde förläggas så, att en för tillsynen å eleverna bättre öfverblick erhöles, hvarjämte den eldfara, som är förbunden med deras nuvarande inbördes läge, aflägsnades.

För byggnadsändamål skulle alltså enligt styrelsernas förslag erfordras följande belopp:

till 2 st. förmansbostäder à 3,500 kronor för hvardera kronor	7,000: —
„ ombyggnad af stall	„ 5,000: —
„ dito af vagnslider m. m.	„ 1,200: —
„ nybyggnad af spannmålsmagasin	„ 3,900: —
<hr/>	
eller sammanlagdt kronor	17,100: —

Styrelsen erinrar vidare, att enligt Kungl. Maj:ts den 27 november 1903 lämnade medgifvande det till anstaltens egendom hörande hemmanet Ubbelsby med 12,54 hektar åkerjord är utarrenderadt på fem år från den 14 mars 1904. Och anser styrelsen, att, då arrendetiden år 1909 utgår, intet skäl föreligger att förnya utarrenderingen, enär anstalten såsom i det närmaste fullbesatt numera föfogar öfver tillräcklig arbetskraft för skötseln äfven af denna gård. Till uppsättning å Ubbelsby af inventarier samt till dragare därstädes har styrelsen beräknat åtgå ett belopp af 3,000 kronor.

Tillökningen i antalet dragare vid Ubbelsby är behöflig redan under år 1908 för att kunna verkställa de körslor, som komma att erfordras i händelse af bifall till styrelsens byggnadsförslag. Förmansbostäderna måste ock finnas disponibla snarast möjligt, hvadan styrelsen anser erforderliga medel af de till dessa ifrågasatta anslag böra finnas tillgängliga redan under år 1908.

Slutligen har styrelsen hemställt, huruvida icke en förändring af själfva anstaltens benämning vore lämplig i syfte att motverka den af styrelsen konstaterade, nu alltför gängse uppfattningen af Bonainstitutionen såsom en slags straffanstalt och i stället få fram i förgrunden dess pedagogiska och sociala uppgifter. För det allmänna föreställningssättet blir skillnaden mellan en tvångsuppfostringsanstalt och en tvångsarbetsanstalt förklarligt nog icke så tydlig, som den borde vara. Vid fyllandet af anstaltens uppgift att, bland annat, genom tillämpning af tvångsuppfostringslagens föreskrifter om elevers öfverlämnande till enskild vård och tillsyn samt deras anställande tillsvärdare eller för viss tid i tjänst eller yrke förmedla deras fullständiga återbördande åt samhället är det gifvetvis af stor betydelse, huru allmänheten uppfattar den anstalt, hvarifrån eleverna utgå. Det var också med särskild hänsyn härtill, som vid den nya preussiska uppfostringslagens tillkomst uttrycket »Zwangserziehung» vid lagens behandling i representationen utbyttes mot »Fürsorgeerziehung». Den namnförändring, som styrelsen anser önskvärd, läser icke nödvändig göra någon ändring i själfva tvångsuppfostringslagens lydelse. I denna talas nämligen endast om »allmän uppfostringsanstalt». Blefve denna anstalts officiella benämning helt enkelt »statens uppfostringsanstalt å Bona», så vore ju därigenom såväl dess statsliga karaktär som dess pedagogiska och sociala syften framhållna.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har styrelsen hemställt,

att Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att på extra stat för år 1909 bevilja:

till aflöningar åt befattningshafvande vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett anslag af 32,900 kronor;

till kost och beklädnad åt vid anstalten intagna elever med mera ett förslagsanslag af 47,000 kronor;

samt till byggnader vid Bona och inventarier, afsedda för brukningen af hemmanet Ubbelsby, ett belopp af 20,100 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af detta belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

Beträffande styrelsens ifrågavarande framställning om anslag till anstalten har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Östergötlands län uti inforordadt utlåtande såsom sin uppfattning uttalat, att anslagskrafven synas vara af förhållandena påkallade.

Biträdande arkitekten hos fångvårdsstyrelsen hofintendenten Gustaf Lindgren, hvilkens yttrande inhämtats i ärendet, såvidt det rör om- och nybyggnader å Bona, har efter granskning af de för dessa uppgjorda förslag och ritningar samt inhämtade upplysningar från anstaltens direktör förordadt styrelsens förslag härutinnan uti i hufvudsak oförändradt skick samt till stöd härför anfört följande.

Enligt upprättade kontrakt angående de redan befintliga nybyggda förmansstugorna uppgick kostnaden för hvar och en af dessa till 4,200 kronor, hvilket belopp emellertid enligt vid utförandet träffad öfverenskommelse nedsattes till 4,000 kronor på den grund att staten tillhandahöll det för stugorna erforderliga timret, som togs från obrukbara, äldre lador. Då enligt nu uppgjorda kostnadsförslag staten skall tillhandahålla icke blott timmer utan allt virke och alla körslor, synes det icke vara för lågt räknadt att nedsätta kostnaden med ytterligare 500 kronor för hvar och en af de nu föreslagna stugorna eller till 3,500 kronor för hvarje och 7,000 kronor för båda.

Samtliga de till jordbruket hörande byggnaderna vid Bona voro, då staten öfvertog egendomen, mer eller mindre förfallna. Då det emellertid ansågs, att jordbruket skulle bära kostnaderna för underhållet af desamma, begärdes och beviljades af Riksdagen anslag endast till uppförande af själfva anstaltsbyggnaderna, anläggning af elektrisk belysning och istandsättande eller nyuppförande af bostadsbyggnader för vid anstalten tjänstgörande befäl och förmän. Däremot hvarken begärdes eller beviljades något som helst anslag till jordbruksbyggnaderna, af hvilka särskildt det s. k. öfre stallet befann sig i mycket skröpligt skick.

Dessutom ligga de äldre jordbruksbyggnaderna så nära hvarandra, bostadsbyggnaden för jordbruksarbetare och verkstäderna, att en eventuell eldsolycka i bostadshuset eller verkstäderna, som alla äro af trä, måste medföra hela komplexets afbrännande. Då byggnaderna nu ytterligare tagit skada, i det att särskildt taken måste ombyggas, och då utvecklingen å Bona dessutom tagit den fart, att utrymmena, särskildt inom stallet, äro allt för små för behofven, samt då den af styrelsen förordade vinteruppställningen af alla dragare vid hufvudgården utan all fråga är praktisk och ekonomiskt fördelaktig, i det den både bereder eleverna välbehöflig arbetstillgång och inbesparar omkostnaderna för dragarnas skötsel å utgårdarne, anser sig Lindgren böra på det lifligaste förorda förslaget att alldeles ombygga de ifrågavarande jordbruksbyggnaderna till nya byggnader.

Mot ritningarna till de nya byggnaderna har Lindgren endast gjort några mindre betydande detaljanmärkningar. Och har han ej någon anmärkning mot kostnadsförslagen, hvilka tvärtom synas honom vara i allo korrekt och billigt räknade. Hela förslaget synes så väl öfvervänt, att största möjliga utbyte erhållits för minsta möjliga kostnad.

Angående grunderna för det af delegerade för anstalten år 1903 upprättade löneförslaget yttrade delegerade vid förslagets afgifvande, att löneförmånerna bestämts i öfverensstämmelse med hvad för likartade befattningar vore beviljad och med iakttagande att aflöningsförmånerna för direktören, därest utsikt skulle finnas att erhålla för platsen lämplig person, icke kunde sättas lägre än de löneförmåner, hvilka framstående tjänstemän inom fängvården kunde hysa förhoppning att uppnå, samt att arfvodet till predikanten och förste läraren upptagits till likhet med hvad enligt nådiga brefvet den 20 maj 1898 pastorn vid centralfängelset å Långholmen fått uppbära.

Uti yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1904 öfver delegerades berörda förslag framhöll dåvarande chefen för justitiedepartementet — med förklaring att han icke hade något att erinra mot förslaget — särskildt angående aflöningen för direktören, att denna, såsom äfven delegerade framhållit, ej borde sättas lägre än de löneförmåner, som tjänstemän vid fängvårdsstaterna kunna uppnå, i hvilket sammanhang erinrades, att direktörerna vid de största centrala fängvårdsanstalterna hade samma löneförmåner som de för direktörsbefattningen föreslagna.

Uti underdånig skrifvelse den 19 oktober 1906 anförde anstaltens styrelse rörande aflöningsförmånerna vid anstalten, att, såvidt erfaren-

heten dittills gifvit vid handen, dessa möjliggjort de i aflöningsstaten upptagna befattningars besättande med dugliga och lämpliga personer. När andre lärarbefattningen kungjordes ledig, hade dock endast en sökande anmält sig. Och efter en kortare tids tjänstgöring på förordnande vid anstalten sökte denne och erhöll bättre aflönad tjänst. Styrelsen ansåg därför, att tjänsten borde göras mera begärlig genom högre aflöning. Emellertid uttalade styrelsen, att en ändring i den fastställda lönestaten ej borde vidtagas så kort tid efter anstaltens trädande i verksamhet, samt ifrågasatte, huruvida ej en inkomstökning kunde beredas andre läraren genom att bestämma ett visst arvode för orgelspelning vid gudstjänsterna och sångundervisning, hvilket äfven, såsom ofvan angifvits, beviljats.

Att den sålunda tillkomna lönestaten redan nu skulle vara otillräcklig och kräfva lönetillägg af den omfattning, som styrelsen föreslagit, synes mig ingalunda framgå af hvad styrelsen i ärendet anført. Dock anser jag ej osannolikt, att för åtskilliga af befattningshafvandena, särskildt de lägst aflönade, en löneförhöjning inom en ej aflägsen framtid kan finnas erforderlig. Men att redan nu, så kort tid efter det anstalten trädte i verksamhet, ändra den antagna lönestaten, synes mig icke lämpligt. Därtill kommer, att frågan om lönereglering för fångvårdens tjänstemän för närvarande är föremål för behandling i löneregleringskommittén, och det synes mig med hänsyn till den öfverensstämmelse, som bör råda mellan fångvårdens lönestater och lönestaten för Bona, lämpligt att afvakta resultatet af sagda arbete, innan frågan om ny lönestat för Bona upptages till behandling. Att med anledning af den för vissa af fångvårdsstatens befattningshafvande år 1907 verkställda lönereglering göra partiella ändringar i sistnämnda lönestat, torde ej vara nödigt.

Med anledning häraf anser jag mig icke böra biträda styrelsens framställning i nu ifrågakvarande del.

Däremot synes mig styrelsens begäran om anslag till ytterligare två förmän vara förtjänt af bifall.

Redan uti åberopade skrifvelsen den 19 oktober 1906 uttalade styrelsen farhåga för att, sedan elevernas antal ökats, det nuvarande antalet förmän icke skulle vara tillräckligt för utöfvande af den i stadgan för anstalten föreskrifna ständiga tillsynen öfver eleverna samt deras handledning i olika arbetsgrenar och yrken, och den erfarenhet, som sedan vunnits, torde hafva ådagalagt behovet af den nu begärda förstärkningen i arbetskrafter. Jag hemställer alltså, att i staten måtte

uppföras anslag till två nya förmän med samma aflöning som de förutvarande.

Beträffande den af styrelsen begärda ökning uti anslaget till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. anser jag, i öfverensstämmelse med hvad ofvan sagts rörande den föreslagna ökningen af löneförmånerna för befattningshafvande vid anstalten, särskild beklädnadsersättning åt tio förmän och en maskinist för närvarande ej böra utgå, hvarjämte jag ej finner skäl tillstyrka bifall till det äskade anslaget om ammunition för elevers målskjutningsöfningar. I öfrigt har jag ej funnit anledning till erinran mot hvad styrelsen med afseende å ifrågavarande anslag anfört.

På de grunder styrelsen anfört, vill jag, i händelse medel komma att beviljas till anställande af ytterligare två förmän, förorda bifall till styrelsens framställning om ett anslag å 7,000 kronor till uppförande af en bostadsbyggnad för hvardera af dessa förmän.

Som öfriga af styrelsen föreslagna ny- och ombyggnader synas vara af behovet påkallade samt kostnaderna därför skäliga, anser jag mig böra, under åberopande tillika af hvad hofintendenten Lindgren i denna fråga anfört, tillstyrka de begärda anslagens beviljande.

Liksom styrelsen anser jag fördelaktigt, att, då arbetskraft för brukande af hemmanet Ubbelsby finnes att tillgå vid anstalten, driften af gården öfvertages af denna, och har jag intet att erinra emot det af styrelsen äskade anslaget af 3,000 kronor till inventarier och dragare å gården liksom ej heller emot styrelsens begäran att dessa medel äfvensom medel för uppförande af de föreslagna två förmänsbyggnaderna ställas till styrelsens förfogande redan under år 1908.»

*Motion i
Andra
Kammaren.*

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en af herr *P. Pehrsson* i Österby inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion (n:o 75), däri hemställts, att Riksdagen ville bevilja till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 29,500 kronor och till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 46,500 kronor.

Beträffande de skäl, som motionären åberopat till stöd för sin berörda framställning, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

Hvad först angår Kungl. Maj:ts förslag om förändringen af anstaltens benämning, har utskottet icke velat motsätta sig detsamma.

Vidkommande frågan om aflöning för tjänstemän och betjante vid anstalten har herr Pehrsson i sin motion upptagit styrelsens för anstalten här ofvan omförmälda yrkanden, i hvad de afse löneförbättring åt de lägst aflönade befattningshafvande därstädes. Då alltså de skäl, som departementschefen anfört emot styrelsens framställning i berörda afseende, gälla jämväl beträffande herr Pehrssons motion, har utskottet, som instämmer i hvad departementschefen i ämnet anfört, ansett sig böra, med afstyrkande af herr Pehrssons motion, biträda Kungl. Maj:ts i ifrågavarande afseende gjorda framställning, detta så mycket mera, som utskottet icke kan dela motionärens uppfattning, att berörda personal bör i alla hänseenden jämnställas med fängvårdspersonalen. Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot den af Kungl. Maj:t föreslagna anslagsökningen för aflöning af två nya förmän.

I fråga om det begärda anslaget för ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. har utskottet visserligen ansett behovet af ombyggnad af stall och vagnslider icke vara så trängande, som styrelsen uttalat, men då i allt fall ganska vidlyftiga reparationsarbeten å dessa byggnader måste vidtagas, har utskottet ansett sig böra tillstyrka beviljandet af det äskade beloppet 20,100 kronor.

Som utskottet icke haft något att erinra mot hvad Kungl. Maj:t i öfrigt under denna punkt föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med afslag å herr Pehrssons ofvannämnda motion, på extra stat för år 1909 bevilja:

a) till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 26,250 kronor,

b) till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 45,400 kronor samt

c) till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

25:o) I öfverensstämmelse med Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning hemställer utskottet, *Resestipendier.*
[23.]

att Riksdagen må på extra stat för år 1909 anvisa ett belopp af 6,000 kronor till resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarne bereda sig för domarekallet.

Statskontorets
förskott.
[24.]

26:o) Uti punkt 24 af denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att till tackande af nedan omförmälda af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, 103,382 kronor 61 öre, å extra stat för år 1909 anvisa ett motsvarande belopp, som för afrundande af hufvudtitelns slutsumma borde uppföras med 103,416 kronor.

Rörande denna framställning har departementschefen till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Jämlikt föreskrifter i särskilda nådiga bref har statskontoret under förskottstitel utbetalt följande belopp:

arfvode m. m. till kommitterade för utarbetande af förslag till åtgärder för beredande af lättnad i Riksdagens arbete	kronor	1,010: —
till bestridande af kostnader för biträde inom justitiedepartementet vid uppgörande af förslag till rösträttsfrågans lösning samt för biträde vid behandling af proposition angående vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande den politiska rösträtten och därmed sammanhängande frågor »		5,976: 56
till bestridande af kostnaderna för en statistisk utredning i rösträttsfrågan. . . . . »		10,050: —
för anskaffande af afskrifter af renoverade protokoll för Ofvan-Siljans domsaga. . . . . »		5,994: 24
kostnad för den s. k. skiftesstadgekommittén . . . »		11,918: —
kostnad för den s. k. vattenrättskommittén. . . . . »		10,804: 35
kostnad för den s. k. dikningslagskommittén. . . . »		12,274: 44
kostnad för den s. k. aktiebolagskommittén . . . . »		19,430: 28
kostnad för kommittén för revision af gällande konkurslagstiftning.		1,368: 50
kostnad för kommittén för utarbetande af förslag till omorganisation af stiftsstyrelse m. m.		5,920: 36
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid bearbetning af den s. k. krigslagsstiftningskommitténs förslag . . . . . »		625: —

Transport kronor 85,371: 73

	Transport kronor	85,371: 73
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af lagförslag angående registrerade föreningar för annan än ekonomisk verksam- het m. m.	»	1,443: 63
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid utarbetande af vissa nådiga propositioner . . .	»	355: 50
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af vissa frågor angående fiskerilag- stiftningen.	»	288: 88
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af frågor angående omarbetande af gällande bestämmelser om tillsättande af prä- sterliga tjänster m. m.	»	1,451: 67
kostnad för utredning af frågan om inrättande af en administrativ högsta domstol		9,666: 70
kostnad för utredning rörande möjlighet att vid upp- häfvannde af inmutningsrätten inom Norrbottens län kunna uppmuntra den enskilda företagsam- heten till upptäckande af malmfyndigheter m. m.	»	1,987: 50
kostnad för biträde inom justitiedepartementet vid behandling af förslag till lag angående före- kommande af vanhäfd å jordbruk i Norrland och Dalarne m. m.	»	817: —
kostnad för öfverlämnande till fängvårdens förfogande af Färentuna härads gamla tingshus vid Svart- sjö m. m.	»	2,000: —
	kronor	103,382: 61

Med anmälan härom har statskontoret anhållit, att ersättning måtte beredas statskontoret för de sålunda förskjutna beloppen.

Den sist angifna kostnaden afser godtgörelse till Färentuna härad för öfverlämnande till fängvårdens förfogande af en förut till tingshus för häradet använd byggnad, belägen inom det från Svartsjö kungsladugård till tvångsarbetsanstalten därstädes upplåtna område, jämte tillhörande trädgårdstäppa och uthus.

Rörande tillkomsten af ifrågavarande byggnad är upplyst, att då ett vid Väsby länsmansboställe i äldre tider uppfördt tingshus på 1760-talet befunnits så förfallet, att det borde ombyggas, Konung Adolf Fredrik erbjudit Färentuna häradsbor plats för en ny tingshusbyggnad vid

Svartsjö slott samt vid byggnadens uppförande tillika understödt häradsborna genom att bestå erforderliga byggnadsmaterialier, medan häradsborna bidragit till nybyggnaden med dagsverken.

Skyldigheten att underhålla byggnaden i fråga ingick ursprungligen i arrendet af kungsladugården. Sedan emellertid genom arrendatorns försummelse härutinnan byggnaden fått i hög grad förfalla, förklarade Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 24 januari 1826, att häradsborna, om de så åstundade, finge än vidare till tingshus begagna byggnaden, mot förbindelse för dem att under tiden underhålla densamma, men med rättighet för dem att uppbära arrendet för i byggnaden idkad värdshusrörelse jämte en därtill varande trädgårdstäppa. På grund häraf beslöto häradsborna vid sammanträde den 17 juni 1826, med godkännande af det till dem sålunda gjorda erbjudande, att genast vidtaga åtgärder för byggnadens istandsättande, för hvilket arbete kostnaden beräknades uppgå till omkring 2,000 riksdaler. Med föranledande af en vid nämnda sammanträde beslutad underdånig framställning utlät sig Kungl. Maj:t genom resolution den 25 oktober 1826, att af hvad i detta ämne redan blifvit i nåder förklaradt, det vore en följd, att häradsborna finge mot de föreskrifna villkoren begagna värdshusbyggnaden vid Svartsjö till tingshus, så länge den kunde därtill nyttjas. Byggnaden har sedermera intill senaste tid begagnats såsom tingshus för häradet och af häradet underhållits.

Sedan emellertid Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 15 november 1901 förordnat, att Södra Roslags domsaga, omfattande, bland annat, Färentuna härad, skulle utgöra ett tingslag med tingsställe i eller invid Stockholm, inkommo fångvårdsstyrelsen och häradsborna hvar för sig till Kungl. Maj:t med underdåniga framställningar rörande det framtida användandet af oförmälda byggnad.

Uti underdånig skrifvelse den 7 februari 1902 framhöll fångvårdsstyrelsen olämpligheten af, att i tvångsarbetsanstaltens omedelbara närhet och inom dess eget område — byggnaden i fråga är nämligen belägen på ett afstånd af endast 150 meter från det till anstalten upplåtna slottet å Svartsjö — hafva en lokal, hvaröfver anstalten icke ägde myndighet och som kunde komma att användas på ett för ordningen och stillheten inom anstalten störande sätt. Fångvårdsstyrelsen framhöll vidare, huru som antalet bostadslägenheter åt gifta vaktbetjante icke stode i motsvarighet till vaktkonstapelstyrkan och att möjlighet ej förefunnes för konstaplarna att få hyra bostäder på ett med deras tjänstgörings-skyldighet förenligt afstånd från anstalten. På grund häraf måste vid val af vaktkonstaplar företräde lämnas åt ogifta personer, oafsedt om

dessas vore för tjänsten mest passande, under det å andra sidan hinder stundom yppats för bibehållande af dugliga betjante, som, efter ingående af äktenskap, måste i brist på bostäder vid Svartsjö söka annan tjänstgöring. Då jämlikt nådigt bref den 13 december 1901 vid indragning af centralfängelset å Nya varfvet fem konstapelslöner skulle därifrån öfverflyttas till Svartsjö, komme med inberäkning häraf vaktkonstapelsstyrkan därstädes att uppgå till 35 man, medan bostäder åt gifta funnes allenast för 15. Med anledning häraf och då tingshusbyggnaden, som vore i godt skick och synnerligen rymlig, väl lämpade sig för inredande af vaktkonstapelsbostäder med flera för anstalten behöfliga lägenheter, hemställde styrelsen, att då byggnaden upphörde att begagnas såsom tingshus, densamma med tillhörande trädgårdstäppa måtte öfverlämnas till fängsvårdens förfogande.

Öfver fängsvårdsstyrelsens berörda framställning infordrades yttrandet från, bland andra, domänstyrelsen och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län, hvilka myndigheter därvid förklarade sig ej hafva något att erinra mot bifall till framställningen, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande dock under förutsättning att häradet ej kunde anses hafva någon rätt att fortfarande begagna byggnaden.

De tingshusbyggnadsskyldige i häradet, som hördes öfver framställningen, bestredo på anförda skäl bifall till densamma. Äfven Färentuna häradsrätt hemställde om afslag.

I underdånig skrifvelse den 14 april 1903 anhöllo härpå Färentuna häradsbor att utan hinder af tingsställets förflyttning från Svartsjö fortfarande få för gemensamt gagn till kommunala och andra allmänna ändamål disponera ifrågavarande byggnad, som med hänsyn till sitt centrala läge vore för nämnda ändamål för häradet oundgängligen behöflig. Till stöd för denna framställning åberopades af häradsborna, att då de icke brustit i den dem åliggande underhållsskyldighet och sålunda icke förverkat den nyttjanderätt, som blifvit dem upplåten, samt byggnaden, som under de senare åren undergått kostsamma reparationer, ännu och för lång tid framåt kunnat användas till tingshus, det icke syntes med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att häradsborna, sedan de mot sitt bestridande ålagts att förflytta tingsstaden till annan plats, utan vidare beröfvades den förmån, som blifvit dem af Kungl. Maj:t tillförsäkrad.

I ärendet hördes härpå ytterligare justitiekanslersämbetet, som uttalade, att, enligt hvad af handlingarna framginge, ingen annan än kronan kunde göra anspråk på äganderätt till byggnaden. Häradsborna hade endast fått rätt att mot underhållsskyldighet begagna bygg-

naden till tingshus, därvid till lindring i underhållsskyldigheten medgifvits dem att åtnjuta arrende af värdshuset jämte trädgårdstäppan. I valet mellan de föreslagna användningssätten hade ämbetet särskildt fäst sig vid, att genom byggnadens och täppans öfverlämnande till fångvårdens förfogande ett statsintresse blefve tillgodosedt. I jämförelse härmed syntes häradets skäl för dess framställning mindre tungt vägande. Ämbetet tillstyrkte därför bifall till fångvårdsstyrelsens hemställan.

Den 4 februari 1907 ingåfvo häradsborna en ytterligare skrifvelse i ärendet till Kungl. Maj:t. Vid denna skrifvelse voro fogade handlingar, som utvisade, att, vid sammanträde med utsedda sockneombud inom häradet för ordnande af gamla tingshusets angelägenheter den 29 januari 1907, ombuden förenat sig om det uttalande, att, därest fångvårdsstyrelsen, för att snarast möjligt komma i besittning af omförmälda tingshusbyggnad, vore villig till häradet utbetala skälig ersättning för såväl tingshuset som de till detsamma af häradet uppbyggda uthusbyggnader, mot det att häradet afstode från alla anspråk å såväl dispositions- som äganderätt till tingshuset, ombuden icke ville ställa sig afvisande till en sådan uppgörelse. I sammanhang härmed hade ombuden föreslagit, att den häradet för sådant fall tillkommande ersättning för dessa byggnader måtte bestämmas till ett belopp, motsvarande byggnadernas brandförsäkringsvärde eller 5,050 kronor. Härjämte hade ombuden utsett särskilda kommitterade för möjligen blifvande underhandlingar med fångvårdsstyrelsen.

Slutligen öfverlämnade fångvårdsstyrelsen med underdånig skrifvelse den 31 augusti 1907, under tillstyrkan, en från bemälde kommitterade till styrelsen inkommen skrift, däri anspråket på godtgörelse för afträdande af omförmälda tingshusbyggnad med därtill hörande af häradet uppförda uthusbyggnader nedsattes till 2,000 kronor.

Vid ärendets föredragning den 6 september 1907 förordnade Kungl. Maj:t, med godkännande af den af de kommitterade å häradets vägnar sålunda erbjudna samt af fångvårdsstyrelsen tillstyrkta uppgörelse, att, sedan ifrågavarande byggnad numera upphört att begagnas såsom tingshus för häradet, byggnaden jämte tillhörande trädgårdstäppa och uthusbyggnader skulle öfverlämnas till fångvårdens förfogande mot godtgörelse till häradet i ett för allt med 2,000 kronor, hvilket belopp statskontoret anbefalldes utbetala till fångvårdsstyrelsen af tillgängliga medel under förskottstitel för att sedermera hos Riksdagen anmälas till ersättande.»

Utskottet har icke haft något att erinra mot ifrågavarande framställning, hvadan utskottet, som under punkt 10 härofvän framställt

förslag om den åtgärd, som må vara erforderlig för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, hemställer,

att Riksdagen må till täckande af omförmälda af statskontoret förskottsvis bestridda utgifter, 103,382 kronor 61 öre, å extra stat för år 1909 anvisa i jämnt krontal 103,383 kronor.

27:o) Kungl. Maj:t har uti punkt 25 af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för inrättande af ett jordregister i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kommitterades förslag till förordning angående jordregister med de däruti vid omarbetning inom justitiedepartementet gjorda förändringar och i enlighet med de närmare föreskrifter, som af Kungl. Maj:t meddelas, bevilja ett reservationsanslag af 750,000 kronor och däraf på extra stat för år 1909 anvisa 150,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år förskottsvis af tillgängliga medel utanordna, hvad som kan finnas erforderligt.

*Inrättande af
ett jord-
register.
[25.]*

För detta ärendes behandling kommer utskottet att sammanträda med lagutskottet; och kommer det sammansatta utskottet att framdeles däröfver afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härmed för Riksdagen

anmäla.

28:o) Kungl. Maj:t har under denna hufvudtitel vidare uti punkt 26 föreslagit Riksdagen att, till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 13 nästlidne januari angifna grunder, af extra lönetillägg för år 1908 åt vissa tjänstemän och betjante i justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt i de till justitiedepartementet hörande ämbetsverk och kårer, å extra stat för år 1909 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 130,000 kronor.

*Extra löne-
tillägg.
[26.]*

Öfver denna framställning kommer utskottet att framdeles afgifva utlåtande, hvilket utskottet skolat härmed för Riksdagen

anmäla.

29:o) Under denna hufvudtitel har Kungl. Maj:t slutligen, uti punkt 27, föreslagit Riksdagen att för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande

*Tvångsupp-
fostran åt
minderåriga
kvinnliga för-
brytare.
[27.]*

skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, på extra stat för år 1909 anvisa *dels* ett belopp af 6,500 kronor att utgå såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till aflöning åt föreståndarinnor och biträden vid sådan anstalt, *dels ock* ett förslagsanslag å 6,000 kronor till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning.

Vid detta ärendes behandling i statsrådet anförde den särskildt förordnade föredraganden, statsrådet Hederstierna, följande:

»I statsverkspropositionen till 1905 års Riksdag anmälades, att Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 31 december 1904, med stöd af 1 § i lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet af domstols förordnande om tvångsuppfostran, erkänt diakonissanstaltens i Stockholm skyddshem vid Sjötorp i Stockholms län såsom allmän uppfostringsanstalt. Samma Riksdag beviljade därefter erforderliga medel för beredande vid detta skyddshem af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön genom att på extra stat för år 1906 anvisa ett förslagsanslag af 10,000 kronor, däraf 5,000 kronor beräknades för hvardera af åren 1905 och 1906. Åt delegerade för anordnande af tvångsuppfostringsanstalten å Bona hade genom nådiga brefvet den 31 december 1904 uppdragits att med diakonissanstalten uppgöra närmare aftal angående villkoren för dylika förbrytares mottagande vid skyddshemmet. Enligt det aftal, som härutinnan träffades med anstalten, åtog sig denna att under en tid af två år, räknadt från 1905 års början, å skyddshemmet mottaga högst sex minderåriga kvinnliga förbrytare. Efter det detta aftal blifvit underställt Kungl. Maj:ts pröfning, bestämde Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 30 juni 1905, med godkännande i hufvudsak af berörda aftal, bland annat, att diakonissanstalten skulle vara berättigad att uppbära *dels* för nödig inredning och nyanaffning i lokalerna äfvensom i hyresafgift och för eventuellt återställande af lokalerna i deras förra skick en summa för en gång af 1,000 kronor, *dels ock* för beklädnad, kost, undervisning, sjukvård m. m. en dagafgift för hvarje elev, ej understigande 1 krona 50 öre och ej öfverstigande 2 kronor, däri ej inräknadt resekostnader eller utrustning vid elevs utskrifning från skyddshemmet.

Sedermera förklarade sig emellertid diakonissanstalten icke kunna efter den 1 januari 1907 mottaga minderåriga kvinnliga förbrytare till uppfostran å skyddshemmet vid Sjötorp, men erbjöd sig att på vissa villkor å den af diakonissanstalten inköpta egendomen Viebäck i Västra härad af Jönköpings län från och med den 1 januari 1907 tillsvidare

och intill två år efter skedd uppsägning till uppfostran mottaga högst tolf sådana förbrytare.

Sedan Kungl. Maj:t med stöd af detta erbjudande till 1906 års Riksdag gjort framställning om beviljande af medel för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, anvisade Riksdagen, med bifall till denna framställning, på extra stat för år 1907 *dels* ett belopp af 2,100 kronor att utgå såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till lön åt föreståndarinnan vid sådan anstalt, *dels ock* ett förslagsanslag å 5,000 kronor till godtgörelse af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevers utskrifning.

Härefter har Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 16 juni 1906 erkänt diakonissanstaltens skyddshem å Viebäck såsom allmän uppfostringsanstalt, afsedd att med 1907 års ingång mottaga minderåriga kvinnliga förbrytare, äfvensom, med godkännande af diakonissanstaltens erbjudande och de af anstalten härför uppställda villkor, stadgat, bland annat, att diakonissanstalten skall vara berättigad att såsom ersättning för de utgifter, skyddshemmet på grund af det gjorda erbjudandet får vidkännas, af statsmedel uppbära:

a) i hyra årligen ..... kronor 1,000: —

Därest till följd af uppsägning från statens sida aftalet upphör inom tio år från den 1 januari 1907, skall denna hyresersättning ändock utgå under tio år, räknadt från och med år 1907.

b) för vedbrand, inventarier, telefon m. m. årligen kronor 300: —

c) såsom bidrag till lön åt anstaltens föreståndarinna
årligen ..... „ 800: —

d) för bespisning, beklädnad, undervisning, läkare- och sjukvård m. m. för hvarje vid anstalten jämlikt ofvannämnda lag mottagen elev en afgift för hvarje dag af 1 krona,

e) för elevernas utrustning vid deras utskrifning från anstalten 100 kronor för hvarje afgående elev.

Dessa ersättningsbelopp äger diakonissanstalten kvartalsvis utbetomma efter afdrag för de medel, som på grund af 10 § i ofvannämnda lag må hafva influtit.

Senaste Riksdag har på extra stat för år 1908 för ifrågavarande ändamål anvisat enahanda belopp, som af 1906 års Riksdag beviljades.

Enligt de af styrelsen för skyddshemmet vid Sjötorp afgifna redogörelser för verksamheten vid nämnda skyddshem under åren 1905 och

1906 vårdades därstädes under år 1905 allenast en elev, om hvars insättande i allmän uppfostringsanstalt domstol förordnat. Under år 1906 tillkommo ytterligare fyra dylika elever. Af ifrågavarande fem elever hafva sedermera fyra öfverflyttats till skyddshemmet å Viebäck, hvar emot den femte af särskilda skäl fått kvarstanna vid Sjötorp.

Uti underdånig skrifvelse den 25 oktober 1907 har diakonissanstalten meddelat, att å skyddshemmet å Viebäck numera äro intagna nio minderåriga förbrytare af kvinnligt kön.

Då det antal elever, för hvilket hemmet å Viebäck är afsedt, sålunda i en snar framtid torde blifva fyllt, har diakonissanstalten ansett sig böra anmäla detta förhållande för den åtgärd, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt vidtaga. För den händelse upprättandet af ett nytt skyddshem å Viebäck för ifrågavarande ändamål anses lämpligt, har diakonissanstalten förklarat sig beredd att åtaga sig detta uppdrag; och har diakonissanstalten med afseende härå åberopat en vid skrifvelsen fogad, af anstaltens föreståndare hofpredikanten Ernst Lönegren i ämnet upprättad promemoria.

I denna promemoria erinras till en början, att först i september månad 1907 den elev, som längsta tiden omhänderhafts af diakonissanstalten, vårdats den tid af 2 år, som i 5 § ofvanberörda lag fastställts såsom minimitid för elevs vistelse å skyddshem, samt att hon ännu icke kan sägas hafva vunnit nödig stadga i sinnesriktning och uppförande för att böra utskrifvas från skyddshemmet. De öfriga i hemmet intagna hafva vårdats därstädes respektive 19, 18, 13, 12, 9, 6, 3 och 1 månader.

Vidare anföres, att vid öfvervägande af de olika sätt, på hvilka tvångsuppfostran kan beredas för ett ökad antal minderåriga kvinnliga förbrytare, hufvudsakligen tre vägar erbjuda sig:

a) upprättande af en statsanstalt i öfverensstämmelse med den för manliga elever å Bona inrättade;

b) ökande af antalet elever i det nuvarande skyddshemmet å Viebäck, eller

c) upprättande af ännu ett skyddshem därstädes af samma storlek som det sistnämnda.

Mot alternativet a) torde, utom ekonomiska skäl, tala, att äfven om antalet kvinnliga elever visat sig växa hastigare, än som vid det nu gällande aftalets ingående beräknats, det dock är sannolikt, att detta antal kommer att vida understiga antalet minderåriga manliga förbrytare, hvarjämte synnerligen starka pedagogiska grunder tala mot ett

sammanförande i samma hem af ett större antal minderåriga kvinuliga förbrytare.

Alternativet b) kan såväl af nyssberörda principiella skäl, hvars riktighet på det kraftigaste bestyrkts genom den af diakonissanstalten vunna erfarenhet, som ock af lokala och andra orsaker icke heller förordas.

Alla skäl tala däremot för anlåtande af alternativet c) eller upprättande af ännu ett vårdhem af samma storlek som det nuvarande hemmet vid Viebäck, vare sig det tänkes inrättadt med eller utan samband med detta.

Då det af alla sakkunniga kraftigt framhålles, att smärre vårdhem för vilsekomna äro att i hög grad föredraga, och diakonissanstalten på flera närbesläktade områden gjort samma erfarenhet, tillstyrkes utan tvekan, att ytterligare ett skyddshem upprättas vid Viebäck och bör detta förläggas på ett afstånd af omkring $\frac{1}{2}$ kilometer från det förra hemmet, skildt därifrån genom skog, samt stå under samma öfverledning som det nuvarande.

Detta andra hem beräknas likaledes för 12 elever. Då en nybyggnad blir af nöden för detta hem, bör vid dennas uppförande tillses, att däri inredas såväl samlingssal, arbetssalar, matsal, kök, rum för föreståndarinna och biträden m. m. som nödigt antal sofrum, af hvilka minst sex böra vara enskilda. Detta på grund af det kännbara behovet af bättre isolering af de mer svårartade eleverna, än hvad hittills kunnat åstadkommas.

Vid hemmet skulle beredas tillfälle till, förutom hemslöjd, tvätt och trädgårdsarbete.

Fördelen af detta andra hems anordnande i samband med det förra hemmet vore, utom enhetligheten i ledning och möjligheten af elevernas lämpliga fördelning mellan de båda hemmen, framför allt den ökade möjligheten till mera individuell behandling, då nämligen två hem, det ena hållet jämförelsevis mera strängt och det andra mera fritt, skulle medgifva en hälsosam och af pedagogiska skäl betydelsefull klassificering med hänsyn såväl till bättre och sämre individer i allmänhet som till behovet af skärpt öfvervakande under första tiden af elevs vistelse å hemmen och af en relativ frihet vid öfvergången till det yttre lifvet.

Vidkommande den ekonomiska sidan af saken skulle det naturligtvis kunna ställa sig billigare, om endast *ett* stort vårdhem upprättas. Men denna fördel skulle på ofvan anförda grunder säkerligen blifva alltför dyrköpt. Detta omdöme stödjdes äfven på uttalanden af danska

och tyska sakkunniga, hvilka enstämmigt och utan tvekan ansett den nu föreslagna vägen såsom den mest tillfredsställande.

Skulle mot förmodan ifrågavarande två hem i en framtid visa sig icke vara tillräckliga — detta i hög grad beroende på den domstolspraxis, som kan komma att utbilda sig — så vore inrättandet af ytterligare ett mindre hem den naturliga och foljdriktiga utvecklingsvägen. Och då diakonissanstaltens egendom Viebäck har en areal af flera hundra tunnland och dess läge är ur alla synpunkter det bästa, torde icke en sådan möjlighet behöfva ingifva tvekan.

Vidare framhålles i promemorian, att utgångspunkten för en ekonomisk uppgörelse mellan staten och diakonissanstalten naturligen bör, nu såsom förut, vara den, att statsverket vidkännes samtliga kostnader för hemmens upprätthållande. Diakonissanstalten har uppgjort sina kalkyler utan annan beräkнад inkomst för anstalten än vanlig ersättning för de direkt vid hemmen anställda personerna och de direkta utgifterna.

Då emellertid vid upprättande af ett nytt hem icke såsom vid det nu gällande aftalets ingående en färdig byggnad för hemmet finnes att tillgå, utan nybyggnad måste ske och denna af försiktighetsskäl bör uppföras af tegel, kan icke lokalkhyran beräknas så lågt som vid det nuvarande hemmet, utan måste hänsyn tagas till kostnaden för amortering af det byggnadslån, diakonissanstalten, om nybyggnad skall ske, nödgas upptaga. Likaledes måste, särskildt vid tanken på de svårare elevernas öfvervakande och fostran, antalet vårdarinnor beräknas större än förut, i följd hvaraf kostnaderna äfven i denna del ökas. Dessutom har den redan nu vunna erfarenheten visat, att elevernas moraliska medelhiv är betydligt lägre, än hvad man, särskildt med hänsyn till hvad i motiven till ifrågavarande lag anföres, ansett sig hafva haft anledning att vänta.

Vid uppgörande af förslag till ekonomiskt aftal hafva därför diakonissanstaltens kostnader ansetts böra beräknas sålunda:

hyra	kronor 2,500: —
ved, telefon, inventarier	„ 300: —
bidrag till föreståndarinnans lön och underhåll	„ 800: —
bidrag till ett biträdes lön och underhåll	„ 800: —
dagkostnad för hvarje elev	„ 1: —

Sammanföras kostnaderna för det äldre hemmet och det föreslagna nya, komma dessa att uppgå till:

hyra för två vårdhem, hvartdera afsedt för 12 elever, kronor 3,500: —	
ved, inventarier, telefoner m. m.	„ 600: —

bidrag till lön och underhåll åt föreståndarinnan, biträdande föreståndarinnan och ett biträde efter 800 kronor för enhvar ..... kronor 2,400: —
 dagkostnad för hvarje elev ..... „ 1: —
 eller tillhopa 6,500 kronor jämte dagkostnad.

Enligt denna beräkning skulle, när elevantalet är fullt, kostnaden för dag och elev komma att uppgå till 1,74 kr.

Vid en ny uppgörelse på nu angifna grunder borde de nu gällande bestämmelserna i aftalet mellan staten och diakonissanstalten fortfarande äga bestånd endast med nödiga förändringar till följd af kostnadernas ökning. Detta särskildt hvad angår hyresersättning för det fall, att aftalet genom uppsägning från statens sida skulle upphöra inom tio år från det aftalet trädte i kraft. Likaså beträffande ersättning för elevernas utrustning vid deras utskrifning från anstalten.

Så slutligen meddelas, att i Tyskland mångenstädes af staten erkända och understödda anstalter af förevarande slag upprättats i samband med diakonissanstalter, samt att i Danmark flera enskilda skyddsanstalter åtnjuta, förutom dagafgift för eleverna, statsunderstöd ända upp till 10,000 kronor om året. Sålunda finnes ett hem för gossar, afsedt för 15 elever, och ett flickhem för 30 elever, hvilka hvardera af staten understödjas med 3,000 kronor årligen utom dagafgifter. Omkostnaderna i Sverige torde emellertid ställa sig ej oväsentligt dyrare än i Danmark.

Öfver denna diakonissanstaltens framställning har genom nådig remiss den 20 november 1907 yttrande infordrats från Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län, som jämlikt nådiga brefvet den 16 juni 1906 har uppsikt öfver skyddshemmet i fråga, såvidt angår de elever, som där intagas, och har Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande uti underdånig skrifvelse den 25 november 1907 på de skäl, som af diakonissanstaltens föreståndare anförts, hemställt, att ännu ett hem för minderåriga kvinnliga förbrytare måtte anordnas vid Viebäck under samma öfverledning som det nuvarande hemmet därstädes, men på något afstånd från detta, samt att byggnaden till det nya hemmet uppföres af sten, hvilket synes vara högeligen önskvärdt. Den ökade kostnad, som därigenom föranledes, torde, enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvandes åsikt, skäligen icke kunna beräknas lägre, än föreståndaren för diakonissanstalten angifvit.

Den diakonissanstaltens framställning, för hvilken jag nu redogjort, finner jag förtjänt af synnerlig uppmärksamhet. Den ökning af

antalet elever å nuvarande skyddshemmet å Viebäck, som ofvan angifvits, gör det antagligt, att det stadgade maximiantalet elever därstädes inom en nära framtid skall vara fyllt, och det synes därför otvifvelaktigt vara af nöden, att åtgärder snarast möjligt vidtagas för att tillgodose det behof af ytterligare tillfälle till tvångsuppfostran för minderåriga kvinnliga förbrytare, som då uppkommer. Såväl ur ekonomisk som öfriga synpunkter synes mig diakonissanstaltens förslag härutinnan innebära den för staten mest ändamålsenliga lösning af förevarande fråga, som för närvarande är möjlig. Äfven under förutsättning att ytterligare ett skyddshem vid Viebäck inrättas, torde emellertid icke vara erforderligt att till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning m. m. för 1909 äska högre anslag än 6,000 kronor.»

Utskottet, som i likhet med föredraganden anser diakonissanstaltens ifrågavarande förslag innebära en ur såväl ekonomisk som andra synpunkter synnerligen ändamålsenlig lösning af föreliggande fråga, hemställer,

att Riksdagen må för beredande af uppfostran åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, hvilka enligt domstols förordnande skola insättas i allmän uppfostringsanstalt, på extra stat för år 1909 anvisa
dels ett belopp af 6,500 kronor att utgå såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till aflöning åt föreståndarinnor och biträden vid sådan anstalt,

dels ock ett förslagsanslag å 6,000 kronor till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning.

Stockholm den 18 februari 1908.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservationer:

vid *punkten 10* (angående väckt motion om rättegångsbiträde åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare m. m.):

af herrar *D. Persson, E. Hammarlund, K. Starbäck* och *J. T. Larsson*, hvilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Uti en inom Andra Kammaren väckt motion — — — 6,400 kronor.

Beträffande de skäl — — — hänvisa till motionen.

Vid nästlidet års riksdag — — — utsedda personer.

Motionen blef — — — sätt utsträckas.

Riksdagens ofvanberörda skrifvelse lär väl knappast kunna föranleda Kungl. Maj:t att till pröfning upptaga det af motionären framförda önskemålet: beredande genom statens försorg af rättegångsbiträde åt genom olycksfall i arbete skadade arbetare. Men då utskottet, som väl finner syftet i motionärens förslag vara behjärtansvärdt, likväl icke tilltrött sig att bedöma, huruvida det af motionären framställda förslaget till frågans lösning är det lämpligaste, anser utskottet denna fråga böra göras till föremål för pröfning i samband med den omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, som nu pågår.

På grund af det sålunda anförda får utskottet hemställa,

att Riksdagen i anledning af herr Larssons förevarande motion må i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhänga, det täcktes Kungl. Maj:t, i sammanhang med omarbetning af lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, taga i öfvervägande, huru genom olycksfall i arbete skadade arbetare eller deras efterlevande lämpligast skola beredas tillfälle att erhålla rättegångsbiträden.»

vid punkten 24 (angående statens uppfostringsanstalt å Bona):

af herr *E. Hammarlund*, som anført följande:

»Sedan lönestaten för uppfostringsanstalten å Bona af 1904 års Riksdag fastställdes, därvid lönen för andre läraren, hvilken naturligtvis bör hafva åtminstone den kompetens, som är stadgad för folkskollärarne, bestämdes till 1,200 kronor med två ålderstillägg, hvartdera å 200 kronor, har genom beslut af 1906 års Riksdag ny lönereglering för rikets folkskollärare ägt rum. Denna lönereglering borde hafva till följd en häremot svarande höjning af lönen för andre läraren å Bona, därest anstalten skall kunna påräkna att få platsen besatt med duglig och lämplig innehafvare. Styrelsen har ock ansett, att begynnelselönen bör sättas till 1,600 kronor med två ålderstillägg å 200 kronor hvartdera. Då emellertid Kungl. Maj:t ej funnit skäl godkänna detta förslag, och då detsamma ej heller motionsvis upptagits, kan jag ej härvidlag genom ett yrkande söka åstadkomma en välbehöflig ändring.

Med anledning af herr P. Pehrsson i Österby inom Andra Kammaren väckta motion, n:o 75, kan däremot ett dylikt yrkande göras beträffande de lägst aflönade befattningshafvandena, nämligen förmännen, maskinisten, bokhallaren och husmodern. En tillämpning af Bonastyrelsens lönestatsförslag beträffande dessa befattningshafvande skulle betinga en ökning i det af Kungl. Maj:t äskade förslagsanslaget till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid Bona med 3,250 kronor, hvarjämte för beredande af beklädnadsersättningar åt 10 förmän och 1 maskinist skulle erfordras en höjning af det till anstaltens verksamhet i öfrigt begärda förslagsanslag med 1,100 kronor.

Motionären har liksom styrelsen särskildt framhållit nödvändigheten att bereda förmännen vid Bona en bättre ekonomisk ställning. I detta hänseende framhåller motionären, att de kraf, som ställas på en förman vid en uppfostringsanstalt af Bonas art, äro betydligt större än de, som ställas på en vaktkonstapel vid ett fängelse eller en tvångsarbetsanstalt. Utom det, att de skola sköta en vaktkonstapels tjänst vid en anstalt, där icke vanliga, arbetet understödjande ordningsförhållanden förekomma, utan där det uppfostrande momentet med det ansvar och de svårigheter, som äro därmed förbundna, är det dominerande, skola de dessutom gifva handledning i olika arbetsgrenar och yrken. Att de då skola hafva en så afsevärdt mindre årsinkomst än vaktkonstaplarna, som 850 högst 1,000 kronor mot deras 1,200 högst 1,400 kronors, kan icke verka till anstaltens fromma. Då hemställan göres därom, att de lägre befattningshafvandes vid Bona aflöningsförmåner

måtte höjas till samma belopp som med dem jämfördes i fängvården, är det icke endast på grund af att billighet och rättvisa synes kräva detta, utan äfven på den grund, att det synes vara en naturlig konsekvens af det beslut om höjning af fängvårdsbetjäntes löner, som 1907 års Riksdag fattade, och tillika vara ett villkor för att denna anstalt skall kunna draga till sig och behålla de dugliga krafter, som äro oundgängligen nödiga för lösandet af dess svåra och kräfvande uppgift.

Under hänvisning till hvad styrelsen och motionären anförde i nu föreliggande ämne har jag yrkat,

att Riksdagen, i anledning af Kungl. Maj:ts förvarande framställning och med bifall till den af herr Pehrsson i ämnet väckta motionen, må på extra stat för år 1909 bevilja

a) till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostringsanstalt å Bona ett förslagsanslag högst 29,500 kronor,

b) till kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m. ett förslagsanslag af 46,500 kronor, samt

c) till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m. ett belopp af 20,100 kronor,

med rätt för Kungl. Maj:t att af sistberörda belopp under år 1908 förskottsvis af tillgängliga medel utanordna hvad som kan finnas erforderligt;

samt af herrar *K. Starbäck* och *J. T. Larsson*, som instämt i herr Hammarlunds förenämnda yrkanden.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1908 års riksstat anslår:		
Anvisning i kontant.		
Kronor.	ö.	
17,000	—	Departementschefen .....
42,300	—	Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli. Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
8,000	—	Departementschefens ombud för tillsyn öfver skrifter allmängörande, för-
275,700	—	Högsta domstolen .....
18,800	—	Justitiekanslersexpeditionen .....
160,300	—	Nedre justitierevisionen. Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
688,287	—	Svea hofrätt med därunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
476,913	—	Göta hofrätt med därunder lydande justitiestat. Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
208,713	—	Hofrätten öfver Skåne och Blekinge med därunder lydande justitiestat. Nu-
		Ökas med .....
11,100	—	Krigshofrätten .....
55,000	—	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i> .....
		Fångvården:
		Fångvårdsstyrelsen. Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
		Fångars vård och underhåll:
		Bestämdt <i>anslag</i> .....
		<i>Förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp .....
		Ökas med .....
		Ålderstillägg för en del vid fångvårdsstyrelsen och fångvården anställda
2,095,600	—	Vård och underhåll af läns- och kronohäkten, <i>reservationsanslag</i> .....
84,000	—	Ersättning åt personer, menigheter och allmänna inrättningar för dem genom
18,500	—	Medikolegala besiktningar, <i>förslagsanslag</i> , Nuvarande belopp .....
		Minskas med .....
18,000	—	Res- och traktamentspenningar .....
165,000	—	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslagsanslag</i> .....
111,971	—	Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> .....
4,500	—	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i> .....
2,000	—	Till gäldande af Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrån
S:a	4,461,684	—

Litt. A.

riksstatens Andra hufvudtitel.

				Förslag till blifvande riksstat:	
				Anvisning i kontant.	
				Kronor.	ö.
				17,000	—
				42,300: —	—
				4,000: —	—
<i>slagsanslag</i>				46,300	—
				8,000	—
				275,700	—
				18,800	—
				160,300: —	—
				700: —	—
				161,000	—
				688,287: —	—
				10,500: —	—
				698,787	—
				476,913: —	—
				6,000: —	—
<i>varande belopp</i>				482,913	—
				208,713: —	—
				2,500: —	—
				211,213	—
				11,100	—
				55,000	—
				59,500: —	—
				3,500: —	—
				63,000: —	—
				758,900: —	—
				1,138,000: —	—
				150,000: —	—
				1,288,000: —	—
				2,046,900: —	—
<i>ämbets- och tjänstemän, förslagsanslag</i>				99,200: —	—
				40,000: —	—
				2,249,100	—
<i>nya strafflagens införande frångångna bötesandelar, förslagsanslag</i>				84,000	—
				18,500: —	—
				2,300: —	—
				16,200	—
				18,000	—
				165,000	—
				111,971	—
				4,500	—
<i>i Bern, förslagsanslag</i>				2,000	—
Summa				4,636,584	—

Bil. Litt. B.

**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
Andra hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
Justitiedepartementet.		
För fortsatt uppehållande af lagberedningens verksamhet	50,000	—
» bestridande af de utaf tillämpning af lagen om straffregister föranledda kostnader för amanuenser, renskrifning m. m. vid justitiedepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli	5,000	—
» anställande af en andre ledamot å justitiedepartementets afdel- ning för lagärenden	7,500	—
Till ökad arbetsbiträde åt justitiekanslärämbetet	3,500	—
För beredande för år 1909 af tillfällig löneförbättring åt ordinarie och konstituerade revisionssekreterare	19,000	—
» beredande af tillfällig förhöjning af de i aflöningsstaten för nedre justitierevisionen till en hvar af tre amanuenser upptagna tjänst- göringspenningar	900	—
Till aflönande af tre tillförordnade revisionssekreterare och sex ama- nuenser i nedre justitierevisionen	30,300	—
» aflönande af ett biträde å nedre justitierevisionens registrators- kontor	2,700	—
För fortsatt uppehållande från den 1 september 1908 af en extra division i Svea hofrätt	32,700	—
Till arvoden åt krigshofrättens ordförande och militära ledamöter	3,250	—
För vidtagande af åtgärder för aflägsnande af eldfara vid vissa läns- och kronocellfängelser	48,000	—
» inlösen af det af nuvarande läkaren vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö å anstaltens område uppförda boningshus jämte till- hörande uthusbyggnad	15,000	—
Till aflöningar åt tjänstemän och betjante vid statens uppfostrings- anstalt å Bona, <i>förslagsanslag</i> , högst	26,250	—
» kost och beklädnad åt de vid anstalten intagna elever m. m., <i>förslagsanslag</i>	45,400	—
» till ny- och ombyggnader samt inventarier m. m.	20,100	—
» resestipendier åt ordinarie domare eller dem, som vid domstolarna bereda sig för domarekallet	6,000	—
» betäckande af utaf statskontoret utbetalda förskott	*) 103,383	—
För inrättande af ett jordregister	150,000	—
transport	568,983	—

*) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt yttrande.

	Kronor.	ö.
transport	568,983	—
Till beredande af extra lönetillägg för år 1908 åt vissa tjänstemän och betjante hos justitiedepartementet och underlydande verk, <i>förslagsanslag</i>	*) 130,000	—
För beredande af uppfostran å allmän uppfostringsanstalt åt minderåriga förbrytare af kvinnligt kön, såsom ersättning för hyra, ved, inventarier m. m. samt såsom bidrag till aflöning åt föreståndarinnor och biträden vid sådan anstalt	6,500	—
Till godtgörande af de vid anstalten mottagna elevers bespisning, beklädnad, undervisning, läkar- och sjukvård m. m. äfvensom till utrustning vid elevs utskrifning, <i>förslagsanslag</i>	6,000	—
Summa	711,483	—

*) Af Kungl. Maj:t föreslaget belopp, hvaröfver utskottet framdeles kommer att afgifva särskildt yttrande.